

**רומן זדורוב**

אזרחות אוקראינית 708847

ע"יי ב"כ עו"ד אביגדור פלדמן  
במינוי מטעם הסניגוריה הציבורית  
טל': 036852220

וע"יי עו"ד דר' אלקנה לייסט  
מהסניגוריה הציבורית הארצית  
רח' הנרייטה סולד 4, תל אביב  
61332  
טל': 03-6932614 ;  
פקס: 03-6932617

**המערער**

**נ ג ד**

**מדינת ישראל**

פרקליטות המדינה  
משרד המשפטים, ירושלים

**המשיבה**

**עיקרי טיעון מטעם המשיבה**

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד, המשיבה מתכבדת בזאת להגיש את עיקרי הטיעון מטעמה.

## **הכרעת הדין נשוא הערעור**

1. ביום 14.9.10, הרשיע בית המשפט המחוזי הנכבד את המערער רומן זדורוב, ברצח תאיר ראדה ז"ל. בית המשפט קבע פה אחד כי הוצג בפניו מארג ראיתי איכותי, צפוף וממשי, מעבר לכל ספק סביר בדבר אשמתו של המערער.

כך סוכמו הדברים בסיפא של הכרעת הדין, מפי אב בית הדין כב' סגן הנשיא כהן<sup>1</sup>:

"העובדות מלמדות, כי הנאשם היה במקום ובשעה היעודה בזירת העבירה, משמע, הייתה לו ההזדמנות לביצוע הרצח, בידיו היה כלי רצח מתאים, עקבות נעליו נמצאו על מכנסי הג'נס טבולי הדם של המנוחה, הנאשם הודה ושחזר את הרצח, טענותיו לעניין זה נדחו, הנאשם ידע פרטים מוכמנים רבים בדרגות שונות, הנאשם שיקר במצח נחושה בבית המשפט; בפניו התבטאויות מפלילות ושורה של ראיות מחזקות בנוסף.

בפניו, מעבר ל"דבר מה" נדרש כמפורט לעיל ופעם אחר פעם, ראיות מחזקות של ממש בעלות משקל ממשי כמפורט ופרטים מוכמנים רבים כפי שצינו וכן ראיה אובייקטיבית חיצונית תומכת, טביעת הנעל של הנאשם כעובדה, על מכנסי המנוחה בזירת הרצח.

לאחר שחקרתי ובחנתי את כל הראיות כולן, דקדקתי כחוט השערה בטענות הסניגוריה, גם כאשר היו פריכות ומופרכות, חזרתי ושקלתי וחזרתי ובחנתי את אשר הונח בפני, הגעתי לכלל מסקנה כי המאשימה השכילה להוכיח מעבר לכל ספק סביר את אשמתו של הנאשם בעבירות המיוחסות לו.

... בפניו מעל ומעבר ל"דבר מה" נדרש, ראיות מחזקות ותומכות, העדר "ספק סביר" כמצוות ההלכה, כל אלה בתמצית כמובן, כפי הניתוח לעיל, מלמדים כי בפניו מארג ראיות איכותי, צפוף וממשי, מעבר לכל ספק סביר המלמדים כי הנאשם שבפניו הינו רוצחה של תאיר ראדה ז"ל".

2. הכרעה זו הביאה לסיום מלאכה שיפוטית מורכבת אשר התמשכה על פני כשלוש שנות משפט, וכללה שמיעת מעל למאה עדי הגנה ותביעה, עיון במאות מוצגים, חוות דעת, תמלילים, הודעות, צפיה בקלטות וביקור בזירת העבירה. הכרעת הדין המונחת לבחינת בית משפט נכבד זה מתארת את חומר הראיות שנבדק לעומקו על ידי בית המשפט קמא, את התרשמותו של בית המשפט מהעדים שהעידו בפניו ובמיוחד מהנאשם ואת טענות ההגנה אשר נבחנו במסגרתה. בהכרעת הדין מפורטות המחלוקות העובדתיות והמשפטיות שהונחו לפתחו של בית המשפט, והכרעותיו בסוגיות השונות. הכרעותיו וקביעותיו אלו של בית המשפט קמא מנומקות בהרחבה.

המשיבה טוען כי אין מקום להתערב בהכרעת הדין, וכי קביעותיו ומסקנותיו של בית המשפט מבוססות היטב על אדנים חזקים ומוצקים של ראיות המשתלבות זו בזו ומובילות למסקנה חד משמעית שאינה מותירה ספק.

## **נימוקי הערעור**

3. בנימוקי הערעור על הכרעת הדין ועל הכרעת הדין המשלימה, נטען כי היה על בית המשפט קמא לפסול את הודאות המערער הן בפני המדובר והן בפני החוקרים, לאור האמצעים הפסולים שהופעלו במהלך החקירה. עוד נטען כי מדובר בהודאות שווא שמסר המערער לאחר שהשתכנע במהלך החקירה כי אכן ביצע את המעשה אף על פי שאינו זוכר זאת. בנוסף, נטען כי גם אם יתקבלו ההודאות, אין לתת להן משקל, וכי יש בהן פרטים הסותרים או אינם מתאימים לנתוני הזירה וכי בזירה נמצאו ראיות המעוררות

<sup>1</sup> עמ' 446-445 להכרעת הדין.

ספק בדבר אשמתו. בנוסף, ובהרחבה, נטען בנושא קביעותיו של בית המשפט קמא, בפסק הדין ובהכרעת הדין המשלימה בכל הנוגע לעקבות שנמצאו על מכנסי המניחה.

4. המשיבה תטען, כי דין הערעור להידחות. המשיבה תבהיר במסגרת תשובתה כי מכלול הראיות בתיק מלמד על כך כי המערער מסר את הודאותיו בפני המדובב ובפני החוקרים ושחזר את ביצוע הרצח, מרצונו הטוב והחופשי, וכי זכויותיו לא נפגעו במהלך החקירה. הודאותיו של המערער הן הודאות אמת הנתמכות נתמכות לא רק ב"דבר מה" כנדרש אלא במספר משמעותי של ראיות סיוע וחיזוק, שהבולטות מביניהן הן כמות וטיב הפרטים המוכמנים שידע לתאר אשר התאימו לממצאים בזירה, וטביעת עקבות נעליו בדם שנמצאו על מכנסי המנוחה. המשיבה תטען כי חומר הראיות מתחזק אף בכך שגרסת המערער נמצאה שקרית ומופרכת.

### **נדבך ראשון ומרכזי - הודאותיו של המערער**

5. המערער הודה בביצוע הרצח, בפני המדובב עמו חלק את התא, ולאחר מכן, בפני החוקרים. הודאות אלו, הפרטים המתוארים בהן והשחזור שהתבצע לאחר מכן, מהוות נדבך מרכזי בהכרעת הדין, ומירב הטענות בערעור מופנות כלפי קבילותן, אמינותן ומשקלן.

6. לבית המשפט ניתן כלי רב משקל באמצעותו ניתן היה לבחון את טענות המערער. חקירותיו של המערער צולמו והוקלטו החל מיום מעצרו 12.12 ועד לתום החקירה. שיחותיו עם המדובבים עמם שהה בתא, תועדו באופן דומה. המערער תועד אם כן כמעט בכל השלבים של מעצרו וחקירותיו. הדבר איפשר לבית המשפט קמא לבחון ולהתרשם באופן בלתי אמצעי מהתהליך אותו עבר ומהאמצעים שהופעלו בחקירתו, הן על ידי החוקרים והן על ידי המדובבים. נעיר, כי לא בפני בית המשפט קמא ולא במסגרת הערעור, הועלתה טענה כנגד התרחשויות בלתי מוקלטות שהשפיעו על הודאת המערער, וכי למעשה, כל החומר המשמש בסיס לטענות המערער לאורך כל הדרך הוא החומר המתועד המצוי בפני בית המשפט.

7. המערער נחקר על ידי צוות החוקרים במשך שעות רבות במצטבר. במקביל, ובין החקירות, התקיימו שיחות רבות בינו לבין המדובבים, ובעיקר עם המדובב המכונה "ארתור" (להלן: "ארתור") אשר במהלכן שוחחו השניים ארוכות אודות מצבו של המערער. התיעוד המצולם והמתומלל של חקירותיו של המערער ושל שיחותיו עם המדובבים בתאו שחלק ניכר מהן נוגע לחקירה, משתרע אף הוא על פני שעות של צילומים ומתועד בתמלילים המחזיקים עמודים רבים.

יודגש כי רק קריאה מלאה של חומר זה, וצפייה בקלטות, מאפשרת תמונה מלאה - עד כמה שניתן מבלי להיכנס לנבכי נפשו של המערער - של התהליך המורכב שעבר. וכך, כפי שעולה מהכרעת הדין, פעל בית המשפט קמא אשר עיין בתמלילים וצפה בקלטות. בחינה והצגה חלקית של קטעים שונים מהחקירה או משיחותיו של המערער בתא, עלולה לעתים להציג תמונה מוטעית, ולמצער חלקית של ההתרחשויות.

8. הכרעת הדין מפרטת את השתלשלות החקירה, ובפרט את חקירותיו של המערער. לא נחזור כאן על השתלשלות עניינים מפורטת זו, אלא נציגה בראשי פרקים בלבד, על מנת ליתן תמונה כללית של התהליך שהוביל להודאותיו של המערער.

9. יש להקדים ולהדגיש כי הודאתו של המערער בפני ארתור, קדמה להודאתו בפני החוקרים. כאשר המערער הודה בפני החוקרים, לא היה מודע עדיין לכך כי חברו לתא הינו מדובב וכי הודאתו בפניו תועדה והחוקרים כבר מודעים לה. לכל אחת מן ההודאות קדמה אם כן החלטה עצמאית העומדת בפני עצמה, להודות, וכל אחת מהן נבעה מדינמיקה שונה של החקירה בכללותה כפי שיתואר להלן.

10. המערער חשף בפני ארתור את העובדה כי רצח את המנוחה בלילה שבין 18.12.06 ל-19.12.06. ההודאה, והשיחה שקדמה לה מתועדות.<sup>2</sup> מצפיה בקלטת וקריאת התמליל ניתן להתרשם באופן בלתי אמצעי מהשתלשלות העניינים המובילה לה, ומהדרך בה בסופו של דבר מוסר המערער לארתור על פרטי הרצח, ומדגים עליו את ביצועו.

11. יש להקדים ולציין כי שיחותיו של המערער עם המדובבים בכלל, ועם ארתור בפרט, משקפות אדם בעל אישיות מורכבת, ובעל יכולת לתעתע בבני שיחו.

בתחילת המעצר, מציג עצמו המערער בפני ארתור כאדם חף מפשע, המנסה להתמודד כמיטב יכולתו עם מערכת ראיות נסיבתית שבשל ביש מזלו קושרות אותו לרצח. בעזרת ארתור, הוא מנסה לגבש מענה ותכנית להתמודדות עם מערכת זו. המערער משתף את ארתור בראיות עמן הוא מעומת בחקירה, בתשובותיו לחוקרים, במצוקותיו ובקשייו. ארתור מפגין אמפתיה, מנסה לסייע לו בהתמודדות ובגיבוש פתרון, ומפעם לפעם רומז לו כי הוא מבין מבין השורות, כי המערער אשם ברצח, והמערער אינו מתווכח עם רמיזות אלה. כך חולפים כמה ימים משותפים בתא המעצר במהלכן המערער נלקח מפעם לפעם לחקירות, שב ומדווח על ההתפתחויות, ומתייעץ ומשתף את ארתור בתובנותיו והתלבטויותיו.

12. נרחיב קמעא בהשתלשלות העניינים שהתרחשה במהלך היום שהסתיים עם הודאתו של המערער בפני ארתור כדי להבין את הרקע להחלטתו זו. השתלשלות עניינים זו, מבהירה לעמדת המשיבה כי אין לקבל את הטענה כי הודאה זו, כמו ההודאה שנמסרה למחרת לחוקרים, נמסרה מתוך אמונה מוטעית של המערער כי אכן ביצע את הרצח.

13. נציין, כי ביום שקדם (17.12) חלה הפסקה בחקירה, במהלכה, המערער שהה בתא, נפגש עם עורך דינו, והיה במצב רוח תקין, ואף אופטימי בשאלת סיכויי שחרורו.<sup>3</sup> באותו הבוקר, 18.12, נלקח המערער לחקירה.<sup>4</sup> במהלך החקירה בה עמד על הכחשתו הוא עומת עם גרסאות של מקורביו ומשפחתו, אשר היה בהם כדי לסתור את גרסתו בסוגיות שונות. כשהוא חוזר לתא, הוא נמצא במצב רוח רע, הוא נסער ולעתים מביע יאוש ממצבו. השיחה עם ארתור מתנהלת בשעות הצהריים<sup>5</sup> והוא משתף את המדובב בסתירות שהתגלו בגרסאותיו ובמשמעויות העולות מכך. וכדבריו "הם הביאו מלא הוכחות נסיבתיות". הוא אף מדבר על כך שאם היה רוצה להתאבד, היה יכול למצוא את הדרך. ארתור מנסה לחזק את רוחו.

בד בבד עם אמירות המלמדות על יאוש, המערער מעלה את הסבריו לראיות הנסיבתיות שהוא מעריך שיש נגדו, מעודד עצמו בכך שהוא אומר שהוא מצפה שבדיקות המעבדה תהינה לטובתו, ומזכיר את התמיכה והיעוץ שנתן לו עורך הדין עמו נפגש יום קודם. הוא אף מתבדח עם ארתור. ארתור מספר אודות התיק שלו עצמו, והמערער חוזר לדבר על מצבו. הוא מבקש מארתור לסייע לו למצוא פתרון, אך ארתור אומר לו כי עליו להחליט לבד כיצד לפעול.

14. במהלך חיפוש אחר פתרון למצבו הקשה מבחינה ראייתית, מתחיל המערער לדבר על האפשרות כי ביצע את הרצח בהתקף של "בלאק אאוט", מבלי לזכור זאת. יחד עם ארתור הוא מגבש את פרטי הרעיון, שנשמע בתחילה כתכנית שנועדה להתמודד עם הראיות המצטברות נגדו, באופן שיוכל להודות כך שיקבל עונש קל יותר. השניים מדברים על מניע אפשרי להתקף הזעם שאחז בו, הכעס על ההצקות בישראל בכלל, ובבית הספר בפרט. בהמשך, ובתגובה לתהיות של ארתור, האם הדבר אכן יכול היה לקרות, או שהוא

<sup>2</sup> 8/ת, 9 וגם דיסק ללא טשטוש הוצג לבית המשפט בלבד וסומן 787 - הדיסק יוגש על ידי ב"כ המשיבה במעטפה סגורה בעת הדיון.

<sup>3</sup> 401/ת דיסקים 19-21.

<sup>4</sup> 443/ת, 442/ת.

<sup>5</sup> 401/ת דיסק (25), עמ' 6, 14, 15, 22, 28, 47, 49, 50.

ממציא זאת, מאשר המערער כי השתלשלות כזו, לפיה איבד שליטה בגלל כעס על התנהגות הילדים בבית הספר והלחצים שהוא צובר בישראל וכתוצאה מכך הרג את הילדה ולא זכר זאת לאחר מכן, היא אכן אפשרית והיא מתיישבת היטב עם הראיות נגדו. המערער מודיע כי יספר על כך לחוקרים למחרת. מדבריו בשלב זה עולה כי להבנתו, יתכן כי כך אכן קרה בפועל.

15. יש להדגיש כי במהלך השיחה, ארתור לא היה אקטיבי במיוחד לעומת המערער. המערער הוא זה אשר חיפש פתרון למצוקתו, ופנה וחזר ופנה בעניין לארתור. ארתור הדגיש פעם אחר פעם כי ההחלטות צריכות להתקבל על ידי המערער עצמו. ארתור שנעתר לפניית המערער לסייע לו למצוא פתרון, אכן מסייע לו לגבש גרסה לפיה פעל בהתקף זעם ומתוך "בלאק אאוט", אולם במהלך השיחה הוא פונה מספר פעמים למערער בתהייה האם הדבר אכן יכול היה לקרות ומדגיש כי אם הוא מתכוון להודות באופן זה, עליו לעשות זאת עבור עצמו, על מנת שהדבר יקל עליו, ולא עבור השוטרים.<sup>6</sup>

16. ארתור אשר מתרשם כי המערער מצוי בהלך נפשי סוער, קורא במהלך השיחה לשוטר ומספר כי המערער איים בהתאבדות, ובהמשך נלקח המערער לבדיקה פסיכיאטרית. תוצאות הבדיקה תועדו.<sup>7</sup> ההתרשמות שהתקבלה היתה כי המערער מתמצא בכל המובנים, מצב רוחו מאוזן, ללא נטיה לדכאון, למות או לפגוע בעצמו, ונמצא כי יש לו שיפוט תקין ותובנה למצבו.

17. לאחר חזרתו מהבדיקה, נלקח המערער לחקירה.<sup>8</sup> במהלך חקירה זו, מניח המערער את התשתית לסיפור הריגת המנוחה במצב של בלאק אאוט, ואיבוד זכרון. הוא מציג מניע אפשרי להתקף זעם, ואומר כי יכול היה אכן לעשות את המעשה אך אינו זוכר זאת. הוא מבקש שהחוקרים יסייעו לו בשחזור הזכרון ואומר כי הוא רוצה לדעת אם ביצע את הרצח אם לאו, וכי אם ביצע, מגיע לו עונש. בד בבד, הוא ממשיך להכחיש כי רצח את המנוחה.

בתום חקירה זו, בסביבות השעה 22:30, מוחזר המערער לתא בו שוהה ארתור. במהלך הלילה, משוחחים השניים,<sup>9</sup> ובעת הזו מתוודה המערער בפני ארתור.

18. בתחילת השיחה מספר המערער לארתור על המפגש שלו עם הפסיכיאטר. עולה מהשיחה כי המערער קיבל תמיכה משוטר שליווה אותו אשר אמר לו כי אם לא רצח, ישוחרר עוד שבוע שבועיים שלוש והוא מציין לארתור כי כעת הוא רגוע. הוא מספר על החקירה שהתקיימה ועל כך כי הסביר לחוקר כי לא רצח את המנוחה וכי הוא מוכן לשאת באחריות אם רצח, רק לא זוכר ויתכן שהיה לו אובדן זכרון.

ארתור מתפלא על כך שהמערער סיפר לחוקרים שאם התעצבן היה מסוגל לבצע את הרצח, ואומר לו כי בכך סיבך את עצמו. ארתור מזהיר אותו מדיבורים לא זהירים. ארתור מסביר למערער כי היה לו מזל שהוא זה אשר שמע את התבטאויותיו לפני שנלקח לפסיכיאטר. על כך שאם היה לו התקף עצבים, אז רצח את המנוחה. הוא ממשיך, ומציג עצמו כמי שזכאי לאמונו של המערער. ארתור נותן למערער להבין כי הוא יודע מהי האמת, למרות שהמערער מסתיר ממנו. הוא חוזר ואומר כי למערער היה מזל שהוא - ארתור - ששמע אותו בדברים שאמר לפני שהוצא לפסיכיאטר, שכן אדם אחר היה מלשין עליו.

ארתור ממשיך ואומר כי למעשה, כבר שמע מהמערער דברים שיכול היה להשתמש בהם נגדו. אך למרות זאת, הוא אינו מבין מדוע המערער לא נותן בו אמון. המערער מבטיח כי יוכיח לו שהוא טועה בכך. זהו השלב בו למעשה המערער בפעם הראשונה מסיר את הגנותיו, ומתחיל לחשוף את העובדה שרצח את המנוחה באומרו:

<sup>6</sup> ת/401 עמ' 71-72.

<sup>7</sup> ת/57.

<sup>8</sup> ת/184.

<sup>9</sup> 8/ת"ט (מ"ט 165/06), ת/9 בעמ' 3, 4-6, 9, 10, 14, 16.

**"רומן: לא הבנת. זה עיצבן אותי  
מדובב: מי ילדה?**

**רומן: כולם. כולם עיצבנו אותי. זאת היתה טיפה אחרונה אחרונה".**<sup>10</sup>

19. ארתור ממשיך לעסוק בנושא האמון, ומבקש שהמערער לא יתחכם איתו. העובדה כי הוא מציג עצמו גם בפני ארתור כמי שרצח במצב של אי שפיות, נתפסת בעיניו כהתחכמות, וכחוסר אמון.<sup>11</sup> המערער משיב כי הוא מבין זאת. המערער מעלה את החשש שיש בתא האזנה.<sup>12</sup> **וארתור מתיישב לצידו והשיחה בהמשך מתנהלת בשקט.** ארתור ממשיך ומחזק את נושא האמון בו. המערער מבהיר שגם על אחיו לא היה סומך, ולא היה מספר לו, וכי הוא חושש שיש בתא האזנה.<sup>13</sup> ארתור מבהיר למערער כי הוא יודע מה האמת, גם אם לא אמר זאת עד כה במפורש והמערער מאשר כי היתה לו תחושת אי אמון כלפיו עד כה.<sup>14</sup>

20. ארתור מנסה להפיג את חששותיו של המערער מההאזנה, בכך שהוא מדבר בגלוי על מקרים שהוא עצמו ביצע. אומר למערער שהוא סומך עליו. בשלב זה<sup>15</sup>, מתחיל המערער להודות במפורט ברצח כאשר תחילת דבריו הם כך: **"אני עשיתי טעות... שאני רצחתי ולא אנסתי. זאת טעות שלי..."**.

המערער מספר כי נמאס לו מקללות הילדים. הוא פגש את הילדה בעת שהסתובבה למטה ועלתה לקומה השניה. היא קיללה אותו וביקשה סיגריה והוא הלך בעקבותיה ונכנס אחריה לשירותים שם רצח אותה בסכין שברשותו וברח.<sup>16</sup>

המערער מספר כי טעה בכך שלא ניקה את טיפות הדם שטפטפו מהסכין בשירותי הבנים. הוא מסביר כי הוא בטוח שלא היו עדים למעשה. לשאלת ארתור מדוע הוא בטוח שבדיקות המעבדה לא יעלו כל ראייה מפלילה נגדו, הוא משיב כי שטף וזרק את להב הסכין, וכי לא טפטף דם על ידית הפלסטיק של הסכין או על החולצה, אלא רק כמה טיפות על המכנסים, ועל כן אמר לחוקרים שזרק אותם כדי לא לקחת סיכון.<sup>17</sup> המערער הביע ביטחון כי לא ימצאו את המכנסים ולהב הסכין, שאותם זרק בתוך שקית, וקבר במקום שבו שופכים בטון.<sup>18</sup> המערער מציין עם זאת כי הוא בטוח שדרך על הדם בשירותים<sup>19</sup>, אולם הוא מאמין שנעליו נקיות, ומביע דעה כי החוקרים לא יקנו את זה **ששיחק אותה לא שפוי**, מכיוון שניקה את כל הראיות.<sup>20</sup>

21. לעניין אופן ביצוע הרצח, מתאר המערער כיצד שיסף את גרונה של המנוחה ומסביר לארתור כי משני צידי הצוואר עוברים כלי דם גדולים ששםם לדבריו "אאורטה" ו"ארטריה", אשר האחד מהם מוביל דם למוח והשני מהמוח דרך הגוף ללב.<sup>21</sup> המערער מצביע על צווארו של ארתור, ובהמשך על צווארו שלו, ואומר כי חיתוך במקום זה הוא **הדרך המהירה ביותר להרוג**.<sup>22</sup> הוא מספר כי למד כיצד להרוג מספר על לוחמה בסכין של הקג"ב אותו קרא באינטרנט.<sup>23</sup>

<sup>10</sup> ת/9 בעמ' 17.

<sup>11</sup> ת/9 בעמ' 19.

<sup>12</sup> ת/9 בעמ' 18.

<sup>13</sup> ת/9 בעמ' 20.

<sup>14</sup> ת/9 בעמ' 20.

<sup>15</sup> ת/9 החל מעמ' 21.

<sup>16</sup> ת/9 בעמ' 22, 23.

<sup>17</sup> ת/9 בעמ' 21.

<sup>18</sup> ת/9 בעמ' 29.

<sup>19</sup> ת/9 בעמ' 24.

<sup>20</sup> ת/9 בעמ' 28.

<sup>21</sup> המערער מצביע על צווארו תוך כדי תיאור מספר פעמים, כשפעם הוא טוען שהארטריה נמצאת בצד ימין והאאורטה משמאל ופעם להפך, מראי מקומות ראה

<sup>22</sup> הדגמה על המדובב: ת/9 בעמ' 21-22; ת/787 שעה 42:23 – 50:23, (הדגמה זו נראית רק בדיסק ללא טשטוש – ת/787 הדגמה על המערער עצמו: ת/9 בעמ' 24, 8 שעה 08:52 – 09:51:23.

<sup>23</sup> ת/9 בעמ' 27. יצוין כי החוקרים אכן מצאו במחשבו של המערער ספר על לוחמה בסכין ומאמר אותו קרא ימים ספורים לפני הרצח, ראה ת/15, ת/16 ודיון בהמשך.

22. בהמשך, מציע המערער לארתור לקום, ומוביל אותו לשירותים שבתא המערער. המערער מציב את ארתור כשפניו אל הקיר הימני של השירותים, ומדגים עליו כיצד חתך את המנוחה, בשתי תנועות סכין מקבילות.<sup>24</sup> המערער מציין כי ראה את המנוחה גוססת ומפרפרת, וכי הוא לא אנס אותה, מכיוון שהיה עליו לברוח מהר מחשש שיראו אותו.<sup>25</sup>

23. לאורך כל ההתוודות, הנאמרת **בלחש**, מצהיר המערער מדי פעם, **בקול רגיל** (המיועד לאוזניו של מי שמאזין לשיחה) כי הוא חף מפשע ומקווה כי בית המשפט יקבע את חפותו וימצא הרוצח האמיתי, ומיד לאחר מכן ממשיך להודות **בלחש** באוזני ארתור.<sup>26</sup> למען הסר ספק, הלחישות נקלטות היטב בהקלטה ותכנן מופיע באופן ברור בתמליל. המערער וארתור שוכבים לישון בסביבות השעה 00:30, כאשר המערער במצב רוח טוב ומציין כי הוא יודע שמה שסיפר יישאר בינו לבין ארתור לתמיד ואף אחד לא ידע על כך.<sup>27</sup>

24. התוודותו של המערער מלווה אף באמירות שיש בהן כדי להוות סממני אמת כגון **"אם הייתי יודע מי היא, אז לא הייתי עושה את זה היא בת של חבר של בחור אצלו אני עושה עבודות שיפון, ראובן"**.<sup>28</sup> וכן, תיאור כיצד הסתיר את האוזניות של נגן המוזיקה שלו מתחת לחולצה על מנת שלא תתלכנה בדם.<sup>29</sup>

25. המערער מאשר לארתור כי טענת אי השפיות אותה הוא מעלה אינה אמת:

**"מדובר: אתה בטוח שאם היית הולך בכיוון פסיכיאטרי אז לא היית מפסיד?  
רומן: זה לא בטוח. במאה אחוז. אני נתתי להם לבלוע את זה.  
מדובר: אתה תחמן, השניים, צוחקים."**<sup>30</sup>

**"רומן: זה ששיחקתי אותה לא שפוי הם לא יקנו את זה. את כל הראיות ניקיתי."**<sup>31</sup>

26. המשיבה תטען כי עיון בתמליל השיחה מלמד כי הרקע לכך שהמערער שינה את טעמו והודה בפני ארתור **עניינו באמון בינו לבין המדובר**. סמוך לפני ההודאה, הדגיש ארתור עד מאוד את נושא האמון בין השניים והציג עצמו כנעלב מכך שהמערער אינו נותן בו אמון. ארתור הדגיש את העובדה כי ממילא מהדברים שאמר לו המערער לפני שנלקח לפסיכיאטר אפשר היה להבין כי הוא אכן ביצע את הרצח, ואת הדברים הללו ארתור לא חשף למשטרה, למרות שיכול היה, ועל כן, מגיע לו שינתן בו אמון מלא.

ואכן, מדברי המערער בשלב זה עולה כי הסיבה שהמערער בגינה נמנע מלחשוף בפני ארתור את האמת עד כה, היתה חששו מפני חשיפה. הוא חושש שיש האזנה בתא ולדבריו הוא לא נותן אמון באף אחד עד הסוף. הוא אף אומר כי חשד בכך שגינה (המדובר ששה בתא בתחילה) הוא מדובר.

בכל האמור יש כדי להסביר את **נקודת המפנה** שהתרחשה באותה העת. **המדובר הצליח לשכנע את המערער לתת בו אמון.**<sup>32</sup>

27. המשיבה תטען כי הדרך בה התפתחה השיחה ודברי המערער במהלכה משמיטים הקרקע מתחת לטענה כי הודאתו נעשתה בעקבות הלחץ שהופעל עליו שגרם לו להאמין כי ביצע את הרצח, וכי עדיף לו להודות על מנת להשיג הקלה בעונשו. השתלשלות העניינים מלמדת כי המערער רצה להראות לארתור כי הוא אכן נותן בו אמון ועניין זה גרם לו לשנות את טעמו ולהתגבר על חששו מפני חשיפה, ומפני האזנה.

<sup>24</sup> 8/ בשעה 00:01:40 - 00:02:20 ; 9/ בעמ' 27.

<sup>25</sup> 9/ בעמ' 24.

<sup>26</sup> לדוגמה (בכל הקטעים מובאים מספר משפטים בלחש לפני המשפט בקול רגיל ואחריו, על מנת להמחיש את ההבדל): 9/ בעמ' 19: "זה תיק כבד מאוד, במידה ויצליחו להוכיח את חפותי אשמח מאוד, אני יודע שלא עשיתי את זה", 8/ שעה 23:29:25 - 23:31:00 ; 9/ בעמ' 27: "לכן אני טוען שאני חף מפשע ואוכיח את זה בכל דרך, ביקשתי לרענן את הזיכרון שלי.. לא רוצים לשלוח אותי לפוליגרף 8/ שעה 23:58:30 - 23:59:15 ; 9/ בעמ' 28 (ביקשתי פוליגרף) - 8/ שעה : 00:03:45 - 00:04:20 ; 9/ בעמ' 29, 8/ שעה 00:08:20 - 00:08:35.

<sup>27</sup> 8/ שעה 00:32:00 ; 9/ בעמ' 32,

<sup>28</sup> 9/ בעמ' 28.

<sup>29</sup> 9/ בעמ' 22.

<sup>30</sup> 9/ בעמ' 18.

<sup>31</sup> 9/ בעמ' 28.

<sup>32</sup> ראה גם דברי בית המשפט בסעיף 92 להכרעת הדין המשלימה לעניין זה.

28. המשיבה תוסיף ותטען כי יש בשיחה זו כדי להשליך על הבנת התנהגותו ודבריו של המערער בימים שקדמו לכך, ולהבהיר אמירות שונות ומתעתעות שעלו במהלך השיחות. **המערער עובר תהליך** המשתקף גם במהלך השיחה ביום זה, מנסיון למצוא פתרון למצב הביש בו הוא נמצא, לגיבוש תכנית שעניינה הצגת הרצח בפני החוקרים כמעשה שנעשה מתוך "מסך שחור", כתוצאה מהתקף זעם, וללא זכרון לפרטים, דרך אמירות מהן עולה לכאורה שהמערער מתחיל להשתכנע כי הדבר אכן קרה ועד לחשיפת האמת בפני ארתור.

29. לסיכום, מדברי המערער בשלב זה, עולה כי למעשה נמנע עד עתה מלחשוף בפני ארתור את האמת, וזאת מטעמי זהירות, ובשל חוסר האמון בו. כמו כן, מבהיר המערער כי נושא ביצוע הרצח במצב של "בלאק אאוט" שבשלב מסוים היה נראה כאילו הוא אכן מאמין כי התרחש, לא היה אותנטי.

### **הסבריו של המערער להודאה זו**

30. הדרך בה הסביר המערער את הודאתו זו, בהזדמנות הראשונה בה נדרש לכך, משמיטה אף היא את הקרקע תחת גרסתו. יש בה אף כדי לשקף כי המערער יודע להתמודד עם חקירות, ועם הראיות נגדו. המערער מנסה להסתיר את מתן ההודאה מפני החוקרים, להקטין את טיבה וההסבר שנתן בסופו של דבר, אינו טוען את גרסתו בדבר השינוי התודעתי שעבר בחקירה.

ביום 1.1.07 נחקר המערער לראשונה בעניין הודאתו בפני המדובר.<sup>33</sup> ניתן לראות כיצד מתפתחת גרסתו במהלך חקירה זו, בהתאם לחשיפת החוקרים את החומר שבידיהם. בתחילה מכחיש המערער כי הודה בפני ארתור, וטוען כי ארתור (שהוא סבור כי מסר על כך בעדות) המציא זאת על מנת להשיג הקלה בעונשו.<sup>34</sup> בהמשך הוא מוכן לאשר אך ורק כי הנהן בראשו לארתור על מנת שהלה יניח לו בשאלותיו האם רצח.<sup>35</sup> ככל שהחוקרים חושפים בפניו עוד נתונים לגבי מלוא המידע שיש בידיהם בעניין זה, גם צילום וגם הקלטה, מתפתחת גרסתו, כאשר רק בסופו של דבר מודה המערער שכל דברי ארתור הם אמת, וכי הוא הודה בפני ארתור ברצח, למרות שלא עשה זאת.<sup>36</sup> המערער כורך את הודאתו בפני ארתור להודאתו בפני החוקרים ומספר כי שיקר לשניהם מכיוון שפחד לקבל מאסר בן 30 שנה, וחשב שאם יודה יקבל אך 15 שנה.

לא רק שאין בהסבר זה כדי להסביר את הודאתו בפני ארתור - שאינו איש חוק, אלא שהמערער עצמו אינו טוען כי הודה בפני ארתור מאחר והאמין באותו שלב כי אכן ביצע את הרצח.

31. אף בבית המשפט, בעדותו, לא עלה בידי המערער ליתן הסבר להודייה בפני ארתור. הסברו של המערער בחקירתו הראשית להודייה בפני ארתור היה כי מאחר והאמין שביצע רצח "התנהג כמו רוצח" (היינו: שיקר לארתור בכך שטען שהוא זוכר את ביצוע הרצח, בעוד שבפועל לא זכר אותו). בחקירתו הנגדית המערער עומת עם חוסר ההגיון שבדבריו:

**"ש.אז בשביל מה לספר לחבר לתא למדובר שעשית רצח ושאתה זוכר את הרצח אם זה לא נכון?"**

**ת.יש לו נסיון רב בדברים כאלו, הוא יכול להציע לי מה לעשות, ממנו גיליתי הרבה דברים.**

**ש.ולכן סיפרת לו את כל האמת**

**ת.איזה אמת?**

**ש.שרצחת את המנוחה ושאתה זוכר את זה טוב מאוד, זו האמת**

<sup>33</sup> ת/19(א+ב) (מ"ט 1/07), ת/20, ת/17; ת/18.

<sup>34</sup> ת/20 בעמ' 3-4.

<sup>35</sup> ת/19(א) זמן דיסק 05:20 - 06:05; ת/20 עמ' 5.

<sup>36</sup> ת/19(א) זמן דיסק, 30:37 - 38:20, 38:39 - 40:22; ת/20 בעמ' 18-20.



ת.לא רצחתי את הילדה ולא יודע איך לעשות את זה  
 ש.אז למה סיפרת למדובב שכן רצחת ושאתה כן יודע וגם הראית לו?  
 ת.כדי להראות לו שאני לא בן אדם פשוט, שאני לא סמרטוט  
 ש.אבל למדובב יש נסיון רב והוא יכול לתת עצות טובות, אז כדאי להגיד לו את האמת כדי שהוא  
 יעזור לך לצאת מהתיק, אם תגיד לו שקר שאתה יודע איך רצחת, הוא לא יתן לך עיצה טובה  
 ת.אם הייתי יודע איך רצחו את הילדה, אני מזמן הייתי מספר את זה  
 ש.מה זה קשור לשאלה ששאלתי?  
 ת.אני מבקש עוד פעם את השאלה  
 ש.אני חוזרת על השאלה  
 ת.אם אני לא יודע את האמת, מה אני מספר לו?<sup>37</sup>

### ההודאה בפני החוקרים

32. למחרת היום הודה המערער אף בפני חוקרי המשטרה ושיחזר את הרצח. יש להדגיש כי הודאה זו לא נבעה מעצם העובדה כי המערער הודה קודם בפני ארתור, שכן המערער לא היה מודע לכך כי הודאתו מצויה כבר בפני חוקריו. הדינמיקה שהובילה להודאה זו היא שונה מזו שהובילה להודאה בפני ארתור, ומלמדת על משקלה העצמאי והנפרד של הודאה זו. עם זאת, כפי שהעריך בית המשפט קמא<sup>38</sup> יתכן כי ההודאה והחשיפה שנעשתה בפני המדובב הקלה לאחר מכן על קריסתו של המחסום הנפשי שעצר את המערער עד כה מלהודות ברצח בפני חוקריו.
33. ההודאה נמסרה במסגרת חקירה ממושכת שחלקה הראשון נוהל על ידי החוקר סשה סטריז'בסקי (להלן: "סשה"). בחלק זה של החקירה ממשיך למעשה סשה את החקירה מהשלב בו הופסקה החקירה הקודמת, כאשר המערער טען כי יתכן ורצח את המנוחה במצב של "בלאק אאוט" אך אינו זוכר זאת. בשלב הראשון המערער נסוג בו וחוזר להכחיש את המעשה. כאשר מתברר כי החקירה אינה מתקדמת, מצטרף ראש הצח"מ רפ"ק יורם אזולאי (להלן: "יורם"), לחוקר סשה, והחקירה ממשיכה בהובלתו.
34. **הקו בו נקט יורם היה לגלות אמון ואהדה לטיעון ה"בלאק אאוט"**. אף שבפועל לא האמין באמיתותו, הוא משתף פעולה עם המערער בהנחה כי איבד את זכרונו. אומר לו כי הוזמן עבורו חוקר מיוחד שמתמחה בשחזור זכרון, ובינתיים מבקש ביחד עמו להתקדם צעד צעד בתיאור הארועים על מנת לנסות ובכל זאת להזכר בהם. **שיטה זו מוכיחה את עצמה שכן המערער (המעוניין לשכנע את החוקרים באמיתות טענת ה"בלק אאוט"), מתחיל להתקדם ו"להזכר" בהשתלשלות העניינים עד אשר בסופו של דבר הוא מספר כך פרט אחר פרט, את כל מהלך הרצח. במהלך החקירה הוא אף מדגים על החוקרים את אופן ביצוע הרצח.**
35. צפיה בקלטות המתעדות את החקירה מלמדת כי החקירה בשלב זה בו מודה המערער מתנהלת באוירה רגועה, ללא לחץ מצד החוקרים וכשהם מפגינים אהדה והבנה כלפיו. ניתן להתרשם כי בשלב זה נמצא המערער במצב נפשי שונה מאשר קודם לכן, מצב המתיישב עם המעמד של חשיפת מעורבותו ברצח. הוא נרגש אך ממוקד בתשובותיו, ולעיתים מזיל דמעות.

### תוכן ההודייה בקווים כלליים<sup>39</sup>

<sup>37</sup> עדות המערער, עמ' 1062.

<sup>38</sup> עמ' 94 להכרעת הדין המשלימה.

<sup>39</sup> לפירוט והשוואה לראיות אחרות בתיק, ראה בפרק העוסק בפרטי החקירה המוכמנים.

36. גירסת המערער בפני החוקרים בהודיה מיום 19.12 תואמת בעיקרון את הגרסה שמסר לארתור. כאשר בנוסף, כוללת ההודאה פרטים נוספים ומפורטים יותר אודות דרך ביצוע הרצח, דבר הנובע מטבע הדברים מהעובדה כי גובים אותה חוקרי המשטרה.

עיקרי הדברים הם כי המערער מוסר כי הבחין במנוחה כשהיא עולה במדרגות לכיוון הקומה השניה.<sup>40</sup> לדבריו המנוחה קיללה אותו, ועל כן עלה בעקבותיה ונכנס אחריה לשירותי הבנות.<sup>41</sup> המערער מתאר כי בתוך השירותים עמדה המנוחה תחילה בין התא הראשון לתא השני.<sup>42</sup> הוא שלף את הסכין היפנית שהיתה על חגורתו וזינק לעברה כשהיא ליד התא השני.<sup>43</sup> המנוחה ניסתה להיכנס לתא השירותים השני ולא הספיקה לסגור את הדלת, ואז תקף אותה בסכין.<sup>44</sup>

המערער מתאר כי המנוחה עמדה כלפיו עם הצד - ולא עם הפנים או הגב אך מתקשה להיזכר האם מדובר בצד ימין או שמאל. הוא מדגים את אופן עמידתה ומיקומו ביחס אליה על החוקרים.<sup>45</sup> המערער מוסר כי הוא חתך את המנוחה בגרונה פעמיים, כשהוא משסף את הגרון עד אמצעו,<sup>46</sup> וכי באחת מהנפות הסכין פגע בה בחזה. כאשר נשאל האם פגע במקומות נוספים בגוף המנוחה, הוא מציין כי פגע בידה הימנית בעת שניסתה להתגונן מהסכין (מדגים על פרק היד)<sup>47</sup>, ויתכן גם שפגע בה מתחת למותן.<sup>48</sup>

המערער מוסר כי לאחר הרצח נפלה המנוחה בתא השני, במקום שמתואר על ידו "בין האסלה ובין הקיר", כאשר בתחילה הוא טוען שנפלה בצד ימין של האסלה, ובהמשך מתקן כי נפלה לצד שמאל, ואף מצייר את מקום נפילתה.<sup>49</sup>

37. המערער מוסר כי לאחר הרצח יצא מהתא, ונעל את דלת התא מבחוץ, בעזרת הסכין, על מנת שיחשבו שהתא תפוס<sup>50</sup>, וכי בצאתו מקומפלקס השירותים סגר את הדלת עם המרפק.<sup>51</sup> לאחר הרצח, ירד המערער לדבריו לשירותי הבנים, שטף את הדם מידו ומהסכין<sup>52</sup>, ולאחר מכן הלך להכין לעצמו קפה בחדר המורים, שם נראה ע"י מורות.<sup>53</sup> לאחר מכן, טען המערער כי המשיך לעבוד עד סוף היום, מבלי להבין לאשורו את מה שהתרחש - המערער מתאר כי שבר וזרק את להב הסכין בזבל שבכניסה למקלט, ואת המכנסיים השאיר בתיק שבמקלט, לקח אותן לביתו ביום שישי וזרק אותן.<sup>54</sup>

38. המערער טען כי כששב הביתה חש עייפות גדולה והקדים לשכב לישון, וכי בימים שחלפו לא היה מודע למעשיו, ונזכר בהם רק אתמול, בעקבות השיחה עם הפסיכולוג.<sup>55</sup> המערער מתאר את המנוחה כלא גבוהה, שערה בצורת צמה מגולגלת בלי גומי, לבשה מכנסי ג'ינס כחול, ונעלה נעלי ספורט שצבען לבן שחור או אפור שחור, וחולצה שאינו זוכר את צבעה מכיוון שהתמקד בחלק גופה התחתון.<sup>56</sup>

<sup>40</sup> ת/22 (ק') עמ' 68, ת/22 (ק') עמ' 48-49.

<sup>41</sup> ת/22 (ק') עמ' 68-70, 107.

<sup>42</sup> ת/22 (ק') עמ' 106-108.

<sup>43</sup> ת/22 (ק') עמ' 120.

<sup>44</sup> נ/55 עמ' 123.

<sup>45</sup> ת/22 (ק') עמ' 109-111, הדגמה: ת/21 (1) זמן דיסק 18:22-20:1, ת/22 (ק') עמ' 31-32, הדגמה: ת/21 (1) זמן דיסק 38:55-30:1.

<sup>46</sup> ת/22 (ק') עמ' 111-113, הדגמה: ת/21 (1) זמן דיסק 25:24-1, ת/22 (ק') עמ' 10-7, הדגמה: ת/21 (1) זמן דיסק 05:38-29:1. ת/22 (ק') עמ' 33-35.

<sup>47</sup> ת/22 (ק') עמ' 43-44, הדגמה: ת/21 (1) זמן דיסק 04:30-02:2.

<sup>48</sup> ת/22 (ק') עמ' 41. נ/55 עמ' 124-125.

<sup>49</sup> ת/22 (ק') עמ' 1-3, נ/53-54, נ/55 עמ' 109-110 – עריכת השרטוט - ת/188; ת/22 (ק') עמ' 1, 5-6.

<sup>50</sup> ת/22 (ק') עמ' 17-19, נ/55 עמ' 108, ת/22 (ק') עמ' 1, 5-6.

<sup>51</sup> ת/22 (ק') עמ' 20.

<sup>52</sup> ת/22 (ק') עמ' 116, ת/22 (ק') עמ' 7-8.

<sup>53</sup> ת/22 (ק') עמ' 50, ת/22 (ק') עמ' 8-9.

<sup>54</sup> ת/22 (ק') עמ' 28-30, 58-59, ת/22 (ק') עמ' 16-19.

<sup>55</sup> ת/22 (ק') עמ' 95, ת/22 (ק') עמ' 47, ת/22 (ק') עמ' 21-23.

<sup>56</sup> ת/22 (ק') עמ' 100-104, ת/22 (ק') עמ' 52-53.

המערער ציין כי לא התכוון לרצוח את המנוחה, וכי במקומה יכול היה להיות כל אחד, וגם ילד, וכי רק עתה הוא מבין את משמעות מעשיו. הוא הוסיף, כי הוא נזכר בקטעים מסויימים של מה שעשה, אך לא בתמונה במלואה<sup>57</sup>.

39. צפיה בקלטת המתעדת את החקירה בה נמסרה ההודאה, מלמדת כי אין יסוד לטענה כי נמסרה לאור אמונת השווא של המערער כי למעשה ביצע את המעשה במצב של "בלאק אאוט". טענה זו אינה מתיישבת עם נסיבות מסירת ההודאה. ראשית, בתחילת החקירה עומד למעשה המערער על הכחשתו כי רצח את המנוחה. השיטה אותה מפעיל יורם - התקדמות צעד צעד במסגרת טענת ה"בלאק אאוט" - היתה יוצאת דופן, לא ננקטה קודם לכן במהלך החקירה, והיה בה כדי להוביל לנקודת המפנה: ככל הנראה המערער, משתף פעולה עם טקטיקת החקירה משום שהוא משתכנע מדברי החוקר כי מי שאכן סובל מ"בלאק אאוט", צריך לזכור את הרגעים שקדמו לאובדן הזיכרון ואת הרגעים שלאחריו. **כך למעשה, המערער חשף בפני החוקרים פרט אחר פרט מהדרך בה בוצע הרצח, באופן שאינו מתיישב עם הטענה כי האמין שביצע אותו מבלי לזכור את פרטיו.**

## השחזור

### היציאה לשחזור

40. לאחר הודאה זו, ממתין המערער לארגון ביצוע שחזור הרצח. במהלך הזמן שחלף, המביע המערער חשש מביצוע השחזור, מבקש למסור גרסה שונה לפיה לא רצח את המנוחה, אלא רק ראה את גופתה וניגב את הדם, ולאחר מכן הוא שוב חוזר בו ומבקש להתנצל בפני החוקר ששה על דבריו הקודמים.<sup>58</sup> על טענות ב"כ המערער המפורטים בעיקרי הטיעון לעניין משמעותו של שלב זה יש להשיב כי העובדה שהמערער התנהג כך בסמוך לשלב הדרמטי בו הודה, זאת, לאחר ימים בהם דבק בהכחשתו ולפני יציאתו לשחזור בבית הספר בו ביצע את הרצח, אינה מעוררת תהיה של ממש, ואינה מבססת את חפותו. התנהלות זו מתיישבת היטב עם הקושי והחששות המלווים באופן ברור מאליה את חשיפת היותו הרוצח של המנוחה.

המערער יוצא לשחזור אותו הוביל חוקר דובר רוסית, אנטולי שקלאר (להלן: "אנטולי"), שהובא במיוחד מחדרה משום שלא היווה חלק מצוות החקירה ולא הכיר את פרטיה. הוא אף לא קיבל פרטים לגביה לפני היציאה לשחזור. ואכן, מצפיה בקלטת המתעדת את מהלך השחזור ניתן לראות בבירור כי מי שמוביל את השוטרים במהלך השחזור, הוא המערער. **צפיה בקלטת השחזור ממחישה לכל עין כי על אף שההליך אינו פשוט עבורו, המערער פועל באופן עצמאי, מנסה לדייק בתשובותיו ותיאוריו, ואינו מובל או מודרך בשום אופן על ידי הסובבים אותו.**

### תוכן השחזור

41. בפתח השחזור, בשלב האזהרה בתחנה, מבקש המערער מיוזמתו להודיע לעורך דינו, כי הודה ברצח המנוחה "מלב נקיי".<sup>59</sup> עם הגעתו לבית-הספר, מספר המערער כי שמע מילדים בבית-הספר ובכלל בשנות שהותו בישראל קללות והשפלות, לרבות קללות כנגד אמו שהביאו אותו להתפרץ ביום הרצח. הוא מספר כי עלה להכין קפה, כשהוא כבר עצבני, המנוחה קיללה אותו והוא התפרץ ורצח אותה. הוא מציין כי הוא "בקושי זוכר" את הרצח, ונזכר בקטעים מסויימים שלו.

<sup>57</sup> ת/22 (ק) עמ' 23-24.

<sup>58</sup> ר' דוחות פעולה ת/25, ת/468, ת/189-192, עדויות יורם בעמ' 76-78 לפרוטוקול, וששה בעמ' 288 לפרוטוקול וכן קלטת ת/321(3) והתמליל הנכון ת/45.

<sup>59</sup> ת/26 זמן דיסק: 10:20-2:1, ת/27 עמ' 1.

42. אנטולי מבקש את המערער להוביל למקום בו ראה את המנוחה לראשונה. המערער מראה כיצד יצא מהמקלט בו עבד והחל לעלות לכיוון חדר המורים. הוא מדגים היכן עמד בעת שראה לראשונה את המנוחה - במפלס חדר המורים, וממקם את השוטרת המשחקת בתפקיד המנוחה (להלן: "השוטרת"), בתחילת גרם המדרגות המוביל ממפלס חדר המורים אל שירותי הבנות - זירת הרצח.<sup>60</sup> הוא מתאר כי המנוחה קיללה אותו ואת הרוסים ועלתה במדרגות, וכי הוא עלה בעקבותיה - במרחק 3-4 צעדים.<sup>61</sup>

43. בהגיעו לראש המדרגות, מבקש המערער מהשוטרת לפנות ימינה. בשלב זה הוא מהסס, בטענה כי אינו זוכר. ולאחר רגע הוא מצביע בבטחון על השירותים זירת הרצח.<sup>62</sup> המערער עומד בפתח חדר השירותים, ומבקש מן השוטרת, להתקרב לתא מס' 2.<sup>63</sup> המערער מתאר כיצד נראתה המנוחה וכי היתה לבושה ג'ינס כחול כהה ונעלי ספורט בצבע לבן ושחור או אפור ושחור.<sup>64</sup> המערער ממקם את השוטרת בתוך תא מס' 2, כשפניה אל הקיר המפריד בין תא מס' 1 לתא מס' 2 (הקיר המערבי).<sup>65</sup>

44. המערער מדגים כיצד ביצע את הרצח באמצעות הסכין היפנית ששלף מחגורתו ופגע במנוחה בתוך התא. במהלך השחזור, המערער מדגים את ביצוע הרצח שלוש פעמים: בפעם הראשונה - בתוך התא<sup>66</sup>, כאשר הוא אינו יכול לשחזר במדויק, משום שידיו מוגבלות בגלל האזיקים; בפעם השנייה - מחוץ לתא (עם האזיקים)<sup>67</sup>, ובפעם השלישית - בתוך התא לאחר הסרת האזיקים.<sup>68</sup> בכל הפעמים מדגים המערער כי חתך את גרונה של המנוחה, וכי היא הרימה אגב כך את ידה הימנית, והסכין פגע בידה הימנית ובחזה. המערער טען כי אינו זוכר במדויק את מספר הנפות הסכין שפגעו במנוחה ובהערכה מדובר ב-2-4 פעמים. המערער מתאר כי המנוחה נפלה לאחר הרצח בתוך התא, כשראשה בין האסלה לבין הקיר המפריד בין תא מס' 2 לתא מס' 3, ואף מדגים את מיקום ותנוחת ראשה של המנוחה.<sup>69</sup>

45. תוך כדי השחזור בתוך התא, אומר המערער כי נזכר שלאחר שהרג את המנוחה הוא נעל את דלת התא מבפנים, ויצא "מלמעלה".<sup>70</sup> המערער מתבקש להדגים את יציאתו מהתא - מראה כי עלה על האסלה, נתלה בזרועותיו על הדפנות העליונים של קירות התא (מדובר בקירות המסתעיים לפני גובה התקרה, ויוצרים מעין משטח) ומציין כי קפץ מעל הדלת, ולאחר מכן ניגב את סף דלת התא עם חולצתו.<sup>71</sup> המערער סיפר כי המנוחה לא נאבקה בו או צעקה. כי מילתה האחרונה היתה "אמא", וכי הוא ראה בפניה של המנוחה את בנו.<sup>72</sup>

המערער הראה כי לאחר הרצח, סגר את הדלת הראשית של קומפלקס השירותים.<sup>73</sup> הוא הבחין בדם על הסכין שבידו, הוא מוביל לשירותי הבנים הנמצאים 2 גרמי מדרגות מתחת לשירותי הבנות, וחצי מפלס מעל מקלט 2, ומראה כיצד שטף את ידיו ואת להב הסכין.<sup>74</sup> לאחר מכן, סיפר המערער כי הוא הלך לחדר

<sup>60</sup> ת/26 זמן דיסק: 23:09-30:08, ת/27 עמ' 3.

<sup>61</sup> ת/26 זמן דיסק: 24:09 – 04:10, ת/27 עמ' 4.

<sup>62</sup> ת/26 זמן דיסק: 54:10-05:10, ת/27 עמ' 4.

<sup>63</sup> ת/26 זמן דיסק: 55:10 – 35:11, ת/27 עמ' 4.

<sup>64</sup> ת/27 עמ' 5.

<sup>65</sup> ת/26 זמן דיסק: 45:14 – 10:16, ת/27 עמ' 6-5 (לאחר הפסקה הנובעת מהמתנה למפתח האזיקים, ששוב אינו מתאים).

<sup>66</sup> ת/26 זמן דיסק: 40:14-6:14, ת/27 עמ' 6.

<sup>67</sup> ת/26 זמן דיסק: 33:19-50:18, ת/27 עמ' 7.

<sup>68</sup> ת/26 זמן דיסק: 50:20-00:22, ת/27 עמ' 7-8.

<sup>69</sup> ת/26 זמן דיסק: 55:17-50:17, ת/27 עמ' 6.

<sup>70</sup> ת/26 זמן דיסק: 09:17 – 20:18, ת/27 עמ' 6. ת/26 זמן דיסק: 15:23-04:22, ת/27 עמ' 8-9.

<sup>71</sup> ת/26 זמן דיסק: 15:23 – 30:24, ת/27 עמ' 9.

<sup>72</sup> ת/26 זמן דיסק: 45:24 – 30:25, ת/27 עמ' 9.

<sup>73</sup> ת/26 זמן דיסק: 57:26 – 05:27, ת/27 עמ' 10 (המערער מראה את סגירת הדלת באמת היד מבלי לגעת בה באצבעותיו).

<sup>74</sup> ת/26 זמן דיסק: 30:29-50:27, ת/27 עמ' 10-11.

המורים והכין לעצמו קפה. לאחר ששתה את הקפה, חזר לשירותי הבנים לעשות את צרכיו וראה טיפות דם על רצפת השירותים, ולאחר מכן חזר למקלט 2 והמשיך בעבודתו.<sup>75</sup>

46. המערער הוסיף וסיפר לאנטולי, בדומה למה שסיפר בחקירה, כי הוא המשיך לעבוד לאחר הרצח עם הסכין, שבר את הלהבים וזרק אותם לפסולת הקרמיקה ליד דלת המקלט, וכי בסוף יום הרצח השאיר את הבגדים וכלי העבודה בתיק שבמקלט, אותו לקח לביתו ביום ששי, וזרק את המכנסיים לפח שליד ביתו. המערער סיפר גם על השיחה עם ראובן ג'נאח (להלן: "ג'נאח") ביום הרצח בערב, בה שאל את ראובן על "שירותים" ו"אסלה", ועל הארוע ברוסיה בו תקף את אחיו. הוא הוסיף כי לא הכיר מקודם את המנוחה ובמקומה יכול היה להיות גם ילד אילו היה מקלט אותו, ורק עכשיו הבין שביצע רצח.<sup>76</sup>

47. עם סיום השחזור, מתבקש המערער ע"י נצי"מ אבי שי - קצין האח"מ המחוזי (להלן: "אבי שי") לחזור לשירותים ולהדגים כיצד קפץ מעבר לדלת.<sup>77</sup> המערער מביע ספק אם יצליח לחזור על המעשה. אזיקי הידיים והרגליים של המערער מוסרים כדי לאפשר לו תנועה חופשית. המערער נכנס לתא, נועל את הדלת מבפנים, עולה על האסלה, שם ידיו על דפנות התא וקופץ בהצלחה מעל הדלת.<sup>78</sup>

בתום השחזור בבית הספר, ולאחר צפייה בסרט השחזור בתחנה, שואל אנטולי את המערער מספר שאלות הבהרה.

48. **אלו הן למעשה הודאותיו המשמעותיות של המערער בחקירה.** כל אחת מהן עומדת בפני עצמה, ונובעת מדינמיקה שונה. האחת - בין המערער לבין ארתור בתא, והשניה - בין המערער לבין חוקריו, במהלך חקירתו. עיון וצפייה בקלטות המתעדות הודאות אלו, לרבות זו שנמסרת ומומחשת במהלך השחזור, מאפשרים לבית המשפט להתרשם מהלך נפשו של המערער, מהתנהגותם של החוקרים ושל ארתור בעת הרלבנטית ומהדינמיקה שהובילה אותו לנקודת המפנה של מסירת ההודאה ולבחון על רקע זה את טענות ההגנה באשר לטעמים שהובילו למסירת ההודאות.

## **חזרה מההודאה**

49. ביום 20.12, נפגש המערער עם עורך דין חדש שנשכר לייצגו. לאחר מכן, מסר לחוקר כי החליט להכחיש.<sup>79</sup> למחרת, ביום 21.12 הובא המערער להארכת מעצר ושם בפתח הדיון הודיע בא כוחו כי מרשו חוזר בו מכל הודאה שחזר או אמירה שיש בהם כדי ללמד על הודיה במעשה. "כל האמירות הללו אינן אמת, אינן משקפות את האמת, והן תוצאה של לחץ נפשי שהופעל על החשוד במהלך החקירה".<sup>80</sup>

50. חקירות המערער לאחר שלב זה משקפות עמדה זו. עיון בתשובות המערער במהלך חקירות אלו הוא בעל חשיבות בבחינת מכלול חומר הראיות, שכן המערער נותן בהם את גרסתו והסבריו לכך שהודה, כנטען, הודאת שווא. הוא מוסר את הסבריו לכך שידע לתאר פרטים שהינם מוכמנים, ומגלה בטחון עצמי וכושר עמידה נחוש בפני נסיונות החוקרים לומר לו כי אין טעם בהכחשה. יש בכך כדי להמחיש פן נוסף באישיותו של המערער.

<sup>75</sup> ת/26 זמן דיסק: 09:32-30:29, ת/27 עמ' 11-12.

<sup>76</sup> ת/27 עמ' 13-14.

<sup>77</sup> ת/26, זמן דיסק 10:40-38:20. מכיוון שקטע זה אינו מופיע באופן מלא בתמליל ת/27, ערכה ב"כ המאשימה, בסיוע אנטולי – בתרגום מרוסית, את התמליל ת/360 המשקף במלואו את הקטע מפניית אבי שי (זמן דיסק 38:20) ועד סיום השחזור בבית הספר וחזרה לתחנה (זמן דיסק 46:23).

<sup>78</sup> ת/26 זמן דיסק: 25:44-32:43, ת/360 עמ' 2-3.

<sup>79</sup> ת/342 זכ"ד של לב ארליכמן מיום 20.12 עדות עמודים (416-417).

<sup>80</sup> ת/96.

51. החקירה הראשונה<sup>81</sup> לאחר הודעת סניגורו דאז כאמור, היא חקירה ממושכת המגשרת בין שלב ההודאה, לבין שלב ההכחשה. במהלכה של החקירה נע המערער בין הכחשה לבין מסירת פרטים שונים ולעתים אף משונים על דרך ביצוע הרצח, ומניעיו. הרושם העולה ממנה הוא כי לעתים רבות המערער מתעתע במכוון בחוקריו ומוליך אותם לכיוונים חסרי משמעות. בד בבד עם הכחשתו, הוא מנסה לקדם אפשרות של הגעה להסדר מקל.

יש להדגיש כי זוהי החקירה הראשונה בה המערער מספק הסברים לכך שידע לתאר את הרצח, שהם בעיקרם, לטענתו, ניחושים **לוגיים** לגבי דרך ביצוע הרצח.

52. ביום 22.12, מובא המערער לחקירה נוספת<sup>82</sup>. בחקירה זו המערער נחוש בדעתו, לא לשתף עוד פעולה. ניתן להתרשם ממהלך חקירה זו מבטחונו, מיכולתו לעמוד על שלו וממצב רוחו המשופר. כך לאחר שמופסקת החקירה, ניתן לצפות במערער שנותר להמתין לבדו בחדר כאשר הוא שר ומזמר לעצמו.<sup>83</sup>

53. לאחר תום החקירה, משוחח עמו יורם שיחה שתועדה בוידאו.<sup>84</sup> המערער, אינו חוזר מהכחשתו, וזאת למרות העובדה כי בשלב מסוים החוקר מטיח בו דברים קשים ובוטים. ניתן להתרשם משוויון נפשו של המערער אל מול התנהלותו זו של יורם.

54. בחקירות הבאות, משלימים החוקרים עם עמדתו של המערער, וחקירותיהם מתמקדות בקבלת התיחסותו לעניינים שונים. כך בחקירה מיום 26.12, מתבקש המערער לתת הסבר לפרטים המוכמנים השזורים בהודאותיו. בתמצית, בשלב זה טוען המערער כי הפרטים שמסר מבוססים בעיקרם על **"ניחושים לוגיים"**, על סרטים שראה, ועל שמועות ששמע ברחוב.<sup>85</sup> יש להדגיש כי המערער אינו טוען (כפי שנטען בשמו) במהלך המשפט ובערעור וכפי שטען בעדותו בבית המשפט) כי מדובר בפרטים **אותם ידע מכלי התקשורת, או שנאמרו לו במפורש ע"י החוקרים במהלך חקירותיו** (אף כי בחלק מן המקרים הוא טוען כי הבין את התשובה מ"רמז" הטמון בשאלה) **או ע"י ארתור**.

55. ביום 1.1.07 נחקר המערער בעניין הודאתו בפני ארתור.<sup>86</sup> חקירות נוספות נערכו בעניין עקבות נעליו של המערער שהתגלו על מכנסי המנוחה רק בשלב מאוחר יותר (9.1.07)<sup>87</sup> ובתאריך 11.1.07<sup>88</sup> בעניין קיסם שהתגלה במנעול המקלט.

עם תום חקירות אלו, ולאחר יום 11.1.07, לא נחקר עוד המערער.

## **גרסת המערער**

56. גרסתו של המערער בתמצית, היתה כי הדרך בה התנהלה החקירה גרמה לו להשתכנע כי הוא אכן רצח את המנוחה, מבלי שזכר שעשה זאת. בד בבד, הושפע משכנועי ארתור כי כדאי לו להודות ולטעון כי ביצע את הרצח מתוך בלאק אאוט, וכי צפוי לו בשל כך עונש קל יותר מהעונש הצפוי לו. זוהי הסיבה להודאתו (הודאת שווא לטענתו) בפני החוקרים.

<sup>81</sup> ת/28, ת/29.

<sup>82</sup> ת/198, ת/199.

<sup>83</sup> ת/198 זמן דיסק: 30:15-45:14.

<sup>84</sup> ת/31, ת/32, ת/33.

<sup>85</sup> ת/205(1) בעמ' 11-12.

<sup>86</sup> ת/19(א+ב), תמליל – ת/20.

<sup>87</sup> ת/34, ת/35, ת/36, ת/37, ת/38; ת/201.

<sup>88</sup> ת/39, ת/40.

57. המשיבה תטען כי גרסת המערער, המתבססת על טענה בדבר שינוי עמוק שנגרם בתודעתו, אינה מתיישבת עם חומר הראיות, אינה מתיישבת עם השתלשלות העניינים שהובילה בפועל למסירת הודאותיו הן בפני ארתור, והן בפני החוקרים, ובפרט אינה מתיישבת עם העובדה כי במהלך הודאותיו תיאר המערער את **פרטי הרצח**, באופן התואם את נתוני הזירה. כפי שמובהר עוד בעיקרי הטיעון, גרסה זו נסתרת בדברי המערער עצמו לארתור על כך כי מדובר בטענה שקרית שהציג לחוקרים.<sup>89</sup>

58. גרסה זו אף אינה מתיישבת עם העובדה כי יומיים בלבד לאחר הודאתו, כנטען, מתוך אמונה שגויה כי ביצע את המעשה, כבר חזר בו המערער מהודאתו, מבלי שלמעשה, מתוך גירסתו הוא, התרחש איזה שהוא מאורע חיצוני שהיה בו כדי לגרום לו להבין כי הודה הודיית שווא, ולחדול מאמונתו כי ביצע את הרצח<sup>90</sup>, ולמעשה דבק עד תום החקירה.

59. יש לציין עוד, כי במהלך חקירותיו במשטרה, לאחר החזרה מהודיה, העלה המערער שתי גרסאות, שונות וסותרות, בשאלה מדוע הודה הודיית שווא, אשר אינן יכולות לדור בכפיפה אחת:

בתאריך 26.12.06 (מ"ט 125/06), טען המערער:

**"ידעתי שאם אני אודה לכם אתם תעזבו אותי ותתנו לי לנוח בשקט, אבל לא חשבתי על ההשלכות שלאחר מכן.."**

נמאסו עלי המילים אתה רצחת אתה רצחת.. אני לא חשבתי על ההשלכות, היה לי קשה כי לא ראיתי את המשפחה, הייתי כבר עייף פסיכולוגית, נמאס לי מכל דבר, ואני ידעתי שבדיקות המעבדה בכל מקרה יוכיחו שלא אני עשיתי את זה".<sup>91</sup>

בתאריך 1.1.07 (מ"ט 1/07) טען המערער בתשובה לאותה שאלה:

**"ר': אני אסביר לך, אני פחדתי. אני ידעתי שאתם תסגרו את התיק ואני אקבל 30 שנה. אבל לא חשבתי מה יהיה קדימה. אני אמרתי כן, אני חשבתי שאם אגיד שזה אני, אז בימ"ש יתן לי 15 שנים. לא חשבתי שאח"כ צריך לעזור לכם".<sup>92</sup>**

שני הסברים אלה סותרים זה את זה, ושניהם גם יחד מציגים הודיה מתוך שיקול תועלת, ואינם מתיישבים עם טענתו בבית המשפט ובערעור, כי הוא האמין כאשר הודה שביצע את הרצח במצב של בלק אאוט.<sup>93</sup>

60. נעיר עוד, כי ב"כ המערער מפנים לשלוש קטגוריות של הודאות שווא, המבוססות על פסק דין **וולקוב**<sup>94</sup> (המודה הוולונטרי, המודה הנענה לחוקריו, והמודה מתוך הפנמה) לטענתם - משתייך המערער "לפי עדותו" לקבוצה השלישית; קרי, החוקרים שכנעו אותו באשמתו, אולם גם המצב הראייתי הבדוי והפיתויים שכנעו אותו להודות מתוך שיקולים רציונאליים.

בדברים אלה, קיימת סתירה מובנית. קשה לישב בין גרסת המערער כי האמין שביצע הרצח במצב של בלאק אאוט והודה בכך בתום לב, לבין הטענה כי הפעיל שיקול רציונאלי כדי להפחית בעונש (כלומר המציא את הבלאק אאוט), טיעון שאף אינו בהכרח תומך בחפותו.

61. בית המשפט דחה את גרסת המערער על יסוד התרשמותו ממנו, הן בחקירותיו, והן בעדותו בפניו:

<sup>89</sup> ת/401 עמ' 19, 20, 28.

<sup>90</sup> עדות המערער עמ' 1056-1055 לפרוטוקול.

<sup>91</sup> ת/205(2) עמ' 24-25.

<sup>92</sup> ת/20 עמ' 27-28.

<sup>93</sup> עדות המערער עמ' 1069.

<sup>94</sup> ע"פ 4179/09 מדינת ישראל נ' וולקוב, תק-על 42010(4), 8677.

"סיכומו של דבר, יש לדחות מכל וכל טענת הנאשם, לפיה האמין, בעת שמסר הודאתו, כי ביצע את הרצח בהתקף Black out, הנאשם מעולם לא האמין בנכונות טענה זו, הוא היה מודע כל העת לכך שמדובר בטענה שקרית ואימצה אל לבו כאשר סבר כי יש בה כדי להמתיק את עונשו, בזמן אמת בדיוק בשעה הרלבנטית הודה בפני המדובר כי אין בטענה זו כל אמת והיא נועדה לתעתע בחוקריו."<sup>95</sup>

בית המשפט מצא כי המערער לא "נשבר" כתוצאה מהתנהלות החקירה, לא הפך ל"חומר ביד היוצר" וכי גם תרגילי החקירה לא הובילו, את המערער למצב הנפשי הייחודי הנטען. לעמדת בית המשפט בסופו של יום הראיות אשר הובילו את המערער להודות, תחילה בפני ארתור ולאחר מכן בפני החוקרים, היו הראיות החדשות שהוצגו בפניו במהלך החקירה ביום 18.12 והנוגעות לתוכן שיחתו עם ג'נאח ולמכנסיים שלבש ביום הרצח וזרק לאחר מכן.<sup>96</sup> בית המשפט מציין אף כי יתכן וההודאה בפני המדובר שקדמה להודאה בפני החוקרים, סייעה לו בהתגברות על מחסום פנימי.<sup>97</sup>

62. בית המשפט מציין כי התרשמותו מחומר הראיות ומעדות המערער היא כי לא מדובר בבעל אישיות שברירת במיוחד. בית המשפט מפנה בהכרעת הדין לשיחותיו של המערער עם המדובר במהלך, אף שידע רגעי שבירה מסוימים (כגון ביום 18.12 אח"צ)<sup>98</sup> כאשר בעקבות כך נשלח לבדיקה פסיכיאטרית), הרי שגילה קור רוח בתארו את אופן ביצוע הרצח לפרטי פרטים (פרטים מפלילים- בלחש, וטענתו לחפות- בקול רם יותר, כמפורט לעיל) ובדיחות הדעת בכל הנוגע לחוקרים ולניסיונו להתל בהם, כאמור, לדוגמה בכל הנוגע לטענת ה- Black out. בית המשפט אף עמד על כך כי מעת שבחר המערער לחזור בו מהודאתו ולעמוד על הכחשתו, עשה זאת ללא מורא מפני החוקרים ועמד על גרסתו.<sup>99</sup>

63. בית המשפט קבע כי בחינת התנהגות המערער בחקירותיו מלמדת על העדר פגיעה ברצונו החופשי ועל כך כי הודה רק משבחר לעשות כן. מסקנתו זו של בית המשפט התבססה אף על הרושם השלילי ביותר שעלה מעדותו של המערער בפניו במסגרתה חזר והציג את גרסתו זו. יודגש כי לבית המשפט קמא היתה הזדמנות להתרשם מהמערער במהלך חקירתו הממושכת בה התבקש להסביר את הטעמים לכך שהודה, ואת מקור ידיעתו בדבר פרטים מוכמנים רבים. התרשמותו השלילית של בית המשפט מהמערער, שזורה בכל הכרעת הדין:

"עדות הנאשם בבית המשפט כפי שיפורט בהרחבה להלן רצופה שקרים, מניפולציות וחוסר עקביות, כך גם סתירות פנימיות וחיצוניות מהותיות ואשר יורדות לשורש העניין, הנאשם ללא היסוס שיקר בעדותו בבית המשפט ככל שסבר שהדבר עשוי לשרת את האינטרסים שלו וגרסאותיו המתחלפות" (עמ' 103 להכרעת הדין)

...

"התנהלות הנאשם בנדון מהווה דוגמא אחת מיני רבות למניפולטיביות הנאשם והסתבכותו בשקרים שלו, לאור שקריו הרבים, הן בחקירתו הראשית והן בחקירתו הנגדית, כבר אינו מצליח ליישב בין האמור ולספק הסבר הגיוני לפעולותיו ולדבריו, כל עת שאינו מוצא מענה לנשאל ומעומת עם הסתירה הקיימת בדבריו, אין לו כל בעיה לפנות למוצא האחרון מבחינתו ולטעון, כי שיקר, בין למדובר ובין לחוקרים כפי הצורך, כפי ששיקר פעמים רבות לאורך כל עדותו בפנינו." (עמ' 110 להכרעת הדין)

"מדובר בנאשם שלא אמר אמת בבית המשפט ושיקר במצח נחושה כמפורט לעיל. הנאשם התגלה כמניפולטיבי, קר רוח, חד מחשבה, בעל מענה לשון, לא חשש מחוקריו ולא משום "בוריס" וק.ג.ב., לא אמר אמת, ברח ל"הגיון" ול"לוגיקות" מקום בו הסתבך, התפתל וללא היסוס, חזר ושיקר. הנאשם מתקן, משפר, "מסביר" תוך כדי תנועה במהלך החקירה ואף מהתל בחוקריו.

המניפולציות שעשה הנאשם רבות מספור, עוד אציין ובדגש, חלקים ארוכים מעדות הנאשם נשזרו בהכרעת הדין, בפרקים שיוחדו לנושאים מסוימים, כמו הטענות להדרכה, להטמעת הידיעות, איבוד

<sup>95</sup> עמ' 200 להכרעת הדין.

<sup>96</sup> עמ' 197 להכרעת הדין.

<sup>97</sup> סעיף 94 להכרעת הדין המשלימה

<sup>98</sup> ת/401'.

<sup>99</sup> עמ' 193 להכרעת הדין.



זיכרון, "מסך שחור", ידיעתו פרטים מוכמנים, הנטען באשר למדובב, השחזור, אופיו האלים, התייחסותו הגזענית ותודעתו המינית, הטענות כנגד ההודאות, שקריו, טענות "הלוגיקה", בגדיו ונעליו ביום הרצח, לוח הזמנים, הנגישות ועוד כמפורט, ולא הובאו כאן כדי לא להלאות ויש לראותם במסגרת בה שובצו." (עמ' 145 להכרעת הדין)

64. המשיבה תטען כי משנקבעו ממצאים שליליים אלה גם על יסוד התרשמות בית המשפט מעדות המערער בפניו, נשמטה למעשה הקרקע מתחת לגרסתו בדבר טעמיו להודאתו.

### **אין מדובר בהודאת שווא**

65. לב גרסתו העובדתית של המערער, הוא למעשה, כי הודאתו היא הודאת שווא. בנימוקי הערעור אף מופנה בית המשפט למחקרים שונים שנערכו בנושא זה.

אין חולק על כך כי על בית המשפט הבוחן הודאות נאשם, להיות ער לאפשרות כי אדם חף מפשע המצוי בפניו, הודה במעשה אשר לא ביצע. על כן, נקודת המוצא במשפטינו היא כי על בית המשפט לבחון בחינה מעמיקה ומדוקדקת את הודאתו של נאשם ואת הראיות לחיזוקה. ואכן, בהתאם לנקודת מוצא זו בחן אף בית המשפט קמא את הודאת המערער<sup>100</sup>, ורק לאחר שמצא בה עצמה אותות אמת, ומחוץ לה, חיזוקים משמעותיים וכבדי משקל, מצא לנכון לבסס עליה את הכרעת הדין.

66. יצוין כי אחת הדרכים המומלצות להתמודדות עם החשש מפני הודאת שווא, הוא תיעוד מלא ככל שניתן של הליך החקירה. תיעוד זה מאפשר לבית המשפט להתרשם באופן ישיר ככל שניתן מהתהליך שעבר הנחקר, עד להחלטתו להודות במיוחס לו, מדינמיקת החקירה ומהשיטות שהופעלו בה. תיעוד מלא ורציף כאמור נערך בענייננו, כאשר הן החקירה הפרונטלית בפני החוקרים, והן השיח שנערך עם ארתור, תועדו לכל אורכם באודיו ובוידאו. היה בכך כדי לאפשר לבית המשפט קמא לבחון את ההודאה כאמור, להתרשם מהחקירה במלואה ולהעריך נכונה, באופן בלתי אמצעי, את הטעמים למתן ההודאה.

67. השתלשלות העניינים המתוארת לעיל וההתפתחות החקירה שהובילה להודאותיו של המערער, כמו גם השלב בו החליט לחזור בו מן ההודאה, אינם מתיישבים עם גרסתו כי בשלב ההודייה האמין כי ביצע את העבירה, אולם לא זכר את ביצועה.

### **החיזוקים להודאת המערער**

68. אין ספק כי מלאכתו של בית המשפט קמא בתיק זה היתה מלאכה קשה ומורכבת. לא רק בשל כך שהונחו בפניו לבחינה והתרשמות אלפי עמודים המתעדים את תמלילי חקירותיו של המערער ושיחותיו עם המדובבים שהתנהלו ברוסית ובעברית כמו גם תיעוד צילומי המשתרע על פני שעות רבות, מהתנהלות המערער בתא המעצר ובתא החקירה. הקושי טמון לא מעט בנסיון לעמוד על הלך נפשו של המערער, ועל משמעות דבריו השונים והמתעתעים שהושמעו למדובב ובפני החוקרים. בשל תכונות אישיותו של המערער, יכולתו המניפולטיבית ואולי גם בשל התהליכים אותם עבר מהכחשה מוחלטת של רצח אכזרי ומעוות במיוחד, להודאה בו, ניתן למצוא בדבריו בשלבים שונים של שהותו בתא וחקירתו, אמירות שונות שיש בהן כדי לתעתע בקורא ובשומע ולהוביל אותו לתובנות שונות בשלבים שונים של הבחינה.

69. אך כפי שעולה מהכרעת הדין, שיח זה לא עמד בבדידות בפני בית המשפט. בחומר הראיות נמצאו עוגנים רבים ומוצקים, כאלו שלא יכלו להשתמע לשני פנים אלא משמעותן היתה אחת בלבד, ואשר היה בהם כדי

<sup>100</sup> ראה פרק טז' להכרעת הדין.

לשמש בסיס מוצק וחד משמעי לאשמתו של המערער. על עוגנים אלו נעמוד כעת ונראה כיצד יש בהם כדי להסיר כל ספק הנתען בדבר אשמתו של המערער.

70. בראש ובראשונה יש להציג בעניין זה את הפרטים המוכמנים אשר נלמדו מזירת הארוע ואשר המערער ידע לתאר בהודאותיו, ובחקירותיו ואף לשחזרם.

## **הפרטים המוכמנים**

71. שורה של פרטים שמסר המערער במסגרת הודאותיו ובמהלך שחזורו, על דרך ביצוע הרצח, תאמו את הממצאים בזירה. פרטים אלו לא היו יכולים להיות בידעתו, לולא היה הרוצח. כפי שעולה מהכרעת הדין, המערער נמצא בקיא במספר רב של פרטים מוכמנים, אשר חלקם אף "ייחודי", "ספציפי" ו"נסתר". הצטברותם של מסכת הפרטים המוכמנים שנמצאו בהודאותיו, על משקלם השונה, חיזק אצל בית המשפט קמא את המסקנה כי המערער ביצע את הרצח. בסקירת הפרטים המוכמנים שידע לתאר, פרטים אשר תאמו את הנתונים העובדתיים בזירה, יש כדי להבהיר ולשכנע כי ככל שיש סימני שאלה בהתנהלות המערער במהלך חקירותיו כי ההודאות שמסר הן הודאות אמת.

72. **לא פחות מעצם קיומם של הפרטים הללו בהודאותיו של המערער, יש חשיבות להסברים שנתן המערער למסירתם.** לאחר שחזר בו מהודאתו, ניתנה למערער הזדמנות מסודרת להבהיר כיצד ידע לתאר כל אחד ואחד מהפרטים השזורים בהודאותיו, אשר תאמו את הממצאים בזירה. לעניין זה קבע בית המשפט קמא כי המערער לא הצליח להציג הסבר שיש בו כדי לשכנע כי יכול היה לתאר את מכלול הפרטים שתוארו, ושתאמו את הממצאים העובדתיים.

73. בנסיון להתמודד עם מקור ידיעתו לפרטים המוכמנים הרבים שמסר, מסר המערער הסברים שונים שעיקרם הסקה על **יסוד בסיס לוגי** לחלק ניכר מהפרטים. הסבריו אלה של המערער נדחו על ידי בית המשפט אשר בחן אותם אל מול חומר הראיות וקבע כי הינם מופרכים. כך, ביחס לכל הפרטים המוכמנים, אך בראש ובראשונה בנוגע לפרטים המוכמנים להם ייחס את המשקל המכריע והגבוה

74. בהזדמנויות הראשונות בהן נדרש להסביר את חזרתו מההודאה<sup>101</sup>, הסביר המערער בעיקר כי פעל בדרך של **היסק לוגי**, לגבי התנהלותו של רוצח, כאשר ניסה לשים עצמו במקומו של הרוצח. חלק מהידע בעניין זה נרכש לדבריו מסרטים שראה, וחלק מחשיבה לוגית לגבי הדרך בה כנראה התנהלו הדברים. לשם המחשה, ההסבר שנתן לגבי התמקדות בתא השירותים השני מתוך ארבעה, הוא כי **"נסיון החיים מלמד כי הילדים תמיד הולכים רק לתא השני והשלישי"**. לגבי שיסוף גרונה של המנוחה, הסביר המערער כי זהו פרט שנלמד מהגיונם של דברים, וראה בסרטים, לפיהם רוצח שירצה למנוע מהקורבן לצעוק, ישסף קודם כל את גרונו.<sup>102</sup> כך גם הסביר את ידיעתו על פצעי ההגנה שנמצאו בידי המנוחה כי הגיוני כי למנוחה נגרמו פציעות בידיה, הנובעות מנסיונה להתגונן, ולכן ידע לתאר גם פרט זה.

יצוין כי ההסברים שניתנו על ידי המערער בכל הנוגע ל**שיטות ביצוע הרצח**, לא רק שנמצאו מופרכים, אלא היה בהם גם כדי ללמד על עיסוקו מעורר התהיה של המערער בנושאים אלו.

עוד יושם אל לב, כי בבית המשפט, בעדותו אשר נמצאה בלתי אמינה, מסר המערער לחלק מן הפרטים המוכמנים שורת הסברים שונים וסותרים, את אלה שמסר במשטרה, אשר אף הם נדחו כשקריים ולא היה בהם כדי להסביר את ידיעת הפרטים המוכמנים.

<sup>101</sup> ת/ת, 201/ת, 202.

<sup>102</sup> ת/ת, 202/ת, בעמ' 19.

המערער אף ידע לברור בין הפרטים אותם שמע לכאורה באמצעי התקשורת ושמעות שרווחו בעיר טרם מעצרו, לנפות מהם פרטים בלתי נכונים (כגון שהמנוחה נדקרה פעמים רבות, נאנסה ונכלאה בארון ברזל), ולמסור פרטים התואמים את הזירה אשר לא פורסמו בתקשורת.

75. לאחר בחינת הפרטים המוכמנים אל מול הסבריו של המערער לכך שידע לתארם, הסברים אשר ניתנו בעת שחזר בו מהודאתו, חילק בית המשפט קמא את הפרטים הללו לשלוש קבוצות, על פי טיב הפרט והמשקל שניתן לו לאחר ניתוח טענות הצדדים בעניינו.<sup>103</sup>

76. קביעות אלו בדבר משקלו של כל אחד ואחד מהפרטים, הן קביעות עובדתיות במהותן, המבוססות על טיבו של הפרט המוכמן, על בחינת הסבריו של המערער, ועל ההתרשמות מגרסתו של המערער בבית המשפט. עיון בהכרעת הדין מלמד כי כל פרט ופרט כאמור נבחן בהקפדה על ידי בית המשפט קמא, אשר נקט בבחינתו זהירות מופלגת, וההכרעה בעניינו מנומקת היטב. הסבריו של המערער לידיעתו את הפרט נבחנו, וככל שנמצא כי יש בטענות ההגנה ממש, הופחת משקלו של הפרט, ואף נקבע לעתים כי אין לו משקל כלל.

77. בית המשפט קבע כי קיימים מספר פרטים מוכמנים בעלי **משקל מכריע**, שלמעשה כלל לא היו בידיעת החוקרים בעת שהמערער מסר אותם, פרטים **בעלי משקל גבוה**, גם אם לא מכריע אשר המאפיין אותם פרטים שהיו בידיעת המערער ללא הסבר מניח את הדעת. משקלם של חלק מפרטים אלה הופחת ממכריע לגבוה, בשל העובדה שהם היו ידועים לחוקרי המערער או לכלי התקשורת (הגם שלא נמצאה בחומר החקירה אינדיקציה כלשהי לכך שהחוקרים מסרו את הפרטים למערער, אף שלא במכוון). לגבי דרך ביצוע הרצח, סווגו הפרטים בקטגוריה זו ולא בקטגוריה הראשונה, בשל מספר אי דיוקים שנפלו בתיאור. בנוסף מצא בית המשפט כי בדברי המערער נמצאו פרטים מוכמנים **בעלי משקל מופחת**.

מלבד משקלם של הפרטים השונים כפי שנקבע לגבי כל אחד מהם, שחלקם הניכר בעלי משקל מכריע או גבוה הרי **שכמותם והצטברותם** אף היא מחזקת את המסקנה לפיה המערער היה מעורב ברצח.

78. יצוין כי בטענותיו של המערער בנימוקי הערעור מטעמו המופנות כלפי קביעות בית המשפט בנוגע לפרטים המוכמנים, ניתן למצוא טענות עובדתיות שכבר נדונו ונדחו על ידי בית המשפט קמא. בנוסף מעלים ב"כ המערער הסברים עובדתיים חלופיים שכלל לא הועלו ע"י המערער עצמו בחקירותיו או אף בעדותו, ואינם מתיישבים עם חומר הראיות.

79. **המשיבה תטען כי דווקא בסוגיה זו, המצויה בידיעת המערער עצמו, יש לצפות לכך כי הוא יהיה זה אשר ימסור הסבר לכך שתאר את ביצוע הרצח באופן התואם את פרטיו המהותיים, על אף שלא היה מעורב בעבירה.** על כן, ההסברים שהציג בפני החוקרים, ובמיוחד אלו שסיפק בהזדמנות הראשונה, הם אלו שיש להביא בחשבון בעת בחינת הפרטים המוכמנים. יש אם כן לדחות נסיון להציג במסגרת הערעור, הסברים אפשריים חלופיים, כאשר אלו כלל לא הוצגו ע"י המערער עצמו לבית המשפט קמא.

בנסיבות אלו אין מקום להתערב בקביעותיו של בית המשפט הנכבד קמא בעניין הפרטים המוכמנים אשר יפורטו להלן.

## **הפרטים שנמצאו בעלי המשקל המכריע**

### **דלת תא מס' 2 – נעילה ופגם במנעול**

<sup>103</sup> ראה דיון החל מעמ' 332 להכרעת הדין.

80. דלת התא בו נמצאה גופת המנוחה, נמצאה נעולה ונפרצה ע"י המחלצים. נמצא כי בשל פגם בלשונית המנעול, לא ניתן היה לנעול או לפתוח דלת זו מבחוץ. המדובר בפגם שהיה ייחודי לאותה דלת, ולא אופייני לשאר הדלתות בחדרי השירותים בבית-הספר. בית המשפט קבע כי:

**"הנאשם ידע למסור, כי לא יכל לנעול את דלת תא 2 מבחוץ, כאשר בשלב זה טרם נודע לחוקריו, כי מנעול הדלת המאפשר פתיחתה מבחוץ, שבור. הנאשם הסתבך בשקריו כשניסה להסביר כיצד ידע עובדה זאת, לבסוף הודה ששיקר, לא ראה את דלת התא והמנעול השבור במראה. מדובר בפרט מוכמן חריג, ידיעת הנאשם לגביו ברורה ויש להעניק לו משקל גבוה."**<sup>104</sup>

81. המערער מסר בחקירותיו כי כשעזב את המקום דלת התא היתה נעולה. כבר לעובדה זו, יחס בית המשפט קמא משמעות. אך משמעות מכרעת ניתנה לעובדה נוספת: בשחזור מסר (בשונה מגרסתו קודם לכן) כי נעל את דלת התא מבפנים, ויצא ממנו באמצעות קפיצה מעל הדלת. מעבר לכך, המערער מסר בהודעתו מיום 21.12, כי לא ניתן היה לנעול את דלת התא מבחוץ. עובדה זו לא היתה ידועה לחוקרים באותה העת והתבררה להם כנכונה רק לאחר מכן ביום 24.12<sup>105</sup>, לאחר פירוק הדלתות ותפיסתן. המערער נתן הסברים שונים וסותרים לדרך בה ידע לתאר פרט זה, הסברים אשר נבדקו ונשללו אחד לאחד על ידי בית המשפט קמא בקבעו כי:

**"הנאשם אם כך, יודע שמנעול הדלת שבור, מדובר בפרט ברזולוציה פרטנית ביותר, פרט שלא היה ידוע לחוקרים, טענות הסנגוריה להדרכה חסרות בסיס, מפי הנאשם שמענו גרסאות שונות אך ללא כל הסבר של ממש המתקבל על הדעת ומכאן, נותרנו עם העובדה שהנאשם ידע מבלי שהודרך או הוכוון או אחרת, כי מנעול הדלת היה שבור וכמובן כיצד ידע אם לא היה שם."**<sup>106</sup> [ההדגשה במקור]

82. כל גרסאותיו השונות של המערער, כגון שראה את הדלת בשחזור, ראה אותה בראי, או ראה דלת אחרת (ודוק, הדלתות האחרות היו תקינות), הופרכו בבדיקה<sup>107</sup>, ובבית המשפט חזר בו מהן בעצמו, הודה כי לא ראה דבר בשחזור, והעלה טענה תמוהה, כי הסיק זאת מ"רמיזות" של החוקרים בחקירה שקדמה לשחזור, אשר שאלוהו **"באיזה מצב היתה הדלת?"** ו-"מה עשה בתוך התא?"<sup>108</sup>

83. את הגרסה העולה כעת בנימוקי הערעור, לפיה נצ"מ אבי שי, אשר תפקידו היה לפקח על תקינות וחוקיות החקירה, והוא שדאג כי השחזור ייערך על ידי קצין שאינו מכיר את הזירה, הוא אשר גרם לשינוי גרסתו במהלך השחזור, לא העלה המערער בשום שלב. אף ב"כ המערער לא העלוהו בחקירותיהם הנגדיות של אבי שי עצמו ועורכי השחזור. היא אף לא עולה מסרטון השחזור. המשיבה טען כי דינו של הסבר זה אשר לא הועלה על ידי המערער עצמו, להידחות על הסף.

### **תנוחת המנוחה בעת ביצוע הרצח**

84. בית המשפט עמד על כך כי המערער, הן בשחזור והן בחקירותיו, ידע לציין כי המנוחה עמדה כשצידה מופנה אליו, פניה אל הקיר המערבי, וגבה אל הקיר הפונה לתא מס' 3. תיאור זה תאם את ממצאי הזירה, שעיקרם סימני התזות ומריחות הדם על כתלי התא.

בית המשפט ציין כי בעת שהמערער מסר ושחזר (ביום 19.12) פרט זה, טרם ניתנה חוות דעתו של איש המעבדה הניידת רפ"ק ינאי עוזיאל (להלן: **"רפ"ק עוזיאל"**) (מיום 25.12)<sup>109</sup>, ועל כן נתן משקל מכריע

<sup>104</sup> עמ' 333 להכרעת הדין.

<sup>105</sup> ת/237.

<sup>106</sup> עמ' 307 להכרעת הדין.

<sup>107</sup> ראה תמונות 15-16 לנספח התמונות המצורף ומסומן "א", המראות מנח הדלת במהלך השחזור – כשחלקה החיצוני אינו גלוי למערער, ושדה הראיה של המערער ברגע בו "נוכח" לדבריו כי נעל את הדלת מבפנים.

<sup>108</sup> עמ' 1140 לפרוטוקול.

<sup>109</sup> ת/1.

לידיעת הפרט שלא היה באותה העת בידיעת החוקרים. בית המשפט קבע כי **מדובר בפרט מוכמן קלאסי**, אשר רק מי אשר ביצע את הרצח יכול היה לדעתו ולא אחרת.

בית המשפט בחן את הסבריו השונים של המערער לכך שידע פרט זה. גרסת המערער בחקירתו היתה כי מדובר בלוגיקה בלשונו, הנובעת מהעובדה שמדובר בתא קטן ומכיוון פתיחת הדלת.<sup>110</sup> בחקירתו הנגדית, שינה המערער את גרסתו, וטען כי יורם הראה לו את המצב בו הייתה המנוחה.<sup>111</sup> לאחר מכן שינה שוב גרסתו ונתן הסברים אחרים.<sup>112</sup>

85. בנימוקי הערעור חוזר המערער וטוען כי לא ידע לתאר את מיקומה של המנוחה בעת ביצוע הרצח, אלא הציג תיאורים שונים לעניין זה כאשר בסופו של דבר הודרך למעשה ע"י החוקרים. עוד נטען כי מיקום התקיפה כלל אינו ברור, וכי רפ"ק עוזיאל כלל אינו מומחה לעניינים אלו, ואף שינה במשפט את עדותו לעומת חוות דעתו. המשיבה טענה כי אין בטענות אלו כדי להצדיק התערבות בקביעתו של בית המשפט הנכבד קמא.

86. באשר לטענות בנוגע לחוות דעתו ומומחיותו של רפ"ק עוזיאל. מדובר בראש מעבדה ניידת, מומחה לזירות פשע, ולהתזות דם.<sup>113</sup> אין בסיס לטענה כי בעדותו תיקן את האמור בחוות דעתו: בחוות הדעת ציין רפ"ק עוזיאל כי המנוחה עמדה בסמוך לקיר המערבי ואילו בעדותו בבית המשפט הבהיר כי עמדה "סמוך לקיר המערבי ופניה לקיר". **אין בכך כל סתירה אלא הבהרה של העדות.** רפ"ק עוזיאל נחקר בעניין זה בהרחבה, והמחיש את דבריו על פי דפוס התזות הדם הנראה בתמונות המתעדות את הזירה. ההגנה לא הביאה חוות דעת סותרת, ולמעשה, אף המומחה מטעמה, אלכס פלג אישר את הדברים בחקירתו הנגדית.<sup>114</sup>

87. **באשר לטענות בנוגע לתיאוריו של המערער את תנוחתה של המנוחה בעת הרצח:** בכל שלוש ההדגמות שביצע המערער, הוא העמיד את האנשים שדימו את המנוחה עם הצד אליו וכלפי הקיר. תחילה, בעת שהדגים, גם ללא ימרה לדייק, **על ארתור** בתא (אין חולק כי הדגמה זו קדמה לביקורו בזירה בשחזור ולכל "הדרכה" אפשרית ונטענת על ידי החוקרים). **בחקירה** עת התבקש להבהיר את הנושא, העמיד המערער הן את סשה והן את יורם כשהם פונים לצידם ביחס אליו. על אף שהמערער לא היה בטוח באיזה צד היה מדובר, הוא עמד על כך כי המנוחה לא עמדה עם פניה או גבה אליו ושלל זאת למרות שגם תנוחות אלו הוצעו לו ע"י החוקרים כאפשריות. ניתן לצפות בקלטת המתעדת את מהלך החקירה<sup>115</sup> ולהתרשם באופן בלתי אמצעי, כפי שבית המשפט קמא התרשם, כי החוקרים אינם מדריכים את המערער כיצד להעמיד אותם. צפיה **בקלטת השחזור** מלמדת אף היא כי איש לא הדריך את המערער כיצד להעמיד את השוטרת שדימתה את המנוחה. כאשר השוטרת נכנסת לתא באופן טבעי ונעמדת עם הפנים לכיוון האסלה ושואלת: **"ככה?"** המערער מסדר אותה כאשר פניה נמצאים אל מול הקיר ואף אומר **"עם הצד"**.<sup>116</sup>

88. המשיבה טענה כי לא בכדי בחר בית המשפט לתת לפרט מוכמן זה משקל מכריע. עדותו המפורטת והמדויקת של רפ"ק עוזיאל ביחס להתזות ומריחות הדם בתא מס' 2, מובילה למסקנה בדבר המנח והזווית בה עמדה המנוחה בעת הרצח. מנח זה הוא ספציפי ומדויק: המנוחה עמדה עם הצד אל הרוצח כשפניה לעבר הקיר המערבי הגובל עם תא מס' 1. דווקא מכל ארבעת כיווניו של תא השירותים שבהם יכול היה המערער למקם את השוטרת או את ארתור, המערער בחר במנח העולה בקנה אחד עם עדותו של רפ"ק עוזיאל ועם אופן וצורת ההתזות ומריחות הדם בזירה. ידיעת המערער את מנח המנוחה, כמו גם

<sup>110</sup> ת/201, ת/202 בעמ' 38-39.

<sup>111</sup> עמ' 1131 לפרוטוקול.

<sup>112</sup> עמ' 1132 לפרוטוקול.

<sup>113</sup> ת/296 חו"ד מומחה של ינאי עוזיאל, עמ' 1 - פירוט נסיונו ומומחיותו, בין היתר בפענוח כתמי דם.

<sup>114</sup> עמ' 1411 שורה 17 ואילך לפרוטוקול וגם בעמ' 1418 לפרוטוקול שורה 9.

<sup>115</sup> ראה חקירת המערער מיום 19.12.06, ת/21 (1) זמן דיסק 1:22 – 1:24.

<sup>116</sup> ת/26 זמן דיסק 19:40; תמונות 17-25; לנספח התמונות: הדגמה מול הקיר המערבי.

הדיוק בו נקט ועליו הקפיד, ללא שהועלה לאחר מכן הסבר סביר מפיו כיצד ידע לעשות כן, מובילה למסקנה של בית המשפט לפיה מקור הידיעה של המערער היא העובדה שהוא הוא הרוצח. טיבו וייחודיותו של פרט מוכמן זה, לא מותירים מקום לטענה בדבר "ניחוש" או "לוגיקה". הסברים אלה, לא היה בהם כדי לשכנע את בית המשפט, ובצדק.

### **השיחה עם ג'נאח - "ילדה נפלה בשירותים באסלה"**

89. בית המשפט ראה גם בפרשת שיחתו של המערער עם ג'נאח כביטוי לפרט מוכמן שלא היה אמור להיות בידיעת המערער לו היה חף מפשע. מדובר בשיחת טלפון מג'נאח למערער בשעות הערב של יום הרצח, בה ביקש ג'נאח מן המערער להתחיל למחרת היום בעבודה אצלו. המערער טען בפני ג'נאח כי עליו לעבוד למחרת בבית הספר (טענה שאין חולק שהיתה שקרית, שכן העבודה בבית הספר הסתיימה). ג'נאח השיב כי בית הספר יהיה סגור, משום שמתה ילדה, בת של חבריו. מייד לאחר מכן, דיווח המערער לאשתו כי הקבלן ג'נאח התקשר ומסר לו כי ארע דבר בבית הספר, וכי "ילדה נפלה מאסלה בשירותים". משמעות אמירה זו נובעת מכך כי נכון לשעת השיחה, המערער (כך לגרסתו הוא ולגרסת כל בני משפחתו) טרם נחשף לידיעות בתקשורת אודות הרצח ופרטיו, ואף ג'נאח עצמו כלל לא ידע כי הרצח ארע בשירותים ואת תפקידה של האסלה בעניין.

בית המשפט קבע כי מדובר בפרט מוכמן, ספציפי ומדויק, אשר לא יכול היה להיות בידיעת המערער אלמלא ביצע את הרצח. בית המשפט דחה את הסבריו של המערער לאמירה זו, אשר השתנו אף מעת לעת, וקבע כי שיקר בעניין ואף דחה את גרסת משפחתו שניתנה. נקבע כי:

**"הנאשם התפתל שוב ושוב בשקריו בנסיונו לנמק כיצד ידע פרט מוכמן זה, כאשר לאורך החקירות ניתן לראות כיצד גרסתו "מתגלגלת" וחושפת שקריו: בחקירתו מיום 12.12.06, סיפר כי ראובן התקשר אליו בערב ואמר לו כי מחר לא יוכל לעבוד בבית הספר כי קרה שם משהו. הנאשם סיפר כי עקב קשיי השפה, ביקש ראובן לשוחח עם אשתו, אולם הנאשם שיקר לו שוב ואמר שאשתו ישנה, אף שהייתה ערב בשעה זו."**<sup>117</sup>

90. בחקירותיו, לא שלל המערער את העובדה כי אמר את הדבר לאשתו, למרות שג'נאח לא סיפר לו על כך, וניסה למצוא את ההסבר לכך. בבית המשפט לעומת זאת, טען כי למעשה לא אמר את הדברים כלל ואשתו תמכה בגרסתו זו, כאשר היא חוזרת בה מדבריה במשטרה לעניין זה (נבהיר כי העניין כולו נודע למשטרה מחקירת אשתו מלכתחילה). עוד הסתבר, כי כבר ביום הראשון למעצרו, אמר המערער גם למדובב יבגני דברים דומים לאלה שאותם הודה שאמר לאשתו וחזר בו מהם.<sup>118</sup>

91. בהודעת הערעור, מעלה ההגנה טיעון עובדתי חדש בעניין זה. לפי הנטען המערער הבין מג'נאח את הדברים שמסר לאשתו, בין אם למרות שהדבר לא נאמר בפועל, על ידי ג'נאח, ובשל הבנתו הלקויה בעברית, ובין אם בשל כך שג'נאח שכח לאחר מכן שדיבר על עניין מציאת המנוחה בשירותים.

92. המשיבה תבקש לדחות טענה זו. מדובר בנושא אשר הוכרע על ידי בית המשפט קמא לאחר שגרסאות המערערים נבחנו ובית המשפט קבע לגביהם ממצאי מהימנות. בית המשפט קמא התייחס בהכרעת דינו גם לאמירתו המפלילה של המערער אשר עלתה עוד בשלב מוקדם בפני המדובב יבגני וקבע קביעות מהימנות לגבי גרסאות העדים הרלוונטיים: ג'נאח, המערער, אולגה וחמותו של המערער. לגבי השלושה האחרונים

<sup>117</sup> עמ' 311 להכרעת הדין.

<sup>118</sup> ת/400 בעמ' 33.

נקבע כי גרסאותיהם היו שקריות.<sup>119</sup> באשר לג'נאח, בית המשפט האמין לו כאשר מסר כי לא הזכיר בשיחה עם המערער את המילים "שירותים" ו"אסלה", שכן באותו שלב כלל לא ידע היכן נמצאה המנוחה.<sup>120</sup> בנסיבות אלו אין מקום לקבל את טענת באי-כוח המערער לפיה ג'נאח שכח כי הזכיר מילים אלו. בנוסף, ובאשר להסבר החלופי, גם קושי בהבנת השפה העברית אינו יכול להסביר כיצד המערער הבין בטעות כי ג'נאח מדבר על ילדה שנפלה בשירותים על האסלה, כאשר לא אמר על כך דבר ואת צירוף המקרים העולה מכך.

93. ההגנה אשר מעלה אם כן כיום הסבר עובדתי חלופי חדש לאמירתו המפלילה של המערער אינה מבהירה מדוע טעה בית המשפט קמא בקביעותיו אלו, ומדוע יש להתעלם ממצאיו ומסקנותיו בסוגיה זו. מעבר לעובדה כי מדובר בהסבר שלא נטען בפני הערכאה קמא, ולא היווה חלק מגרסת המערער עצמו. המשיבה טוען כי אין להסבר בסיס עובדתי בחומר הראיות וכי הוא מבוסס למעשה אך ורק על השערות והנחות מטעם ההגנה, העומדות בסתירה לעדות המערער ובני משפחתו בחקירותיהם ובבית המשפט.

### פרטים מוכמנים שמשקלם גבוה

#### ביצוע הרצח בתא השני מתוך ארבעה

94. גופת המנוחה נמצאה כשהיא מוטלת בתא השני מתוך ארבעת תאי השירותים בקומפלקס השירותים. המערער בחקירותיו ציין, כי טרם הרצח עמדה המנוחה ליד התא השני<sup>121</sup>, ואף בשחזור הוביל את השוטרת המדמה את המנוחה לעבר תא מס' 2. מדובר בפרט מוכמן אשר לא היה אמור להיות בידיעת המערער לולא היה מעורב ברצח.

בית המשפט דחה את הטענה כי פרט זה נרמז למערער, את הטענה כי עובדת מציאת גופת המנוחה בתא מס' 2 היתה ידועה ברבים (טענה שלא הועלתה על ידי המערער עצמו) ואף את הטענה כי מדובר בהשערה הגיונית שכן: "אף אחד לא נכנס לעשות את צרכיו בתא הראשון או הרביעי" - בלשונו של המערער. בנסיבות אלו, כאשר לא הוצג הסבר משכנע לכך שהמערער ידע לבחור בתא מס' 2 מבין ארבעת התאים, נמצא כי יש בכך פרט מוכמן בעל משקל גבוה.

95. המערער טוען כי למעשה, המדובר יבגני הוא שהציע לראשונה למערער את האפשרות שהמנוחה נרצחה בתוך תא שירותים. בנוסף, כאשר הודה המערער בחקירה, דיבר על כך כי המנוחה עמדה מחוץ לתא שירותים ולא דיבר על כך שהיתה בתוכו. בהמשך החקירה החוקרים הם אלו שלפי הנטען "מכניסים" את המנוחה והרצח לתא השירותים עצמו.

96. יש להשיב על כך כי גם אם לפי הנטען את העובדה שהרצח בוצע בתוך תא שירותים יכול היה המערער להסיק מהחוקרים, אין בכך כדי להבהיר כיצד בחר מתוך כל ארבעת התאים הנמצאים בקומפלקס השירותים, לנקוב בתא השני דווקא, הן בחקירה והן בשחזור.

97. יש להוסיף כי פרט זה מצטרף לכך שהמערער ידע להוביל את החוקרים במהלך השחזור, הן לאגף השירותים הנכון מבין כמה בבית הספר והן לחדר השירותים המתאים מבין מכלול החדרים הקיימים בו, כאשר הוא מורה לשוטרת לגשת לתא השני כבר בעמדו בפתח חדר השירותים.<sup>122</sup>

### ידיעת המערער כי המנוחה לא נאנסה

<sup>119</sup> עמ' 314 להכרעת הדין.

<sup>120</sup> עמ' 302 לפרוטוקול.

<sup>121</sup> ת/22 בעמ' 120.

<sup>122</sup> ראה דיון החל מעמ' 291 להכרעת הדין, וראה בדיסק השחזור - ת/26 זמן דיסק 35:19.

98. בית המשפט מצא כי התעקשות המערער לאורכה של כל החקירה ואף במהלך ההודאות, כי לא אנס את המנוחה ועל כן אינו מוכן לקחת על עצמו גם עבירה זו (אשר יצוין כי כלל לא הואשם בה), פועלת לחובתו.

**מסקנת בית המשפט היתה כי המערער סירב בכל תוקף לקחת על עצמו חטא אשר לא ביצע, ומאחר ובעבירת הרצח היה מוכן להודות, עולה כי ידע מה בפועל ארע למנוחה.** ואכן, הגיונם של דברים תומך במסקנה זו. נשאלת השאלה מדוע אדם שלא ביצע כל עבירה, יהיה מוכן להודות בעבירת רצח, שדינה בודאי חמור ביותר, אך יתעקש כי אינו מוכן להודות בעבירת אונס. הדבר מעורר סימני שאלה ממשיים אשר התשובה ההגיונית להם היא כפי שהניח בית המשפט קמא.

99. ההגנה חולקת על מסקנה זו ולטעמה הכחשתו העיקשת של המערער לכך שאנס את המנוחה מלמדת דווקא על חפותו שכן אם ידע שלא היה אונס, מה צורך היה לו להתעקש כי לא אנס את המנוחה? רק מי שלא ידע את פרטי האירוע, יתעקש באופן זה, לטענת ההגנה.

100. אכן אין לדעת בוודאות מדוע חשש המערער כי אשמה של אונס תוטל עליו לשווא ומה היה הטעם לעיסוקו הלא מועט בעניין זה. יתכן וסבר כי המשטרה תטפול עליו אשמת שווא מסוג זה גם ללא ראיות. משיחותיו עם המדובב עולה כי המערער סבור שנושא זה הוא בעל משמעות בחקירת המשטרה, והוא מפרש שאלות ובדיקות שהמשטרה מבצעת כנובעות מהנחה כי המנוחה נאנסה. עם זאת, נראה כי התשובות המועלות ע"י ההגנה בנימוקי הערעור לכך שהמערער ינקוט בעמדה זו, המבחינה בין עבירת הרצח לעבירת האינוס, על אף שהוא חף מפשע גם מעבירת הרצח, משכנעות פחות מהתשובה שמצא בית המשפט לעניין זה.

### שלל הפרטים הנוגעים לדרך בה בוצע הרצח

101. בית המשפט נתן משקל גבוה לידיעת המערער את מיקום הפגיעות בגוף המנוחה, ולמכניזם הרצח. בית המשפט קמא קבע כי:

**"הנאשם תיאר חתך בצוואר, הנפת סכין פעמיים, שיסוף הצוואר "לא עד הסוף", כן הזכיר חתכים בבית החזה, חתך שבוצע בטעות ואכן מדובר בחתך שטחי, הזכיר את הפגיעות ביד המנוחה, את אחיזתה את הסכין, את הפגיעה האפשרית בשורש כף היד והחתכים באזור המותן. מדובר במסה של פרטים [ההדגשה במקור] בתיאור אקט הרצח, אשר אין דעת סובלת אפשרות כי את שלל פרטים אלו "ינחש" אדם ללא מעורבותו ברצח. אמנם, במספר פרטים לא דייק הנאשם עד תום (כך למשל, לא היה בטוח אם פגע בשורש כף היד או במרכז הזרוע וכן צד ימין או שמאל), מספר נוסף של פרטים יכול היה לקלוט במהלך חקירותיו (כך למשל, נתון החיתוך ולא דקירה), לאור האמור סבורני כי יש לסווג פרטים אלו בקטגוריית הפרטים המוכמנים אשר עוצמתם גבוהה, אם כי לא מכרעת."**<sup>123</sup>

102. על פי חוות הדעת של דר' זייצב<sup>124</sup> למנוחה נגרמו פגיעות מסכין כמפורט להלן: שני פצעי חתך בצוואר; פצעי חתך שטחיים בסנטר ובבית החזה; פצעי חתך בכפות הידיים; פצע חתך ללא דימום בשורש כף יד שמאל.

103. **החתך בצוואר:** מדוח הנתיחה וממצאי עד התביעה דר' זייצב<sup>125</sup>, עלה כי הפגיעה בצוואר של המנוחה היתה דו צדדית וכי כלי הדם העיקריים שנפגעו היו מצדו השמאלי של הצוואר. כפי שקבע בית המשפט קמא, במהלך חקירותיו והשחזור הפגין המערער ידע משמעותי אודות פרטי הפגיעה בצוואר המנוחה<sup>126</sup>. המערער ידע לומר כי מדובר לפחות בשני חתכים, ואף הדגים על ארתור חתך כפול, הוא ידע כי הם

<sup>123</sup> עמ' 335 להכרעת הדין.

<sup>124</sup> ת/11 - ממצאי חוות הדעת.

<sup>125</sup> עמ' 893-892 לפרוטוקול; ת/11 - דו"ח הנתיחה.

<sup>126</sup> להדגמות החתך בצוואר המנוחה, ראה תמונות מס' 1-7 לנספח תמונות.



מקבילים, כאשר האחד נמוך מהשני, הוא ידע כי הצוואר לא נחתך כולו, "כמעט עד הסוף" "לא כל הגרון-חצי".<sup>127</sup> בין אם נקט נכונה במונחים הרפואיים לעורקים שנפגעו, ובין אם לאו, המערער ידע להסביר הן לארתור, והן לחוקרים את משמעותו הקטלנית והמהירה של שיסוף הגרון בדרך זו.

משנבע כי המערער לא הודרך בעניין זה<sup>128</sup>, וניסיונו לטעון לניחושים מושכלים או לוגיים, שהובילו לתיאור כה מדויק של הפגיעות בגופה של המנוחה, לא הצליח, משקלו של ידיעת פרט זה עולה באופן ברור. אומנם, במהלך חקירותיו מדגים המערער את ביצוע החתך לעיתים מימין לשמאל ולעיתים משמאל לימין ובפני ארתור הוא מדגים כיוון החתך מימין לשמאל. אך בית המשפט קבע כי לשוני זה בגרסאות אין משמעות מכרעת ומשקלו פוחת אל מול התיאור הכולל שהמערער מסר אודות הפגיעות בגוף המנוחה בכלל ובצווארה בפרט.

104. **הטענה בדבר ההדגמה, כביכול, של שיסוף הבטן:** לאחר צפייה בהדגמה של המערער על ארתור, בית המשפט קבע כי העובדה שבעת ההדגמה, ארתור הסב את פניו ימינה לעבר המערער על מנת לצפות בהדגמה, הביאה לך שהדגמת החיתוך השני הייתה באזור נמוך יותר מהדגמת החיתוך הראשון שהיה באזור הצוואר.<sup>129</sup> המשיבה טענה כי לא ניתן לומר שהמערער מדגים על ארתור "שיסוף בטן" כטענת ההגנה, אלא שהמערער מראה תנועה כלפי מטה. במהלך השחזור<sup>130</sup>, כמו גם ביתר הודאותיו<sup>131</sup>, המערער מתאר כי יתכן שפגע באזור מותן התחתון של המנוחה. המערער אף הראה בשחזור כי הוא חושב שפגע באזור המותן מימין. אולם, ניכר כי המערער מתייחס בהודאותיו בספקנות לשאלת הפגיעה באזור זה<sup>132</sup>, זאת להבדיל ממקומות אחרים שבהן פגע ואשר לגביהם היה בטוח. זאת ועוד, יש להדגיש כי אמנם המנוחה לא נפצעה בפועל באזור זה, אולם בנתיחה נמצאו חתכים בחולצתה בדיוק באזור מותן ימין.<sup>133</sup> דבר העולה בקנה אחד עם הדגמותיו של המערער ומחזק בהכרח את הודאתו. מעבר לכך יש להבחין בין הדיוק לו נדרש המערער מטבע הדברים, בעת ששחזר את הרצח בפני החוקרים, לבין המצב בו הוא מדגים לארתור - חבר לתא - את הרצח אשר ביצע.

105. **החתך בחזה:** על גופתה של המנוחה נמצא חתך שטחי בבית החזה.<sup>134</sup> על פי עדותו של דר' זייצב חתך זה נגרם למעשה בו זמנית לחתכים בצוואר ככל הנראה כתוצאה של אותה הנפה של הסכין.<sup>135</sup>

בחקירותיו<sup>136</sup> מתאר המערער כיצד תוך כדי הדקירה בצוואר, הרימה המנוחה את ידה והוא פגע בה ביד ובבית החזה, חתך שאיננו עמוק.<sup>137</sup> המערער אף מצביע על המקום בו קיימת פגיעה בחזה.<sup>138</sup> על דבריו האמורים, חזר המערער גם במהלך השחזור<sup>139</sup>, והתייחס לחתך האמור כאל חתך שבוצע בטעות כאשר ידו החליקה, וזאת במהלך החיתוך השני שביצע. גם תיאור זה התואם את קיומו של החתך ואופן יצירתו, הוא בעל משקל משמעותי במכלול מסת הפרטים הנוגעים לפגיעות בגוף המנוחה. משנדחו הסברי המערער כי "נרמז" לו או "נחש" או "הסיק בלוגיקה שלו" את קיומו של פרט זה, פרט זה מחזק עד מאוד את אמיתות הודאתו.

<sup>127</sup> ת/זמן דיסק 1: 24: 00 – 1: 24: 38 ; ת/22 בעמ' 111-112.

<sup>128</sup> עמ' 302 להכרעת הדין.

<sup>129</sup> עמ' 331-332 להכרעת הדין.

<sup>130</sup> ת/27 בעמ' 7-8.

<sup>131</sup> ת/22 (דיסק 2) בעמ' 98, 41 ; נ/55 בעמ' 124-125.

<sup>132</sup> ת/22 (דיסק 2) בעמ' 41 ; נ/55 עמ' 124-125. וראה תמונות 8-9 לנספח התמונות.

<sup>133</sup> ת/11 - ס' 1 ג' בעמ' 2.

<sup>134</sup> נ/298 - תמונות 19-21 בדיסק תמונות הנתיחה וגם בתמונות הנתיחה שצורפו בנייר לת/11 (דו"ח הנתיחה) תמונות : 3,5,8,10,16.

<sup>135</sup> עמ' 891 לפרוטוקול.

<sup>136</sup> ת/21, ת/22.

<sup>137</sup> ת/21 (דיסק 2) זמן דיסק 2: 03: 51, ת/22 בעמ' 45.

<sup>138</sup> ת/21 (דיסק 2) זמן דיסק 2: 04: 10 עד 2: 04: 28.

<sup>139</sup> ת/26 זמן דיסק 18: 33 וכן 19: 04 ; ת/27 בעמ' 7-8.

106. **הפגיעה בידיה של המנוחה:** על פי חוות הדעת הפתולוגית בכפות ידיה של המנוחה נמצאו פצעי חתך קטנים וכן נמצא פצע חתך עמוק יותר ללא דימום, בשורש כף יד שמאל.<sup>140</sup> כאמור לעיל, המערער בהודאותיו, מתאר כיצד פצע את המנוחה בידיה בעת שהתגוננה מפניו, ויש בכך משום חיזוק של ממש לראיות התביעה.

עם זאת נטען נגד פרט מוכמן זה כי החתך המשמעותי שנעשה על ידיה של המנוחה, נעשה ביד שמאל, ואילו המערער הצביע בחקירה ובשחזור על פגיעה שנעשתה ביד ימין של המנוחה. בית המשפט התייחס לעניין זה בהכרעת דינו וקבע כי:

**"לעניין מיקום פגיעה – בשעת ההדגמה בשחזור פרקי ידו של הנאשם היו אזוקים זה לזה (ראה ההדגמה ת/21, דיסק 1 02:02:50 ואילך). העובדה, כי הצביע על יד ימין ולא על יד שמאל, אמנם מפחיתה מעוצמת הפרט המוכמן, אולם הגיונית ומתקבלת על הדעת, שעה שהנאשם מנסה לאמץ את זכרונו ולהיזכר בפרטי אירוע אלים וטראומטי שהתרחש כשבועיים טרם חקירתו. עוד כעובדה, הנאשם מצביע בתחילה על פרק ידו הימנית, בהמשך מתקן "קרוב לוודאי פה" ומצביע על מרכז הזרוע, ניכר כי הנאשם מאמץ זכרונו ולא בטוח בעצמו".<sup>141</sup>**

107. באשר לטענת ההגנה כי "פרק כף היד לא נמשך עד מרכז הזרוע", **צפייה** בקלטת החקירה מלמדת כי המערער הצביע על פרק כף היד, ובהמשך מעט יותר למעלה לכיוון מרכז הזרוע ולאחר מכן הוא אומר שלא בטוח איפה פגע, וחוזר ומצביע על מפרק כף היד.<sup>142</sup>

108. בנימוקי הערעור נטען עוד (סעיף 223) כי עדותו של דר' זייצב על כך כי החתך ביד שמאל הוא פצע הגנה, היא בלתי סבירה. דר' זייצב הסביר בעדותו כי מאחר ולא מצא דימום בפצע זה, התייחס לכך כפצע שנגרם לאחר המוות, אך הבהיר בחוות דעתו המשלימה כי כוונתו לכך שפצע זה נגרם לאחר הפצעים האחרים - אשר גרמו לירידה קטלנית בלחץ הדם, אולם סביר שלא למוות מיידי.<sup>143</sup> דר' זייצב הוסיף בעדותו כי גם לפצע זה אפשר להתייחס כאל פצע הגנה, אך בשלב יותר מאוחר - לאחר הפציעה בצוואר וירידה דרסטית בלחץ הדם.<sup>144</sup> יצוין כי ההגנה לא הביאה מומחה לרפואה משפטית מטעמה אשר שלל את הגיונם וסבירותם של הדברים.

109. המשיבה טענה כי כמות הפרטים שמסר המערער בחקירתו, אשר תאמה את הדרך בה נרצחה המנוחה, אל מול מספרם המועט של אי הדיוקים בעניין, היה בו כדי לבסס כהלכה את מסקנת בית המשפט כי מדובר בפרטים מוכמנים שעוצמתם גבוהה, גם אם לא מכרעת. המשיבה טענה, כי פרטי מידע אלו לא יכלו להיות בידיעתו של המערער אלמלא הוא זה אשר ביצע את החתכים.

110. **גם אם ידע המערער בעת החקירה כי המנוחה נרצחה באמצעות סכין, הרי שמגוון האפשרויות שיכול היה להעלות על דעתו בעת שגיבש, לטענתו הודאת שווא, הוא רב ביותר. והנה, תיאוריו של המערער הולמים במידה קרובה ביותר לממצאים שנמצאו על גופת המנוחה.** ככל שנפלו אי דיוקים בתיאור, הרי שאין הם חורגים מאי הדיוק שניתן להניח כי יפול גם בתיאוריו של מי שבצע את העבירה, לאור טיבו של הזכרון האנושי, וכאשר היא בוצעה במהירות וללא תכנון מדוקדק ומדויק.

## **טיפות דם בשירותי הבנים**

<sup>140</sup> ת/11 - ס' 3 ו-4 בעמ' 8 וכן ס' 6 א-ה בעמ' 5; תמונות מס' 22-27 לחוות הדעת וכן בנ/298 תמונות 23-29; ת/11.

<sup>141</sup> עמ' 330 להכרעת הדין.

<sup>142</sup> ת/21 (דיסק 1) זמן דיסק 03:00:20; וראה תמונות מס' 10-13 בנספח התמונות.

<sup>143</sup> ת/663.

<sup>144</sup> עמ' 894 לפרוטוקול.

111. כן מצא בית המשפט חיזוק בכך כי המערער ציין בפני חוקריו, כי ראה מספר **טיפות דם בשירותי הבנים**, וכי העלים נתון זה מפני חוקריו עוד כשנחקר כעד. בית המשפט ראה בכך התנהגות תמוהה ביחס לאדם חף מפשע.<sup>145</sup>

### **פרטים מוכמנים בעלי משקל מופחת**

112. בנוסף לפרטים אלו, נמצאו פרטים מוכמנים נוספים, אשר בית המשפט נתן להם משקל, אך מופחת. אלו הם: אופן יציאת המערער מהתא; מיקום זירת הרצח - שירותי הבנות בקומה השנייה ומראה המנוחה.

### **דרך יציאת המערער מהתא**

113. תוך כדי השחזור בתוך התא, סיפר המערער כי לאחר שהרג את המנוחה, נעל את דלת התא מבפנים, ויצא "מלמעלה".<sup>146</sup> המערער הראה כי עלה על האסלה, נתלה בזרועותיו על הדפנות העליונים של קירות התא וציין כי קפץ מעל הדלת, ולאחר מכן ניגב את סף דלת התא עם חולצתו.

114. בחקירתו שקדמה לשחזור, אכן לא מסר המערער על דרך יציאה זו מן התא, אולם מסתבר כי במהלך החקירה מציין המערער בפני החוקר ששה כי לאחר הרצח הוא נלחץ ופחד ומספר כי **קפץ מהתא**. הוא חוזר על כך כי קפץ מהתא, מספר פעמים אך החוקר ככל הנראה לא שם לב לפרט זה ושואל אותו בהמשך איך הוא **סגר את הדלת מבחוץ?**<sup>147</sup>

115. מכל מקום, כאשר המערער היה בזירה עצמה, הוא מתייחס לדרך היציאה מן התא באופן טבעי וספונטני. עם סיום השחזור, התבקש המערער לחזור לשירותים ולהדגים כיצד קפץ מעבר לדלת.<sup>148</sup> המערער נכנס לתא, נעל את הדלת מבפנים, עלה על האסלה, שם ידיו על דפנות התא וקפץ בהצלחה מעל הדלת. כפי שניתן להתרשם מצפיה בקלטת השחזור, מדובר בפעולה שאינה פשוטה ומצריכה יכולת אתלטית.

116. ההדגמה זו של המערער את אופן יציאתו מהתא תאמה את העובדה כי על מכנסי הג'ינס של המנוחה, אשר גופתה נמצאה שרועה על גבי האסלה, נמצאו טביעות סוליות נעליים. הטביעות נמצאו כאשר הן מופנות כלפי הדלת, כיוון היציאה מהתא. לא זאת בלבד שנקבע כי טביעות אלו הן למעשה טביעות נעלי המערער, אלא תיאור זה של המערער את האופן בו יצא מן התא הוא בעלת חשיבות הנובעת מעצם הימצאות עקבות נעליים **כלשהם** על מכנסי המנוחה, **אף מבלי להביא בחשבון את הראיה הקושרת את הנעליים למערער**. בית המשפט קמא בהכרעת הדין המשלימה עמד על המשמעות הראייתית המסייעת שיש למציאת עקבת נעל על מכנסי המנוחה בכל מקרה.<sup>149</sup> יודגש כי בעת שהדגים המערער את דרך היציאה מן התא, טרם ידעו החוקרים כי על גבי מכנסיה של המנוחה נמצאו טביעות נעל כלשהן. ההערכה היתה כי הרוצח יצא מהתא כשהוא עובר לתא הסמוך, תא מס' 3. **הדרך בה הדגים המערער את יציאתו מהתא הפתיע את החוקרים ולא התיישבה עם הראיות שהיו באותה עת בידיהם.**

117. עמדת המשיבה היתה כי יש לתת לפרט מוכמן זה משקל רב ביותר לאור האמור לעיל. עם זאת, בית המשפט מצא לנכון להחליש מעוצמתו של פרט זה בשל העובדה כי המערער לא הזכיר במפורש את

<sup>145</sup> עמ' 299-300 להכרעת הדין.

<sup>146</sup> ת/26 זמן דיסק 15: 23-04: 22 וגם ת/27 בעמ' 6, 8-9.

<sup>147</sup> נ/55 (תמליל ההגנה למי"ט 172/06(2)) בעמ' 3-4.

<sup>148</sup> ת/26 זמן דיסק 10: 40-38, 20: 23 - 46; ת/360 – תמליל המשקף באופן מלא את הקטע מפניית אבי שי ועד סיום השחזור בבית הספר וחזרה לתחנה. קטע זה אינו מופיע בת/27.

<sup>149</sup> סעיף 22 לפסק דינה של השופטת הלמן. סעיף 94 לפסק דינו של אב בית הדין.

העובדה כי הניח את גופת המנוחה על האסלה. המשיבה סבורה כי בעניין זה המעיט בית המשפט מערכו של פרט זה מעבר לנדרש.

118. מכל מקום המשיבה תטען כי בודאי שאין בעניין זה משום פרט **סותר** כטענת ההגנה. לטענת ב"כ המערער, **"אין ראייה אובייקטיבית לכך שכך יצא מן התא הרוצח"**. טענה זו מתעלמת לחלוטין מחוות הדעת של העד ירון שור ומההכרעה בעניין טביעות הנעל שעניינה ידון בהמשך בפרק אחר. לענייננו, יש לחזור ולומר כי לצורך הקביעה בדבר קיומה של ראייה אובייקטיבית שהרוצח יצא מהתא באופן המתואר, די בכך שנמצאו עקבות נעל כלשהן על המכנסיים של המנוחה המצביעות על טיפוס מהצד ולכיוון הדלת. ואין צורך בקביעה פוזיטיבית שאלה הם עקבות הנעליים של המערער דווקא. על עניין זה עמד בית המשפט אף בהכרעת דינו המשלימה.<sup>150</sup>

לעקבות הנעל הנוספות שנמצאו, ולמשמעותן, תתייחס המשיבה במקום אחר בתשובתה.

119. ראייה אובייקטיבית נוספת שיש בה כדי לתמוך בדרך היציאה שהדגים המערער, היא כתם הדם על הקורה המערבית וכתם הדם עם שיערה על הקיר מולו (המדובר על כתמים נוספים על אלה שזוהו ככוללים עקבות נעל).<sup>151</sup> אלה יכולים להתיישב עם אופן היציאה שתואר ע"י המערער: לשים שתי ידיים על שתי קירות התא ולקפוץ מעבר לדלת.

120. אכן, המערער לא מסר כי דרך על גופת המנוחה בעת שטיפס ויצא מן התא, אך מכך אין ללמוד כי לא עשה כן. הדרך בה הדגים את יציאתו מהתא חייבה דריכה על גופת המנוחה, באופן שכאמור בא לידי ביטוי בטביעות הנעל שנמצאו. אין זה מופרך להניח כי מי שרצח מטעמים שלא התבהרו עד תום ילדה קטנה, באופן כה אכזרי, לא הוטרד מכך שנדרש לאחר מכן לטפס על גופתה כדי לחמוק מן התא, ועובדה זו לא נחרתה בזכרונו או סבר כי היא אינה מהותית לתיאור הרצח שביצע.

### תיאור הבגדים שלבשה המנוחה

121. המערער ידע לתאר באופן חלקי את פרטי הלבוש שלבשה המנוחה, ואת מכנסיה אך אכן לא מסר תיאור מלא ומדויק של בגדיה. בית המשפט אשר דן במשמעות תיאוריו של המערער את פרטי הלבוש של המנוחה קבע כי משקלו של פרט מוכמן זה (התיאור החלקי של בגדיה) **נמוך**, וזאת לאור העובדה כי לא הוזכר גם המעיל השחור שלבשה המנוחה, או הצבע האדום בנעליה. המשיבה תטען כי אין להתערב במסקנה זו המאזנת באופן הולם בין המצוי, לבין החסר בתיאור.<sup>152</sup>

המערער מעלה נושא זה במסגרת טענתו כי קיימות אי התאמות בולטות בין תיאוריו בהודאות לבין הממצאים בשטח. המשיבה תטען כי תיאור בגדי המנוחה באופן חלקי אינו מעורר כל ספק בעניין אשמתו של המערער. אין בסיס לציפיה כי אדם המעורב בעבירה, ידע לתאר את פרטי הלבוש של הקורבן באופן מדויק. לא כל אדם ניחן בזכרון חזותי מושלם, בודאי ככל שמדובר בפרט שהוא טפל למטרתו, וכאשר מדובר בעבירת אלימות קשה שבוצע במהירות. על כן, העובדה כי המערער לא זכר באופן מלא ומדויק את פרטי לבושה של המנוחה, אינה מהווה "דבר מה שלילי" מובהק, המחליש את ההודאה, כטענת המערער ויש בה לכל היותר כדי להחליש את משקל הפריטים אותם ידע המערער לתאר.

<sup>150</sup> סעיף 88 להכרעת הדין המשלימה

<sup>151</sup> ת/296 - חוות דעת מעבדה ניידת, בעמ' 4, סעיף 5 (ה) (ו) וגם ת/1 - תמונות 51, 54.

<sup>152</sup> עמ' 310 להכרעת הדין.

122. נושא הובלת המערער לקומפלקס תאי השירותים בו בוצע הרצח, נידון בהרחבה בהכרעת הדין, ובית המשפט מצא כי לידיעת פרט מוכמן זה יש למצוא משקל **בינוני נמוך**. **בית המשפט מצא כי המערער הוביל בעצמו את החוקרים למיקום הנכון, כי לא הודרך על ידם בשום דרך, וכי היה לו בלבול קל בשלב סיום המדרגות אותו תיקן במהירות**. בשל הנסיבות המפורטות בהכרעת הדין לא מצא בית המשפט מקום לתת לידיעת פרט זה משקל רב יותר, אולם בודאי שלא נמצא כי התנהלות המערער בשלב זה של השחזור העידה על כך כי לא הכיר את זירת הרצח, כפי שנטען כיום בהודעת הערעור (החל מסעיף 205).

123. בית המשפט הגיע למסקנה זו לאחר צפיה בקלטת השחזור, חקירות ממושכות של עדי התביעה<sup>153</sup>, המערער עצמו<sup>154</sup>, עדי הגנה שזומנו לעניין זה<sup>155</sup> וניתוח הראיות וטענת ההגנה לעניין ובית משפט הנכבד יוזמן לצפות בקלטת ולהתרשם מההתנהלות בה בעצמו. יודגש כי הטענות לעניין השלט אשר נטענות בערעור, לא הועלו על ידי המערער עצמו בעדותו. השלט "מאיר העיניים ובו תמונת המנוחה" היה בראש המדרגות, ולא כיוון לפתח השירותים ימינה או שמאלה, והמערער ידע לומר "כאן יש שירותים" עוד טרם נעצר על ידי השוטרים לפתיחת האזיקים.

## **חיזוקים נוספים**

124. נדבך נוסף בהכרעת הדין הם חיזוקים שונים שנמצאו להודאותיו של המערער<sup>156</sup> אשר אף בהם יש כדי לחזק את משקלן של ראיות התביעה. בראש ובראשונה מדובר **בטביעות הנעליים** שנמצאו על גבי מכנסי המנוחה. בעניין של טביעות אלו נדון בהמשך בהרחבה. בית המשפט קמא קבע בהכרעת דינו כי: "**לעקבות הנעליים ככאלה משמעות ראייתית כ"דבר מה" להודאת הנאשם, לאמור בדרגה גבוהה מהנדרש, זאת אף מעבר לראיות האחרות והפרטים המוכמנים שכן מדובר, למעשה, בראיה פורנזית, עצמאית בזירה המצביעה על הנאשם**".<sup>157</sup>

125. נציין כבר כעת כי גם בהכרעת הדין המשלימה, ואף לאור השלכות פסק הדין שניתן בעניין **מצגורה** עליו נעמוד בהמשך, קבע בית המשפט קמא כי ניתן לייחס משקל לחוות דעתו של רפ"ק שור, אם כי משקל **מופחת**, והשאיר בצריך עיון לאור המכלול המקיף של מארג הראיות הקיים בתיק את השאלה האם יכלה להספיק לבדה, לשם תוספת ראייתית נדרשת.<sup>158</sup>

126. כך, נמנים בין אלו העובדה שהמערער השליך את מכנסיו שלבש ביום הרצח, קיומו של קיסם במנעול המקלט בו עבד המערער, שהיה בו כדי למנוע כניסה למקלט בו השאיר המערער את תיקו ובתוכו בגדיו, כמו גם העובדה כי התברר שהמערער בעבר נקט באלימות חמורה נגד אחיו.

<sup>153</sup> ראה למשל עדות עורך השחזור אנטולי שקלאר בעמ' 425, 432-431 לפרוטוקול.

<sup>154</sup> עמ' 1125 - 1129 לפרוטוקול.

<sup>155</sup> ראה למשל עדותם של אלכס פלג בעמ' 1378 לפרוטוקול ושל השוטר אלדד חדד בעמ' 1598-1588 לפרוטוקול.

<sup>156</sup> ראה דיון החל מעמ' 337 להכרעת הדין.

<sup>157</sup> עמ' 250 להכרעת הדין

<sup>158</sup> סעיף 88 להכרעת הדין המשלימה

127. מבין החיזוקים נדגיש במיוחד את עדות פסיכולוגית בית-הספר<sup>159</sup>, רות נשרי, אשר ראתה אדם הדומה למערער (שבשעתו סברה כי הוא הגנן) בסמוך לשעת הרצח, בחדר המורים, מכין קפה ומתנועע בתנועות שלמדו להבנתה על כך שהוא נסער ובדיעבד, לאחר שהתגלה הרצח, עוררו את חשדה.<sup>160</sup>

128. לבית המשפט אף הוצגו אינדיקציות לכך כי המערער מתעניין בנושא השימוש בסכינים כנשק ובנושאים שונים הקשורים להריגה.

ראשית, יוזכר עצם קיומו של אוסף הסכינים של המערער, אחד מהנושאים שכבר בתחילת הדרך הדליק נורות אדומות אצל החוקרים לגביו. בנוסף, נמצא כי המערער דואג להתמקצע בתחום על ידי קריאת מאמרים באינטרנט על סכינאות<sup>161</sup> ושימוש בנשק קר המערער הודה בכך.<sup>162</sup> מומחה התביעה, צחי סגל אף העיד כי המערער חיפש סרטי "סנאף".<sup>163</sup>

יש לזכור כי כאשר המערער נדרש להסביר כיצד ידע פרטים מוכמנים באשר לדרך בה בוצע הרצח, מסר כי הניח כי הרוצח שיסוף תחילה את גרונה של המנוחה כדי למנוע ממנה לצעוק, לאור התעניינותו בתחום וצפייתו בסרטים העוסקים ברצח ואף הסביר כך פרטים נוספים שידע לתאר.

129. למערער היתה ההזדמנות הנגישות, ואף האמצעים לביצוע הרצח. המערער עבד במקלט המצוי בקומה מתחת לחדר השירותים בו בוצע. הוא יכול היה להסתובב באופן חופשי בבית הספר, ובכליו היו האמצעים לביצוע הרצח בדרך בו בוצע.

130. לאלה נוסף את מספרם הרב של שקרי המערער, בחקירותיו ובעדותו, אשר בית המשפט, ששמע עדותו בפניו לאורך מספר ישיבות ממושכות, היטיב לתארם ואף הקדיש לכך חלק משמעותי מהכרעת דינו.<sup>164</sup>

131. לעמדת המשיבה משקלם הרב של החיזוקים שנמצאו להודאות המערער, נובע מטיבם ומשילובם המיוחד עם מארג הראיות. הגדוש שנמצא נגד המערער. חלקם של חיזוקים אלה נוגע גם להתנהלותו המפלילה של המערער לאחר הרצח והם מחזקים אף הם את הראיות הקיימות נגדו. ואילו בחלקם האחר של החיזוקים, יש כדי לשפוך אור על אופיו של המערער ועל כך כי היה בעל יכולת וידע לבצע את הרצח של המנוחה בדרך המיוחדת שבה בוצע בסופו של יום: רצח באמצעות שיסוף הגרון בדרך המהירה ביותר.

## **טענות המערער**

### **המניע לרצח**

132. לטענת המערער, העובדה כי לא התבהר המניע לכך שרצח את המנוחה, מחייבת לתת משקל נמוך להודאתו. כפי שעולה מהכרעת הדין בית המשפט דן בנושא זה בהרחבה וסבר כי המניע למעשה המזעזע נעוץ בשילוב בין אופיו האלים ותפיסתו המעוותת של המערער, לבין הכעס שצבר בגין הקשיים שחווה במהלך שנותיו בישראל, ובאינטראקציה עם צוות בית הספר והתלמידים.

133. המשיבה טוען כי אף אם טיבו המדויק של המניע שגרם למערער להניף את הסכין ולשסף את גרונה של המנוחה לא הוכרע באופן חד משמעי על ידי בית המשפט קמא, אין להסיק מכך על חולשה במשקל הודאתו של המערער. כאשר נזכור מהו מעשה העבירה נשוא ערעור זה, רצח אכזרי של ילדה, בשירותי בית

<sup>159</sup> ת/692 וגם עמ' 978 לפרוטוקול.

<sup>160</sup> עמ' 345 להכרעת הדין.

<sup>161</sup> ראה עדותו של צחי סגל החל מעמ' 861 לפרוטוקול.

<sup>162</sup> ת/20 בעמ' 32-33 וגם ראה תיאור עדות המומחה למחשבים על פעולות שונות שנעשו במחשבו של המערער, ואחרים בהם שוטט, בעמ' 365-363 להכרעת הדין.

<sup>163</sup> עמ' 871-870 לפרוטוקול.

<sup>164</sup> עמ' 145-103 להכרעת הדין.

ספר בו למדה אשר בוצע בצהרי יום, נבין כי אין זה מפתיע כי המניע לביצוע מעשה מסוג זה לא הובהר עד תום. יתכן שבנסיבות פשע זה אנו מצויים בתחום שההגיון אותו אנו מחפשים כדבר שבשגרה בכל מקום אחר, אינו מצוי בו, והנסיון להתחקות אחריו ולמצוא טעם שניתן להבינו לביצוע הרצח, לא יצלח.

134. המניע למעשה, מצוי בנבכי נפשו של אדם ומשכך, קשה לעתים לחשוף אותו לאור. על אחת כמה וכמה כאשר מדובר במעשה כה אכזרי ומעוות שיש בו כדי ללמד על נפשו המעוותת של מבצעו. גם התובנות לגבי אישיות המערער העולות ממכלול החומר בתיק, מובילות למסקנה כי אין להתפלא על כך כי בית המשפט מצא כי שאלת המניע לא נפתרה לחלוטין. שיחותיו וחקירותיו הרבות של המערער מלמדות על אדם מורכב שיש בו יכולת לתעתע בבני שיחו. חקירתו מיום 21.12<sup>165</sup>, ממחישה זאת היטב כמו גם התבטאויותיו השונות במהלך שיחותיו עם המדובר. הנסיון להתיימר להבין את נבכי נפשו באופן מוחלט, נידון כנראה לכישלון. לא נדע האם המערער עצמו הבין את מניעיו במלואם, או האם היה מעוניין להסתיר אותם בחקירתו.

135. עם זאת, לבית המשפט קמא היתה ההזדמנות להתרשם מתכונותיו המערער, הן מחומר הראיות הרב שנחשף בפניו והן מעדותו הממושכת בערכאה הדיונית והתרשמות זו מתוארת בהכרעת הדין והובאה בחשבון לעניין סוגית המניע. גם אם המדובר הוא שהוביל את המערער לתיאור כעסו העצור על מצבו בארץ, ועל הצקות שספג בבית הספר, אין לשלול שהיה בתיאורים אלו גרעין של אמת. העובדה שלמערער יש יכולת לנהוג באלימות, התבררה אף היא וכך קבע בית המשפט קמא:

**"מדובר באדם מניפולטיבי, מתוחכם, אליים עם סף גירוי נמוך, בעל השקפות גזעניות, שלבו מלא על המדינה בה ביקש להתאזרח, ואשר בסיטואציה מסויימת בה הלך בעקבות המנוחה, גרם למותה בצורה אכזרית.**

טבע האדם משעולים רבים לו ולא פעם נטולי הסבר הם, לא ניתן סימני הגיון בזוועה בלתי נתפשת, לא נוכל לקרוא בנבכי נפש ומחשבות שפל, אשר ידי מגואלות הדם מוכיחות כמאה עדים כי אין הגיון בהתנהלותו. לא מעטים רוצחים אשר דווקא לאחר רצח מזוועה, ממשיכים בשגרת יומם כאילו לא ארע דבר. לא ניתן להסיק מכך דבר, לנפש האדם כזוה, אין פתרונים (ראה כמשל, פס"ד עוקב לעיל).

והרי אין לנו עניין בנאשם רציונאלי- גם לשיטת ההגנה, לא נמצא הסבר לכמה ממעשיו התמוהים".<sup>166</sup>

כעסו זה של המערער ניכר אף בחקירתו בבית המשפט כפי שצוין בית המשפט בהכרעת הדין:

**"כעסו העצור של הנאשם ניכר, הוא הודה בו למעשה בחקירתו בפנינו (ראה: ע' 1115 לפרוטוקול, ש' 9), התרשמותנו מהנאשם בעת חקירתו לעניין זה הייתה קשה ביותר, תסכולו וכעסו גלויים היו ובוטים".<sup>167</sup>**

### אי התאמות בין תיאוריו של המערער לבין המצב בזירה

136. המערער טוען בפרק זה בנימוקי הערעור מטעמו, כי פרטים שמסר בהודאותיו אינם תואמים את המצב בזירה. המערער טוען לטעויות בתיאורים, המלמדות לפי הנטען כי המערער לא הכיר את הזירה, וחלק מטענותיו בפרק זה תוקפות למעשה את קביעות בית המשפט שראה בידיעת הפרטים המוכמנים חיזוק למשקל ראיות התביעה והן נידונו במסגרת הצגת הקביעות בנוגע לפרטים אלה, לעיל.

137. אין מחלוקת כי לא כל הפרטים שמסר המערער בהודאותיו התבררו כנכונים ומדויקים, אולם לא היה בכך כדי להשמיט את הקרקע מתחת להודאתו.

<sup>165</sup> ת/28, ת/29.

<sup>166</sup> עמ' 416-415 להכרעת הדין.

<sup>167</sup> עמ' 421 להכרעת הדין.

המשיבה תטען כי הציפיה כי מי שביצע מעשה עבירה יזכור לאחר מכן את פרטיו במדויק, אינה ריאלית. לא כל פרט נקלט מלכתחילה בזכרון האנושי. הזכרון מתעתע, וטיבם של פרטים שונים גם אם נקלטו, להטשטש עם חלוף הזמן. על כן אין לייחס משמעות מכרעת לעובדה כי המערער לא תיאר את כל הפרטים הקשורים לביצוע הרצח, באופן מדויק. נסיון החיים של כולנו מלמד כי אדם אינו מסוגל לשחזר באופן מדויק לפרטי פרטיו ארוע בו השתתף. על אחת כמה וכמה כאשר מדובר בארוע קצר ואלים במיוחד אשר בודאי התרחש בעוד המערער מצוי בסערת רגשות, וממוקד במטרה מסוימת.

זאת ועוד, לעתים פרטים מסוימים באשר לדרך בה בוצע המעשה מושמטים או מעוותים בכוונה גם על ידי הרוצח האמיתי, ממניעיו שלו.

138. על בית המשפט לבחון האם אי ההתאמות בין הפרטים השונים שמסר המערער בהודאותיו לבין המצב העובדתי, כמותם של אלו, כמו גם טיבם ומהותם, הם כאלו המלמדים כי הודאתו היא הודאת שווא ויש בהם כדי לעורר ספק באשמתו. המשיבה תטען כי אי ההתאמות אשר נמצאו בהודאותיו של המערער אינן רבות, והן מתיישבות עם כשלי הזכרון האנושי. **יצוין כי ככל שנמצאו אי דיוקים בתיאוריו של המערער, בית המשפט הביא זאת בחשבון, והדבר השליך באופן ישיר על המשקל שניתן לפרט זה במסגרת הכרעת הדין.** החשוב לענייננו הוא כי אי דיוקים אלו לא היו במשקל ובכמות שהיה בה כדי להותיר ספק בעיני בית המשפט, באשמתו של המערער.

139. המשיבה תוסיף ותטען כי יש לבחון את טיב וכמות אי הדיוקים בתיאוריו של המערער אל מול כמות הפרטים המדויקים שמסר, שכן הגיון הדברים מלמד כי מי שאינו הרוצח האמיתי אינו יכול לנחש בהצלחה מסה קריטית של פרטים נכונים בדבר הדרך בה בוצעה העבירה. **כמות הפרטים שידע המערער לתאר נכונה, היא רבה, ועולה ממנה כי מדובר במי שביצע את הרצח.** המשיבה תטען כי לו היה מדובר באדם חף מפשע שלא ביצע את העבירה, ומנסה בכל זאת לתאר אותה, כנטען למעשה על ידי המערער, ניתן היה למצוא בתיאוריו טעויות רבות יותר ומהותיות יותר. העובדה כי כמות הטעויות שנמצאה אינה רבה, אינה יכולה להתיישב עם אי הכרה של זירת הפשע מקרוב.

140. בנוסף יצוין כי גם הציפייה לחפיפה מלאה בין הודאותיו של המערער לבין והשחזור היא לא ריאלית וזאת לאור הדינמיקה השונה המאפיינת כל אחד מההליכים. שונה הודאה בפני החוקרים שמשמעויותיה ברורות למערער, ואשר מלווה בשאלות שנועדו להוביל לתיאור פרטני של הארוע, מהודאה בפני שותף לתא הנעשית בלחש, במהירות ותוך חשש כי דבריו של המערער מוקלטים. שניים אלה, אף שונים ממצב בו נדרש נאשם לשחזר את מעשיו במדויק. יחד עם זאת, הגרעין הקשה של הפרטים המוכמנים על פי דברי המערער שזור כחוט השני בין שלושת הראיות האמורות.

### תנוחת גופת המנוחה ומראה לאחר הרצח

141. כהמחשה לאי ההתאמה מפנים ב"כ המערערים בין היתר לתיאורו של המערער בדבר תנוחת הגופה כפי שנתרה בתא, אשר לטענתם אינו תואם את העובדות. המנוחה נמצאה **שרועה** על האסלה, (ולא ישובה כנטען על ידי ההגנה) כשראשה שעון על הקיר השמאלי הגובל עם תא מס' 3.

142. בעניין זה, של תנוחת גופתה של המנוחה, מסר המערער תיאורים שהיו קרובים לממצאים הזירה, אך בד בבד לא היה בהם כדי לתאר את מצבה של המנוחה במלואו.



143. יצוין כי במהלך החקירה הראשונה בה מודה המערער בפני חוקריו, ולכשנשאל לגבי תנוחת המנוחה, הוא מסר בתחילה תיאור מדויק של תנוחת הגופה: נפלה בתא שני, על הצד, על האסלה.<sup>168</sup> בהמשך ובאותה חקירה, מוסיף המערער ומוסר כי לאחר הרצח נפלה המנוחה בתא השני, במקום שמתואר על ידו "בין האסלה ובין הקיר", כאשר בתחילה הוא טוען שנפלה בצד ימין של האסלה ובהמשך מתקן כי נפלה לצד שמאל, ואף מצייר את מקום נפילתה.<sup>169</sup> גם בשחזור, המערער הראה את נפילת המנוחה לצד שמאל של האסלה לכיוון תא מס' 3 כשראשה לכיוון הקיר.<sup>170</sup> לכל אלה, מצטרפת גם אמירתו המפלילה של המערער לאשתו מיד לאחר השיחה עם ג'אנח כי: "ילדה נפלה בשירותים באסלה".

144. בית המשפט עמד על כך כי המערער לא נתן בשחזור ביטוי לעובדת הנחת המנוחה על האסלה, אך הזכיר כי שחזור ככלל אינו מכיל את **כל פרטי** הפשע ובמדויק.<sup>171</sup> יצוין כי עובדה זו - אי הזכרת העובדה כי גופת המנוחה הונחה על האסלה - הובילה לכך כי לפרט המוכמן בדבר דרך היציאה מהתא, ניתן משקל מופחת. המשיבה תטען כי אכן אין מקום לקבוע כי בתיאור החסר היה כדי ללמד כי המערער הודה הודאת שווא וכי אין להוסיף עוד מעבר למשמעות שיחס בית המשפט לעניין זה.

145. ב"כ המערער מזכירים גם כי המערער תיאר את עיניה הפתוחות של המנוחה לאחר הרצח, טענה שאינה תואמת את התמונות המשקפות את המצב בזירה, בו שערה של המנוחה מסתיר את פניה, יש להשיב על כך כי אין לדעת מה התרחש בין פרק הזמן שבו נטש המערער את הזירה, לבין השלב בו נמצאה. בין היתר יתכן שתנוחת גופתה של המנוחה השתנתה לאחר שהמערער דרך עליה בעת שטיפס מעל הדלת ויצא מן התא, ואף יתכן כי טרם נפחה נשמתה אותה עת. נוסף כי מתמונות גופת המנוחה לאחר הימצאה עולה כי עיניה אכן פקוחות חלקית.<sup>172</sup> מכל מקום לעניין זה ציין בית המשפט כי אין הכרח כי נאשם ימסור את כל פרטי הפרט המוכמן ובמלואם על מנת שינתן לו משקל.<sup>173</sup>

#### עדות עדי הראיה האחרונים אל מול הודאת המערער

146. בפני בית המשפט קמא הונחו גרסאותיהם של שני נערים, אשר ככל הנראה היו בין האחרונים שפגשו את המנוחה בחיים: דני זולין<sup>174</sup> ועגור אלון<sup>175</sup>. שני הנערים מסרו כי במהלך השיעור השישי בו נעלמה המנוחה, עמדו ושוחחו ביניהם, כאשר המנוחה חלפה לידם, בירכה אותם לשלום, ועלתה במדרגות. בין גרסאותיהם נתגלו סתירות מהותיות, והעיקרית שבהן **לעניין מיקום הארוע**. לטענת ההגנה, שתי הגרסאות אינן מתיישבות עם הודאת המערער, שכן אין התאמה בין גרסת אלון לבין עדות המערער כי הלך אחרי המנוחה וכי היא קיללה אותו.

147. ראשית נאמר כי עבור שני העדים, המדובר בארוע אשר לא הקדישו לו ולפרטיו תשומת לב מיוחדת בזמן אמת ועל כן - אין לייחס משמעות קריטית לדבריהם אודות פרטי הארוע. בנוסף מן השחזור שנערך עם עגור אלון עלה כי לא היה לו שדה ראיה לעבר המדרגות היורדות למקלט מהן עלה המערער, ואילו שדה הראיה שלו לכיוון המדרגות העולות מוגבל באמצעות קיר ועמוד לקטע קטן. עגור אף העיד כי אינו יכול

<sup>168</sup> ת/22 (מ"ט 172/06) עמ' 2.

<sup>169</sup> נ/55 בעמ' 109-110 וכן ראה השרטוט ת/188; ת/22 (מ"ט 172/06) (דיסק 3) בעמ' 2.

<sup>170</sup> ת/26 (55: 17-50: 17), ת/27 עמ' 6; ראה תמונה מס' 14 בנספח התמונות.

<sup>171</sup> עמ' 302 להכרעת הדין.

<sup>172</sup> ת/1 - תמונות 16, 20; וכן תמונות מס' 26-30 בנספח התמונות.

<sup>173</sup> עמ' 332 להכרעת הדין.

<sup>174</sup> הודעות דני זולין נ/1, נ/5, דיסק שחזור - ת/68, תמליל ת/69, עדותו בעמ' 905-910.

<sup>175</sup> הודעות עגור אלון - נ/2, דיסק שחזור בוידיאו ת/71, תמליל ת/72, עדותו עמ' 805-811.

לומר האם משהו נוסף פרט למנוחה עלה במדרגות - הן בשל טווח הראיה והן משום שלא הסתכל כל הזמן.<sup>176</sup>

148. אכן, הנערים הנוספים שעמדו עם אלון לא נחקרו בעניין זה, אולם אין בכך מחדל חקירת, היות ואלון עצמו העיד כי הם אינם מכירים את המנוחה, וכי שוחח עמם והם לא זכרו את הארוע.<sup>177</sup> נעיר כי אף ההגנה לא ביקשה לזמנם לעדות בעניין זה. אחד הנערים (פליבה) נחקר במשטרה, קודם לאלון ולזולין, ולא סיפר דבר על המפגש עם המנוחה.<sup>178</sup>

## כלי הרצח

149. המנוחה נרצחה באמצעות שיסוף גרונה ע"י כלי חד. בהודאותיו, מסר המערער כי ביצע את הרצח באמצעות אחת הסכינים היפניות שעמה עבד. ברשותו של המערער נתפסו מספר סכינים יפניות אשר שימשו אותו לצורך עבודתו ואשר נהג להחזיקן באופן קבוע על גופו ובכליו.<sup>179</sup> יצוין כי המערער לא ציין את סוג הלהב של הסכין באמצעותה בוצע הרצח והוא אף לא נחקר בסוגיה זו במשטרה או בבית המשפט.

150. המערער מסר בחקירתו כי את להב הסכין בה השתמש ביום הרצח שבר והשליך.<sup>180</sup> שברי הלהב לא נמצאו אף שהמשטרה שברה את הריצוף במקלט ובחיפושם שנערכו בערימות פסולת בניין.<sup>181</sup> לארתור מסר המערער גרסה שונה, לפיה את הלהב והמכנסיים שם בשקית וקבר אותה במקום בו שופכים בטון, וכי הם לא יימצאו לעולם.<sup>182</sup>

151. המומחה שהעיד מטעם התביעה, הרופא המשפטי דר' זייצב, קבע בחוות דעתו<sup>183</sup>, בין היתר, כי בהשוואה בין פצעי החתך שנמצאו בגופתה של המנוחה לבין הסכינים היפניות שנתפסו ונבדקו על ידו, להב של סכין יפנית יכול היה לגרום לפצעי החתך בגופתה של המנוחה, וכי פצע חתך יכול להיגרם באמצעות כל חפץ מושחז.<sup>184</sup> דר' קוגל שהעיד מטעם ההגנה, לא התייחס בחוות דעתו לסוגיית כלי הרצח, והציג את עמדתו בעניין סוגיית כיווני החתך בלבד.

152. נושא הלהב הוצג על ידי ההגנה באמצעות **העד אלכס פלג**, איש מז"פ לשעבר, אשר טען כי חתך שנמצא על סנטרה של המנוחה מלמד כי הסכין שנעשה בה שימוש, היתה משוננת. בית המשפט קמא קבע בהכרעת דינו כי עד זה, אינו בעל המומחיות הנדרשת לקבוע קביעה מעין זו, והפנה לחוות דעתו של דר' זייצב.<sup>185</sup> בית המשפט קבע בהתאם לחוות דעתו של דר' זייצב, כי המערער יכול היה לבצע את הרצח באמצעות הסכין היפנית שהחזיק בכליו.<sup>186</sup>

153. לאחר שבקשה להגשת ראיות חדשות מטעם המערער התקבלה חלקית, התבקש בית המשפט המחוזי לבחון בדיון משלים חוות דעת מטעם דר' פורמן-רזניק בנושא כלי הרצח - ולפיה החתך בסנטרה של המנוחה בוצע באמצעות סכין משוננת - ובעניין החבלות שנמצאו בראשה של המנוחה. בית המשפט

<sup>176</sup> עמ' 811 לפרוטוקול.

<sup>177</sup> עמ' 811 לפרוטוקול; 2/.

<sup>178</sup> 44/.

<sup>179</sup> 22/ (ק' 1) בעמ' 119; למדובב ת/401' (מ"ט 165/06), עמ' 18; ובשחזור ת/27, עמ' 13; ת/438, דו"ח תפיסת חפצי המערער כפי שנתפסו אצל המעביד גינאח וביניהם הסכין. לתפיסת סכינים נוספות ראה ת/432, ת/443.

<sup>180</sup> ת/22 (1) 118, ת/22 (2) 28.

<sup>181</sup> ת/447, ת/137, ת/140, ת/247.

<sup>182</sup> ת/401' (26) עמ' 28.

<sup>183</sup> ת/665 וחקירתו הנגדית בעמ' 895.

<sup>184</sup> עמ' 895 לפרוטוקול.

<sup>185</sup> עמ' 286 להכרעת הדין.

<sup>186</sup> עמ' 319 להכרעת הדין.

התבקש לבחון בדיון משלים את השפעתן של ראיות אלה על מארג הראיות הכולל ועל תוצאת פסק הדין ולחוות דעתו בשאלה אם יש בראיות אלה כדי להביא לשינוי מסקנותיו בהכרעת הדין<sup>187</sup>.

154. לאחר שמיעת עדות המומחית, ניתנה ביום 24.2.14 הכרעת הדין המשלימה על ידי בית המשפט קמא. לעניין להב הסכין באמצעותו בוצע החתך, קבע בית המשפט קמא פה אחד כי בחוות דעתה ובעדותה של דר' פורמן-רזניק, נמצאו פגמים כה מהותיים, אשר הצטברותם הובילה את בית המשפט לקבוע כי אין להסתמך עליה כלל ועיקר וכי יש להעדיף את חוות דעתו של דר' זייצב שהוצגה בהליך המקורי, על פני חוות הדעת החדשה.

155. בנוסף לאמור לעיל קבע בית המשפט קמא כי ממילא אין בהכרעה בסוגית טיב הלהב כדי להכריע בשאלת אשמו או חפותו של המערער. הלהב ששימש לרצח לא נתפס, והנאשם עצמו לא התייחס לסוג הלהב בחקירותיו. כאשר המערער תיאר את הרצח שביצע, הוא טען שכלי הרצח הוא אחת מאותן הסכינים היפניות שברשותו<sup>188</sup>, אולם הוא לא התייחס באף אחת מאמרותיו לשאלת סוג הלהב שהיה בסכין היפנית בעת הרצח (חלק או משונן). כך נקבע בהכרעת הדין המשלימה:

**"מעבר לאמור, הרי שגם בנסיבות בהן הייתי מקבל את מסקנת דר' פורמן, לא ראיתי כיצד מסקנה זו עשויה להוביל לזיכוי הנאשם. הנאשם שינה גרסתו לעיתים והיתל שוב ושוב בחוקריו, להב הסכין מעולם לא נמצא (גם גרסאות הנאשם באשר להשמדתו נמצאו סותרות), לא ניתן לדעת האם היה משונן מעצמו או מחמת שחיקה ושימוש בעבודת הרצפות. פצעי החתך אשר הביאו למות המנוחה הם הפצעים בצוואר (ולא הפצע המינורי בסנטר מושא חוות הדעת), פצעים אשר אין חולק כי לא ניתן מקצועית להעריך את להב הסכין אשר יצרו. מדובר בכלי חד, אם משונן ואם לאו. לפיכך, לראיה החדשה אין כל נפקות והשפעה על הכרעת הדין, הן כשלעצמה והן בהשוואתה ליתר הראיות אשר ביססו את הרשעת הנאשם."**<sup>189</sup>

ואכן, המשיבה הציגה במהלך הדיון המשלים בפני בית המשפט<sup>190</sup> כי קיימים גם להבים משוננים לסכינים יפניות.

156. לאחר השלמת נימוקי הערעור, ובעוד הערעור תלוי ועומד, הוגשו מטעם המערער בקשות ובהן חלופות שונות הנוגעות להצגת עמדתו של דר' קוגל בסוגיה זו בפני בית המשפט העליון. המשיבה הגישה את עמדתה בכתב בעניין זה, לפיה ככל שיש מקום לבחון סוגיה זו פעם נוספת, הרי שהדרך לעשות כן היא בגביית עדותו בבית המשפט המחוזי ודיון קצר בעניין התקיים בבית משפט נכבד זה ביום 16.9.14. בית המשפט החליט כי הצדדים יציגו לד' קוגל רשימה קצרה של שאלות הבהרה, עליהן יענה בתצהיר, וכי **לאחר שיושלמו הטיעונים בערעור ותתבהר התמונה במלואה ניתן יהיה לשוב ולשקול בסוגיה זו.** ב"כ המערערים העבירו לד' קוגל רשימה הכוללת 19 שאלות, אשר לטעמה של המשיבה חלק מהן חורגות מהגדרת "שאלות הבהרה", והמשיבה הודיעה כי בנסיבות העניין אין לה שאלות הבהרה להעביר לד' קוגל. המשיבה הבהירה כי אין בכך כדי ללמד כי היא מסכימה מראש לתשובותיו של דר' קוגל לשאלות ההגנה, וכי היא תשקול עמדתה לאחר עיון בהן ולאחר השלמת הטיעונים בעת הדיון.

157. ביום 23.9.14 העביר דר' קוגל לבית המשפט את תשובותיו. עיון במסמך המחזיק 12 עמודים מלמד כי אין מדובר בהבהרה בלבד אלא **בחוות דעת** חדשה לכל עניין ודבר בשאלת להב הסכין באמצעותו בוצע הרצח, חוות דעת המצויה כיום בפני בית המשפט הנכבד, מבלי שעברה הליך של חקירה ובחינה כנדרש.

158. בנסיבות אלו, כאשר הדיון בסוגיה זו טרם הסתיים בהכרעה, תציג המשיבה את עמדתה המלאה במהלך הדיון שיתקיים בערעור ולאחר שתתבהר התמונה בעניין זה. בשלב זה יצוין כי המשיבה סבורה כי הכרעת בית המשפט קמא, באשר לחוות דעתה ולעדותה של דר' פורמן-רזניק, מבוססת כדבעי על הפגמים שנפלו

<sup>187</sup> החלטת בית משפט נכבד זה מיום 17.3.13.

<sup>188</sup> ת/24 עמ' 14.

<sup>189</sup> עמ' 59 להכרעת הדין המשלימה.

<sup>190</sup> ת/823.

בחוות הדעת, אשר פורטו בהכרעת הדין המשלימה, כמו גם על הרושם הבלתי אמצעי הגרוע מעדותה בחקירה הנגדית. בנוסף, תדגיש המשיבה כי מכל מקום קבע בית המשפט קמא כי לדיון בשאלה האם הותירה הסכין סימנים ייחודיים ללהב משונן אין השלכה משמעותית בשאלת משקלה של הודאת המערער ועיגונה בראיות חיצוניות.

### החבלות בראש המנוחה

159. בחוות הדעת של מומחה התביעה דר' זייצב, צוין כי בין היתר, נמצאו לפחות שבעה דימומים בשכבה הפנימית של הקרקפת של המנוחה, אשר נגרמו מחבלות קהות ישירות (מכות), או בלתי ישירות (נפילות), סמוך למוות וללא קשר סיבתי בינם לבין המוות.<sup>191</sup> בחקירה נגדית נשאל דר' זייצב האם הגיוני כי המנוחה נפלה על ראשה שבע פעמים, או שסביר יותר כי היא הוכתה בראשה? תשובתו היתה כי יתכן שהיה בארוע שילוב בין מכות לבין נפילות. לאור מידותיו הקטנות של תא השירותים ציין דר' זייצב כי יתכן והמנוחה קיבלה מכה מחפץ נוקשה, לרבות דפנות התא.<sup>192</sup>

160. נושא החבלות בראש, אשר לא נזכרו בהודיה ובשחזור, עמד לנגד עיני בית המשפט קמא אשר לא מצא כי יש בו כדי לעורר ספק בנוגע לאמינות הודאות המערער. כך נקבע בעניין זה בהכרעת הדין:

**"כך למשל, טוען הסנגור כי השחזור אינו נותן ביטוי לפגיעות בראש המנוחה – שבעה מוקדי דימום בקודקודה (ראה סעיף 8 לחוות דעת זייצב, ת/11), אולם בכך אין ממש. ראשית, הסנגור לא טרח לחקור את הפתולוג בעניין זה, כלל לא הובהר מקור מוקדי דימום אלו, מתי והיכן נגרמו (ראה למשל, דברי הנאשם כי המנוחה נפלה לצד "...שקעה כך נפגעה מהאסלה" (ת/22, קלטת 2, עמ' 3-2)). לזאת אוסיף את האמור – אי שחזור בו אין דיוק באשר לכל פרט ורגע מהליך הרצח, הינו אנושי והגיוני".**

**"ייתכן כי פגיעות אלו נגרמו במהלך המאבק, במהלך נפילה של המנוחה או בכל דרך אחרת, משאין מדובר בממצא יוצא דופן ובהעדר חקירת הפתולוג בעניין, נחה דעתי בעניין זה."**<sup>193</sup>

161. אמנם, בית המשפט קמא נתפס לטעות בכך שסבר כי הסינגור הקודם לא חקר בנושא זה את דר' זייצב, אולם טעות זו חסרת משמעות אופרטיבית, שכן בחקירתו השיב דר' זייצב בדיוק אותם דברים שקבע בית המשפט קמא מהגיונו.

162. חוות דעתה של דר' פורמן-רזניק שהוגשה בשלב הראיות החדשות, התייחסה בשוליה גם לנושא החבלות בראש. צוין בה כי שבע חבלות בראש מלמדות על שבע פגיעות נפרדות בראש, וכי אינה חולקת על דעתו של דר' זייצב כי הן יכלו להיגרם ממכות ישירות או מנפילה.<sup>194</sup> אין בחוות דעת זו משום חידוש כלשהו על עדות דר' זייצב.

במהלך הדיון המשלים הבהירה דר' פורמן-רזניק כי בשאלת החבלות בראש אינה חולקת על חוות דעתו של דר' זייצב בשום היבט.<sup>195</sup> לפיכך, נמנעה המאשימה מלחקור את דר' פורמן רזניק בחקירה נגדית אודות חוות דעתה בנושא זה, אשר התיישה עם זו של מומחה התביעה. מה עוד שהרופאה העידה כי לא ביקרה בזירה, ולא יכלה ממילא להתייחס לשאלת היתכנות גרימת החבלות מחפצים שונים בה. טענתה של ההגנה, כי משום העדר חקירה נגדית מצד המשיבה בנושא זה היה על בית המשפט קמא לאמץ חוות דעתה של דר' פורמן-רזניק אינה ברורה, שכן כאמור, אין מחלוקת בין מומחי שני הצדדים.

<sup>191</sup> ת/11 עמ' 9, 5.

<sup>192</sup> עמ' 900 לפרוטוקול.

<sup>193</sup> עמ' 281-280 להכרעת הדין.

<sup>194</sup> נ/328 עמ' 7-9.

<sup>195</sup> עמ' 1856, 1887.

163. בהכרעת הדין המשלימה חזר בית המשפט קמא על מסקנתו, כי בנסיבות העניין, בהן ברור כי המנוחה נאבקה בתוקף (על כך מלמדים פצעי ההגנה בידיה), ומאחר ואפשר שהחבלות נגרמו משילוב של נפילה ושל גגיעה מעצמים שבתא השירותים, אין נתון החבלות בקרקפת מסייע להגנה.

164. לגופו של עניין, אין המשיבה סבורה כי בעובדה שהמנוחה נחבלה שבע פעמים בראשה (ממכות או נפילות), יש משום אי התאמה הפוגמת במשקל ההודאה והשחזור בהן לא היתה התייחסות לנושא זה.

כפי שציין בית המשפט קמא, תא השירותים בו בוצע הרצח קטן בממדיו<sup>196</sup>, ובו עצמים שונים בהם ניתן לחבוט את הראש במהלך מאבק או נפילה כגון הקירות, הדלת האסלה, מתקן הנייר והניאגרה. על חלקם של אלה אכן נמצאו שערות מראש המנוחה וכתמי דם שונים. אמנם המערער לא תיאר בשחזור כי חבט בצורה מכוונת את ראש המנוחה באותם חפצים, אולם יש להביא בחשבון, כי שחזור כזה אינו יכול ואינו צריך להיות מדויק במאת האחוזים לגבי כל תנועת ראש וגוף. כמו כן, במהלך השחזור המערער גילם את עצמו, אולם השוטר שגילמה את המנוחה עמדה ללא תנועה והניחה למערער לעשות בה כחפצו. אין ספק, כי המנוחה לא עמדה כך בפועל, אלא זזה אנה ואנה באופן רצוני ובלתי רצוני, ויכלה לחבוט את ראשה מספר פעמים, הן במהלך המאבק או נסיונה להרחיק עצמה מהסכין, והן באופן בלתי רצוני ברגעיה האחרונים בעת היותה מוטלת על האסלה.

## **ראיות פורנזיות שנמצאו בזירה, או העדרן**

### **הטענה בדבר "העקבות המזכות"**

165. כידוע, על מושב האסלה, מכסה מיכל ההדחה ועל הקיר המפריד בין תאי השירותים, נמצאו שלוש עקבות נעל בדם, השייכות כנראה לאותה נעל, ושלא נמצאו מתאימות לאף נעל שנמסרה לבדיקה לרבות נעלי הנאשם. העקבות מצביעות על מסלול יציאה מהתא החוצה, לאחר הצטברות דם על הרצפה, אל עבר התא הסמוך. כזכור, טענת ההגנה היתה כי לא ניתן לקבוע שעל מכנסי המנוחה נמצאות עקבות נעל ומשכך, שלוש העקבות האמורות, ש"משרטטות מסלול בריחה", הן העקבות של הרוצח. לכל הפחות, נטען, יוצרות עקבות אלה, להן אין הסבר בראיות, ספק סביר.

166. המשיבה תבקש לדחות טענה זאת. בית המשפט המחוזי קבע, ועל קביעה זאת סבורה המשיבה כי לא ניתן לחלוק, כי על מכנסי המנוחה נמצאו עקבות נעל. **עקבות אלה - שנוצרו באמצעות דריכה על המנוחה - יכלו להיווצר רק על ידי הרוצח.** מכך יוצא כי שלוש העקבות האחרות, השונות לחלוטין מהעקבות על המכנסיים, **אינן עקבותיו של הרוצח.** אכן, העקבות הללו מייצרות "מסלול יציאה" מהתא ואיננו יודעים של מי הן. את התשובה לכך כנראה שלא נדע ובית המשפט קמא היה מודע לכך והביא זאת בחשבון שיקוליו בהכרעת הדין<sup>197</sup>. יכול להיות כי אלו עקבות של אחד מהמחלצים אשר לא יכול היה לצאת דרך הדלת עקב פעולות ההצלה שהתבצעו בתא הקטן ולא זכר זאת. יכולים להיות אולי הסברים אחרים, אך אף אחד מהם אינו בגדר תסריט מזכה. כפי שציין בית המשפט המחוזי, לא ניתן "להשיב לעיתים על כל שאלה", אך "הכרעת בית המשפט היא על סמך החומר שהוצג"<sup>198</sup> בענייננו, לאור מכלול הראיות המשכנע שהוצג בפני בית המשפט לאשמת המערער, והאפשרות כי קיים הסבר לעקבות אלו גם אם איננו יודעים בודאות מהו, אין העקבות הללו יוצרות ספק באשמת המערער.

<sup>196</sup> על פי פת' 296/ת 197 חוות דעתו של רפ"ק ינאי עוזיאל, רוחב התא 74 ס"מ, ואורכו 153 ס"מ.

<sup>197</sup> עמ' 442 להכרעת הדין

<sup>198</sup> בעמ' 265 להכרעת הדין.

## העדרם של ממצאים פורנזיים מלבד טביעת הנעל

167. בזירת הרצח לא נמצאו טביעות אצבע שניתן לשייכן למערער. למעשה, בזירת הרצח לא נמצאה אף טביעת אצבע בדם באיכות הניתנת להשוואה. חלק מהדגימות הרבות שנלקחו מזירת הרצח וסביבתה, לא היו ניתנות כלל להשוואה<sup>199</sup>, הדגימות הניתנות להשוואה תאמו בחלקן בעלי גישה חופשית לחדרי השירותים, ואחרות לא תאמו אף אחד מהנבדקים<sup>200</sup>, כאמור לרבות המערער. יחד עם זאת, לעמדת המשיבה בעובדה זו אין בה כדי לעורר את הספק באשמתו של המערער. זאת הואיל וכפי שניתן ללמוד מהתנהלותו ותיאוריו של המערער במהלך הרצח ולאחריו, הוא ניסה להעלים את עקבותיו. כך לא נמצאו המכנסיים שלבש במהלך הרצח, את להב הסכין בה בוצע הרצח, ובמהלך השחזור ניתן לראות באופן ברור כיצד לאחר סיום היציאה מהתא בקפיצה, המערער דואג לנקות בחולצתו את החלק העליון של משקוף הדלת.<sup>201</sup> יתרה מזו, רפ"ק עוזיאל, הסביר במהלך עדותו כי לא כל שהות או אף נגיעה של אדם בכל חפץ או משטח מותירה בהכרח טביעת אצבע בת השוואה.<sup>202</sup> אי לכך, אין לאי הימצאות טביעות אצבע של המערער בזירה כדי לפגום בהרשעתו. כך קבע בית המשפט לעניין זה:

**"ייתכן כי לא לחינם, קבע הנאשם מספר פעמים בביטחון, כי טביעות אצבעותיו לא תימצאנה בזירה (ראה למשל: ת/400, מ.ט. 163/06(1), עמ' 82, שם אמר הנאשם למדובר: "אבל אני בטוח שבשירותי נשים אין טביעות אצבעות שלי"; כן ראה ת/401, מ.ט. 165/06(9), קובץ 1, עמ' 24; עם זאת בחקירתו מיום 13.12.06, כשהחוקר מציין בפני הנאשם כי יש נגדו עוד דבר, שואל הנאשם מיזמתו האם מדובר בטביעות אצבע (ת/480, עמ' 14).**

**אמירות אלה של הנאשם יכולות להתיישב עם מציאות, שבה הוא דאג לטשטוש טביעות אצבעותיו אולם לא היה בטוח כי "עבודתו" הושלמה כהלכה.**

**אכן, איני יכול לקבוע מסמרות בנדון אולם כאמור, אין בממצאי טביעות האצבע הרבות שנמצאו בתא, כאשר אף לא אחת מהן שייכת לנאשם, כדי לסייע בהוכחת אשמתו או חפותו של הנאשם. ממצאים אלה מהווים ראיה ניטרלית, שאין בה כדי לכרסם ביתר הראיות.<sup>203</sup> [ההדגשה במקור].**

168. קביעתו זו של בית המשפט אף עולה בקנה אחד עם ההלכה הקיימת והידועה לפיה הכלל הוא שכוחן הראייתי של טביעות האצבעות נעוץ בהימצאותן ולא בהעדרן. על כן, אין בהעדרן של טביעות אצבעות כדי להוכיח כי נאשם לא שהה בזירת הפשע שבו לא נתגלו טביעות אצבעותיו.<sup>204</sup>

**לסיכום פרקים אלו, המשיבה תטען כי כמתואר לעיל, בהכרעת הדין הוצגה מסכת ראיות הבנויה מהודאת המערער, ומחיזוקים כבדי משקל התומכים ומשתלבים בה ואשר ביחד יוצרים תשתית ראיתית מוצקה להרשעה.**

## טענות נגד קבילות ההודאות

169. לטענת המערער יש לפסול את הודאותיו, הן בפני המדובר והן בפני החוקרים, שכן במהלך החקירה הופעלו נגדו אמצעים פסולים: שקרי החוקרים בקשר להמצאות ראיות מדעיות המוכיחות את אשמתו, פגיעה בזכות ההיוועצות בדרך של הבאשת ריחו של הסניגור בעיני המערער, ופיתוי והשאה בדרך של שכנועו כי אם יודה באשמה, יקבל עונש קל מזה הצפוי לו אם ידבוק בהכחשתו. ב"כ המערער טענו

<sup>199</sup> נ/327.

<sup>200</sup> נ/326 – חו"ד בעניין ט"א וגם עדותו של ינאי עוזיאל בעמ' 359 לפרוטוקול.

<sup>201</sup> ת/26 זמן דיסק 25: 24-00.

<sup>202</sup> עמ' 360-359 לפרוטוקול.

<sup>203</sup> עמ' 261 להכרעת הדין.

<sup>204</sup> ע"פ 5724/95 אבו-דחל נ' מדינת ישראל, תק-על 96(2), 571 (1996).

בנימוקי הערעור כי טעמים אלו מצדיקים את פסילת ההודאות הן מכוח סעיף 12 לפקודת הראיות והן לפי דוקטרינת הפסילה הפסיקתית. המשיבה תטען כי צדק בית המשפט קמא בדחותו טענות אלו.

170. המשיבה תטען כי צדק בית המשפט קמא בקבעו כי הודאות המערער ניתנו מתוך רצון טוב וחופשי, וכי לא נפגעו זכויותיו במהלך החקירה באופן המצדיק פסילת ההודאות מכח הלכת יששכרוב.

### אמצעי החקירה הפסולים שנטען כי הופעלו בחקירת המערער:

**הטעיית המערער באשר להמצאות ראיות מדעיות נגדו - טענה בדבר המצאות כתמי דם על חפץ מחפציו.**

171. טענה זו עניינה תרגיל חקירתי בו נקטו החוקרים בעניין המצאות כתמי דם - של המנוחה - על חפצי המערער. כמפורט בהכרעת הדין, בשתי הזדמנויות ביום 13.12.06 נאמר למערער באופן מטעה, כי נמצא דם אחד מכליו. האחת, כאשר החוקר מלכא<sup>205</sup>, אמר למערער כי נמצא דם על כבל בו השתמש, והשניה, כאשר בחקירתו של המערער<sup>206</sup> נאמר לו על ידי החוקרים, בלי להציג אסמכתא בדויה לכך, כי נמצא דם על בגד או דבר שלו והוא התבקש לתת לכך הסבר. יצוין כי על הכבל שנתפס בין חפצי המערער, אכן נחזה כתם החשוד כדם, אשר רק לאחר מכן התברר שאינו כזה.

גם בחקירות נוספות, נשאל המערער שאלות לגבי מציאת דם על חפציו, אך הדבר נעשה בדרך של העלאת האפשרות כי כך קרה, מבלי לפרט היכן נמצא הדם, ומבלי להציג בפניו ראיה בדויה לעניין זה.

172. בנסיבות עובדתיות אלה, ולאור פסיקת בית משפט נכבד זה, קבע בית המשפט קמא<sup>207</sup> כי מדובר **בתרגיל חקירה לגיטימי** שאינו בגדר תחבולה או הטעיה פסולה. בית המשפט הוסיף וקבע כי **בפועל** לא נפגמה יכולתו של המערער לעשות שימוש בזכות השתיקה, באשר האמת לאשורה ידועה לו וכל עוד לא הוצגה בפניו ראיה ממשית בדויה, יכול היה לבחור את אופן פעולתו. בית המשפט קבע עוד כי לא בשל השימוש בתרגיל זה הודה המערער אלא החלטתו לעשות כן נבעה מטעם אחר:

**"בסופו של יום הראיות אשר הובילו את הנאשם להודות, תחילה בפני המדובר ולאחר מכן בפני החוקרים, היו הראיות החדשות שהוצגו בפניו והנוגעות לתוכן שיחתו עם ראובן ג'נאח ולמכנסיים שלבש ביום הרצח וזרק לאחר מכן, כאשר בנוגע לנכונות ראיות אלה, אין חולק כאמור".**<sup>208</sup>

על-כן קבע בית המשפט כי לא היה בתרגיל חקירה זה כדי להוביל לפסילת הודאותיו של המערער.

173. הפסיקה הכירה באפשרות ובצורך להשתמש ב"תחבולות חקירה" שונות, במהלך חקירה, אשר אינה "מו"מ בין סוחרים", אולם קבעה את הגבול לעניין הטעיה בדבר קיומה של ראיה, באבחנה בין בידוי ראיה באמצעות מסמך כוזב, לבין הטעית הנחקר **באופן מילולי** בנוגע לקיום ראיה נגדו, אשר אינה מהווה תחבולה פסולה.<sup>209</sup>

174. ההבחנה האמורה בין אמירת אי אמת לבידוי ראיה מבוססת על הרעיון כי באמירת אי אמת על ידי איש מרות נשמרת יכולתו של הנחקר, אשר יודע את המציאות לאשורה, לקבל החלטה חופשית אם להודות או לאו. שכן מול טענה זו יכול הנחקר להציג את גרסתו שלו ונטל ההוכחה יוטל על החוקרים ועל התביעה.

<sup>205</sup> ת/441.

<sup>206</sup> ת/480.

<sup>207</sup> החל מעמ' 176 להכרעת הדין.

<sup>208</sup> עמ' 197 להכרעת הדין.

<sup>209</sup> ראה: ב"ש 22/87 ביטר נ' מדינת ישראל, פ"ד מא(1) 52, 55, ע"פ 533/82 זכאי נ' מדינת ישראל, פ"ד לח(3) 57, 75, ע"פ 216/74 כהן נ' מדינת ישראל, פ"ד כט(1), 340, 352. ע"פ 2208/04 מדינת ישראל נ' זהראן, תק-על 2005(4), 2599; ע"פ 4392/91 חוואגיה נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(2) 45, 50 (1995); ע"פ 398/89 מנצור נ' מדינת ישראל, תק-על 194(1), 984.

בידוי ראייה לעומת זאת, עלול להביא למצב שבו הנחקר החף מפשע יסבור שלא תהיה לו יכולת להוכיח את חפותו ועל כן ימסור הודאת שווא.<sup>210</sup>

175. בנימוקי הערעור נטען כי יש לשנות הלכה זו אשר מבחינה בין תחבולה שעניינה מסמך בדוי, לבין הצגת עובדות לא נכונות במהלך החקירה בפני הנאשם, מן הטעם שבשני סוגי ההטעיה יש כדי לפגוע בחופש הרצון וביכולת לבחור.

המשיבה תטען כי לאור קביעת בית המשפט קמא, לפיה לא היה בתרגיל חקירה זה ממילא כדי לפגוע ברצונו החופשי של המערער ולא היה בו עצמו כדי לגרום לו להודות אין מקום לדיון מחודש באבחנה בין התייחסות החוקרים לראיה בדויה, בעל-פה או בכתב.

176. זאת ועוד, למעשה, בעניין **פילצה**, המוזכר בנימוקי הערעור, כבר טושטשה האבחנה ככל שמדובר בבחינת התחבולה בהתאם להלכת **"יששכרוב"**. כב' המשנה לנשיא, השופטת נאור, עומדת על כך כי תחבולה לפיה נאמר לנחקר כי זוהה במסדר זיהוי, מותרת בהתאם למבחנים שנקבעו בפסיקה במסגרת סעיף 12 לפקודת הראיות. עם זאת היא מציינת כי במסגרת הלכת הפסילה הפסיקתית, הדברים כבר אינם כה חדים. בסופו של דבר נקבע בפסק הדין כי אין מקום לפסול את ההודאה שניתנה, כאשר הודגשו שיקולים שונים הנוגעים לנסיבות החקירה, ובניהם, העובדה כי לא נמנעה מהמערער זכות ההיוועצות.

177. גם לאחרונה, חזר ואישר בית המשפט הנכבד שימוש בתחבולות בחקירה. בעניין **מובארק**<sup>211</sup> עסק בית המשפט הנכבד בתחבולה שעניינה אמירות החוקרים כי די.אן.איי וטביעות אצבע של המערער נמצאו בזירת רצח וכי הטלפון שלו אוכן בבית שבו בוצע הרצח. במקביל המדובר מסר לו כי אסור לחוקרים לשקר לגבי מציאת טביעות אצבע. בית המשפט דחה את הטענה כי יש בכך כדי להוביל לפסילת ההודאה מכח הלכת **יששכרוב**. כב' המשנה לנשיאה עמדה על כך כי עד לאמירות הנזכרות ביצעה המשטרה פעולות חקירה רבות, ואף על כך כי בבוקר יום ההודאה ולאחר הצגת המצג בעניין קיום ראיות, נערך מפגש בין המערער לבין עורך דינו.

מעבר לכל אלה, מדגיש בית המשפט הנכבד בפסק הדין **מובארק** כי **תרגיל החקירה לא השפיע על מתן ההודאות**. כך, אף בעניין **פילצה** התייחס בית המשפט לשאלת **הקשר הסיבתי** בין התרגיל שנקט לבין ההודאה שנגבתה, ונאמר בפסק הדין כי המערער ציין בחקירתו הנגדית כי עניין מסדר הזיהוי לא גרם לכך שהוא יודה.

178. גם בעניין שבפנינו, נפגש המערער עם עורך דינו יום לפני שהודה בפני ארתור, ובמהלך פגישה זו שוחחו (כפי שסיפר לאחר מכן לארתור כמפורט בהמשך), אודות האפשרות כי נמצאו ראיות פורנזיות על חפציו והדרך להתמודד עם מצב זה. עובדה זו, מצטרפת ליתר האינדיקציות לכך כי **לא היה בתרגיל חקירה - גם אם ייקבע כי נפל בו פסול - זה כדי לשבור את רצונו החופשי של המערער או כדי להוביל אותו, בפני עצמו, להאמין כי ביצע את הרצח, כנטען על ידו, ולהודות הודאת שווא**.

179. בשיחותיו של המערער עם ארתור בעניין הממצאים שכביכול נמצאו על חפציו, אפשר למצוא אינדיקציות של ממש לכך כי תרגיל החקירה לא שבר את רוחו או רצונו. אכן, המשיבה אינה חולקת על כך כי נושא הממצאים הפורנזיים שיתכן ונמצאו על כליו או על בגדיו, והשלכותיו על מצבו כחשוד בעבירה, העסיק את המערער והטריד אותו מאוד. הוא קיים שיחות רבות בעניין זה עם המדובר אשר בנימוקי הערעור, מובאים ציטוטים רק מחלקן. נושא זה נידון על ידו לרוב כחלק ממסכת הראיות השונות שהצטברו להבנתו נגדו, אשר לגבי חלקן הנוסף, אין חולק כי לא הוצגו בפניו כתרגיל חקירה.

<sup>210</sup> ע"פ 2939/09 פילצה נ' מדינת ישראל, תק-על 2009(4), 380.  
<sup>211</sup> ע"פ 10477/09 מובארק נ' מדינת ישראל, תק-על 2013(2), 1351.



עיון בשיחות אלו מלמד כי המערער לא היה חסר אונים מול דברי החוקרים בעניין, אלא מצא דרכים להתמודד ולהסביר ממצאים אלו, ככל שהיו, באופן שיכול להתיישב לדעתו עם חפות ואף הביע אופטימיות בעניינם. אפשרות ראשונה שהעלה היא שהרוצח התחבא במקלט בו עבד, ודם יכול היה להגיע לכלים שבתניקו שהוחזק שם.<sup>212</sup> הסבר אחר שהעלה וחזר והציג בפני החוקרים במהלך חקירותיו היה כי נמצאו טיפות דם בשירותי הבנים בהם השתמש, שמקורם ככל הנראה ברוצח ויתכן שכאשר נכנס לשם, העביר ללא משים דם לאחד מחפציו.

180. גם אם ארתור ניסה לעתים להעצים את משמעותה השלילית של הראיה זו הרי שעולה כי המערער לא בהכרח קיבל את עמדתו. כך עולה גם מהמשך השיחה שמובאה בלבד ממנה מצוטטת בנימוקי הערעור המתועדת בת/400, עמודים 3-5:

**"רומן: מצאו טיפת דם על הסליל  
המדובב: זה הסוף  
רומן: לא, זה לא הסוף  
המדובב: זה הסוף  
רומן: תראה, זה לא חמש טיפות, לא עשר טיפות, זו טיפה אחת הם הרי...  
המדובב: (צוחק) מה זה משנה?  
רומן: בכל מיני דרכים היתה יכולה להגיע. בכל מיני דרכים  
המדובב: אה, לך תוכיח  
רומן: תבין, בעדות מופיע שבן אדם שביצע רצח אף אחד לא ראה אותו בפנים. זה הכי מעניין. כולם ראו אותו מהגב. הוא היה הולך במסדרונות ומנגב ידיים על הקירות. זאת אומרת הוא ניגב באיזה מקום, נשאר דם. אני הולך, במקרה תופס, נו הסתובבתי, נגעתי בקיר, העברתי יד זהו. הדם נשאר. לקחתי כבל, על הכבל נשאר דם. אחרת היו לי בכל מקום טיפות דם של הילדה הזו.  
...  
בכל מקרה לא אכפת לי. אני כבר אלך עד הסוף, יהיה מה שיהיה..."**

וכן ר' עמ' 8:

**"מדובב, נראה לי שכבר מצבך על הפנים.  
דורוב: לא, רק טיפה זה עוד לא מוכיח כלום."**

אמירות דומות המשקפות את אמונתו של המערער לפיה יצליח להתמודד עם ראיות אלו מצויות אף בהמשך השיחה בעמודים 16, 20 ו-78.

181. זאת ועוד, כפי שעולה משיחותיו של המערער עם ארתור, הוא קיבל תמיכה מקצועית בעניין משמעות ראייה זו מעורך דינו כבר כאשר נפגש עמו לראשונה, סמוך לדיון בהארכת המעצר, ולאחר מכן, גם במפגש ממושך יותר, שמועדו היה אף הוא לפני הודאתו:

**"אני באותו רגע אמרתי לעורך דין, תראה, חוקר אמר לי שטיפת דם שלה נמצאה על הדברים שלי.  
הוא אומר אם טיפה אחת זה לא נורא, היא היתה יכולה להגיע בכל דרך שהיא.  
איך זה יכול היה להיות? אולי הלכת והשתפשפת איפה שהוא על הקיר. ... טיפת דם הגיעה לכבל.  
אתה שטפת כלים בשירותים, באותם שירותים הרוצח שטף ידיים. אני ראיתי טיפות דם על יד אסלה  
אבל אני לא חשבתי אני לא ייחסתי לזה חשיבות."<sup>213</sup>**

182. ואכן, למחרת, העלה המערער הסבר זה בחקירתו כאשר נושא האפשרות שנמצא דם על חפציו או בגדיו הועלה במהלכה.<sup>214</sup> במועד אחר<sup>215</sup>, מתאר המערער את המפגש הנוסף עם עורך דינו, בו לדבריו שאל אותו עורך הדין מה מצאו החוקרים, והוא השיב, פולגרף, דם על כבל, על סליל. לדבריו, עורך הדין אמר שמדובר ב"שטויות" וכי "הם משקרים". הוא מוסיף ומספר כי אמר לעורך הדין שלא רצח וכי וילך עד

<sup>212</sup> ת/480.

<sup>213</sup> ת/400 עמוד 81.

<sup>214</sup> ת/169 החל מעמ' 6.

<sup>215</sup> ת/401 דיסק 21, עמ' 42.

הסוף ועורך הדין אמר שיהיה איתו בכל מקרה. נחזור ונדגיש לעניין זה את האמור לעיל, בכל הנוגע למשקל שבית המשפט ייחס לאפשרות מפגש עם עו"ד, בבחינת טיבו של תרגיל חקירה שהופעל.

183. לסיכום נושא זה, המשיבה תטען כי לא נפל פגם בתרגיל החקירה בו נקטו החוקרים, הן בבחינתו לפי סעיף 12 לפקודת הראיות, והן לאור פסיקת בית המשפט מהתקופה האחרונה בה נבחנו תחבולות בהתאם להלכת הפסילה הפסיקתית. מכל מקום, המשיבה תטען כי הרי כפי שקבע בית המשפט קמא, לא השימוש בתרגיל הוא שהוביל לכך כי המערער הודה בחקירתו.

### הטעיה באשר לתוצאות בדיקת הפוליגרף

184. ככל שהיתה הטעיה בעניין זה, היא היתה קצרת מועד, "ברמת אי הגינות נמוכה ביותר"<sup>216</sup> ומבלי שהיו לה בפועל השלכות על התנהלות המערער בהמשך. בתחילת החקירה הראשונה שנערכה לאחר בדיקת הפוליגרף (מיום 12.12), אומר החוקר יוסי למערער כי "הפוליגרף אומר שאתה רצחת"<sup>217</sup>, אולם כבר בהמשך חקירה זו הבהירו החוקרים למערער את התוצאות המדויקות של הבדיקה.<sup>218</sup>

185. גם משיחות המערער עם ארתור עולה בבירור כי הוא הבין היטב את תוצאות הפוליגרף כהוויתן<sup>219</sup>:

"נחקר: ... היום נסענו לגלאי אמת, אהה, זה שלא רצחתי, כן, אני אמרתי אמת, ו... איך זה, הוא ניסח את השאלה, כאילו, עזרת ברצח, כאילו משהו כזה, זהו, והגלאי הראה שכאילו עזרתי, אני הייתי בהלם..."

...

נחקר: ... עכשיו יוצא שאני לא הרצחתי, שעזרתי לרצח, אבל אני יודע שאני בעניין הזה שקט..."

186. המשיבה תטען כי צדק בית המשפט קמא בדחותו<sup>220</sup> את הטענה בדבר הטעיית המערער אשר לתוצאות בדיקת הפוליגרף ובקבעו כי אין בכך כדי לפגום בקבילות הודאתו של המערער או במשקלה.

### הטעיה בקשר לעדויות אחרות

187. בנימוקי הערעור לא מפורטות העדויות הנוספות נשוא טענת ההטעיה ונושא זה מוזכר ללא הרחבה ועל כן נשיב על כך בתמצית. בבית המשפט המחוזי נטען כי הטעיתו של המערער על ידי החוקרים, נגעה אף לקיומן של עדויות לפיהן נצפה עולה לקומה השניה, או נכנס לחדר המורים ומתנהג בצורה מוזרה. כפי שקבע בית המשפט קמא למעשה, לא מדובר היה בהטעיה, אלא היו בפני החוקרים היו עדויות שביססו טענות אלו:

"אין מדובר בעדויות הקושרות את הנאשם לרצח, כלשון הסנגור, כי אם בעדויות העוסקות בנוכחותו בקומה השנייה בניגוד לטענתו כי לא נכח שם, ובאופן התנהגותו בהתאם לאותן הודעות (ראה לעניין זה: עדותו של יוסי זמואלסון, ע' 830 לפרוטוקול), כאשר החוקרים לא ציינו זאת בפני הנאשם כדי להטעותו כי אם בהסתמך על הודעות שהונחו בפניהם באותה העת (ראה לעניין זה: עדותו של סשה סטריז'בסקי, ע' 600 לפרוטוקול), וכדוגמא הודעתה של הפסיכולוגית רות נשרי (ת/692- אשר באותה העת סברה שמדובר בגנן הדומה מאוד לנאשם כאן כעולה בבירור מתמונה ת/4), וכן התיאור בהודעתה של שי יפרח (ת/386). משכך, אין לומר כי דברי החוקרים בדבר קיומן של עדויות הנוגעות לנאשם, ולא בהכרח קושרות אותו לביצוע הרצח דווקא, פגעו בקבילות הודאתו, בייחוד משמדובר בעדויות אמיתיות ולא עסקינן אף בתרגיל חקירה."<sup>221</sup>

<sup>216</sup> כלשון בית המשפט בעניין פילצה.

<sup>217</sup> ת/164(א) עמ' 3.

<sup>218</sup> ת/164(א) עמ' 37.

<sup>219</sup> ת/400, מ"ט 161/06 (1) עמ' 6, 27, מ"ט 163/06 (1) עמ' 15.

<sup>220</sup> עמ' 173 להכרעת הדין.

<sup>221</sup> עמ' 180 להכרעת הדין.

188. בשולי הדברים יש להוסיף כי עדותה של רות נשרי, הפסיכולוגית של בית הספר, שראתה אדם מתנהג בצורה חשודה בחדר המורים, אדם שתיאורו התברר כדומה למערער (גם אם סברה בתחילה כי מדובר בגנן בית הספר) היתה בפועל אחד מהטעמים שהובילו להחלטתו של ראש הצח"מ להתמקד במערער.

## על פעולת הדיבוב

189. הפעלת מדובבים - אף באופן אקטיבי - היא תחבולה חקירתית מותרת במשפטנו. ב"כ המערער אינם חולקים על כך אך לטענתם המדובבים פעלו באופן פסול בעת שדובבו את המערער, ופגמים אלו מחייבים את פסילת ההודאות שמסר המערער בפני המדובבים בהתאם לכלל הפסילה פסיקתי. לטענתם, את הפגמים הנטענים יש לבחון על רקע **ההפעלה הפסול שנתרם** עם ארתור.

190. המשיבה תטען כי יהא אשר יהא טיבו של ההסכם עם המדובב ומידת המוטיבציה שהניעה את המדובב להצליח בפעולת הדיבוב, הדרך בה הוציא את משימתו לפועל, תועדה במלואה ועמדה בבחינת בית המשפט קמא אשר אלו מסקנותיו:

**"צפייה בשיחות המוקלטות והמוסרטות ועיון בתמלילי הדברים, מובילים לכלל מסקנה כי המדובב לא חרג מגבולותיה של חקירה לגיטימית ולא נקט באמצעים הפוגמים בזכויות היסוד המוקנות לנאשם. בענייננו, בחירת הנאשם לפתוח את סגור לבו בפני המדובב, נעשתה ככל הנראה ממניע אנושי אשר גרם לנאשם הנתון במיצר לתור אחר אוזן קשבת ועצה טובה.**

**הסגור תיאר ופירט בסיכומיו, כיצד המדובב נהג במניפולטיביות אשר הובילה את הנאשם לכדי הודאה. לא מדובר באמצעים פסולים, מדובר בדיבוב כהווייתו כנדרש וכצריך.**

...

**בענייננו, פעולת המדובב לא פגעה בזכויותיו הבסיסיות של הנאשם, לא חרגה מגדר התחבולות הלגיטימיות בחקירה ולא התדרדרה לכלל פעולה פסולה החותרות תחת זכויותיו הבסיסיות של הנאשם, הודיית הנאשם בפניו נעשתה מבחירה וללא כל אילון, כפי שיפורט לקמן..."**<sup>222</sup>

191. אכן, כמפורט בסעיף 106 לנימוקי הערעור, יפים לענייננו הדברים שנאמרו על ידי כב' השופט דנציגר בעניין **פלוני**<sup>223</sup> לעניין הפעלת מדובבים, הסכמי הפעלה, החשש הטמון בפעילות הדיבוב, ותפקידו של בית המשפט בעת שבוחר הוא את תוצאות הדיבוב. עם זאת יש להדגיש כי באותו עניין לא נמצא כי יש מקום להתערב בקביעותיו של בית המשפט אשר השתית את קביעתו על **בחינת הקלטות הדיבוב והחקירה**.

192. עוד יש להפנות לדברי בית משפט נכבד זה בעניין עפ 6021/11 **איתן יוסף נ' מדינת ישראל**:

**כיום, אין עוד מחלוקת כי הפעלתם של מדובבים אינה פסולה והיא בגדר תחבולה חקירתית לגיטימית. הלכה היא כי הפעלת מדובב כשלעצמה אינה פוגעת בזכות הנאשם לאי-הפללה עצמית, שכן זכות השתיקה שמורה לו גם בשיחתו עם המדובב (עניין אלזם, פס' 4 לחוות דעתה של השופטת חיות; עניין אלבה, עמ' 292). השאלה הדורשת בירור היא, אם כן, אם נקט המדובב עצמו תחבולות אסורות באינטראקציה מול המערער, או במילים אחרות, האם בהתנהלות המדובב היה כדי להפעיל לחץ בלתי-סביר על המערער אשר הוביל למסירת הודאה בלתי רצונית. שאלה זו, כמתבקש מאופייה, נבחנת בנסיבות כל מקרה לגופו (ראו: עניין אלבה, עמ' 284; עניין אלזם, פס' 4 לחוות דעתה של השופטת חיות ופס' 26 לחוות דעתו של השופט לוי).**

<sup>222</sup> עמ' 79-80 להכרעת הדין.

<sup>223</sup> ע"פ 4029/08 **פלוני נ' מדינת ישראל**, סעיף 54.

אמת, המדובב לא נותר אדיש אל מול המערער, וזאת בלשון המעטה. הוא פעל במרץ וללא לאות לצורך מילוי תפקידו ועשה כל שביכולתו כדי לגרום למערער לבטוח בו ולפרוש בפניו את הפרשה...

המדובב עשה שימוש בטקטיקות שונות וביניהן ניסיון להגביר את חששו של המערער מפני העונש הצפוי לו, ניסיון למצוא דרך להקטין את הפגיעה בו ובמשפחתו, כשרוב הפעולות נעשו בתיאום עם החוקרים. אף על פי שפעילותו של המדובב התאפיינה באקטיביות רבה, כמתואר בהרחבה על ידי בית המשפט המחוזי בהכרעת הדין, מצאתי לאמץ את מסקנת בית המשפט כי פעילותו לא עלתה כדי אמצעי פסול שהיה בו כדי לשלול את רצוניות ההודאות או כדי לפגוע בזכותו של המערער להליך הוגן.

... הוספת סעיף תגמול בהסכמי העסקה של מדובבים המבטיחים תוספת שכר למדובב – מעבר לשכר היומי הרגיל – כנגד פעילות "איכותית" של המדובב או תוצאות מסוג "תרומה להתקדמות החקירה", הינה פרקטיקה ידועה. בית משפט זה, בפרשת פלוני (ע"פ 4029/08 פלוני נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פס' 50-52 (10.7.2012)), ניתח בהרחבה את סעיפי התגמול הללו תוך שהצביע על הבעייתיות הרבה בקיומן של תוספות שכר דיפרנציאליות. נקבע כי תגמול דיפרנציאלי שכזה מייצר אינטרסים כלכליים התומכים בהשגת הודאות ומהווים תמריץ עבור המדובבים לפעול באופן בלתי ראוי, תוך שימוש באמצעים פסולים להשגת הודאה, בין אם היא אמיתית ובין אם לא. עם זאת, נקבע כי אין בקיומו של מבנה שכר זה להביא בהכרח לפסילת ההודאות, שהרי לבית המשפט הכלים לבחון בעצמו את הפסול בהתנהלותו של מדובב, בהתאם לחומר הראיות ובמנותק מאינטרסים כאלו ואחרים של המדובב. אם כן, השאלה שצריכה להישאל היא האם בפועל הופעל על הנאשם לחץ בלתי סביר, בשים לב לאינטרסים החיצוניים של המדובב (שם, פס' 53). בענייננו, כאמור, מצאתי כי במבחן התוצאה לא נעשה שימוש באמצעים פסולים באופן המצדיק את פסילת ההודאות שמסר המערער, וזאת גם בהתחשב בסעיף התגמול המצוי בהסכם ההעסקה של המדובב...

20. לקראת סיום דברים אלו, אציין כי לא מצאתי מקום להידרש לטענות שהעלה המערער בנוגע למהימנותו של המדובב. עדותו והודעותיו של המדובב אינן אלא "כלי שני" בכל הנוגע לשיחות שקיים עם המערער. השיחות תועדו, כאמור, בהקלטות ובתמלילים שלהם האזנתי ובהם עיניתי ישירות בקשב רב. מכאן שאין צורך להעמיק חקר בשאלת מהימנות המדובב, כאשר מונח בפניי "האובייקט" שביחס אליו נבחנת מהימנותו. ככל שניתן היה להפיק מעדותו של המדובב פרטים או אף התרשמויות נוספות באשר לשיחה שהתנהלה בינו לבין המערער, ממילא לא מצאתי עילה להתערב בהתרשמותו הישירה והחיובית של בית המשפט המחוזי מעדותו.

193. בהתאם לאמור בפסק דין יוסף, גם בענייננו, בחן בית המשפט קמא את ההקלטות והתמלילים המתעדים את פעולת הדיבוב, ואת הפגמים אשר נטען כי נפלו בה. כפי שיפורט להלן באשר לכל אחת מטענות המערער בנוגע להתנהלות המדובב, מצא בית המשפט קמא לאחר שהתרשם ישירות מהשיח בין המדובב לבין המערער כי לא נפל בה פגם המצדיק את פסילת הודאותו של המערער. קביעתנו זו מבוססת ומנומקת היטב, והמשיבה נטען כי אין מקום להתערב בה. בית המשפט הבהיר זאת היטב בהכרעת הדין המשלימה<sup>224</sup> עת ציין כי:

"בעניין זה אציין, מעבר להתרשמות הברורה, העולה מצפייה בהודית הנאשם בפני המדובב, הרי כיושבים בדין נחשפנו למלוא תמלולי והקלטות הנאשם והמדובב בעשרות השעות בהן שהו במשותף. במכלול נוצר רושם עובדתי אמין ואותנטי וניתן לחזות עין בעין כיצד הקשר בין השניים נרקם אט אט, עד כדי הודאה חופשית מפורטת ואמינה. ניכר כי שיחות החולין הופכות לאינטימיות וכנות, שלב אחר שלב, והמדובב מתחיל לזכות באמונו של הנאשם... התרשמנו ללא כל ספק כי הנאשם חש קרבה לארתור, משתפו בהרהורים, בשיחות עומק וברגעי משבר. בהמשך נוכחנו בהודיה מובהקת וחופשית, מבלי שהמדובב הפעיל לחץ חריג או בלתי סביר. מעבר לכך, ניכר לא אחת כי הנאשם מבקש להשמיע לא פחות מאשר המדובב מבקש לשמוע (ראו בהרחבה ע' 72-73 להכרעת הדין העיקרית). אין בפנינו כל חשש להודאות שווא, לא לחינם רשויות החוק מאפשרות לבית המשפט להיחשף למלוא ההקלטות ותמלול השיחות שבין חשוד למדובב, על מנת להתרשם באופן ישיר מפעולת הדיבוב ומאמיתות הודאתו של החשוד, כך נעשה במקרה דנא.

## **פגיעה בזכות ההיוועצות**

194. על פי הנטען בנימוקי הערעור, החוקרים, בשילוב עם המדובבים, פעלו לערעור אמונו של המערער בעורך דינו, וליצירת תחושה אצלו כי הסתמכות על עורך דינו עלולה להוביל לתוצאה משפטית קשה. יוקדם

<sup>224</sup> סעיף 92 להכרעת הדין המשלימה.

ויודגש כי כפי שעולה אף מהכרעת הדין<sup>225</sup>, טענה זו לא הועלתה על ידי המערער עצמו בחקירתו או בעדותו כאחת מהסיבות שהובילו להודאתו, ועל כן המשקל שיש לייחס לה, מוחלש.<sup>226</sup> בית המשפט קמא קבע לעניין זה (למרות שהסניגור לא טען לפגיעה שכזו) כי:

**"המדובב מעולם לא הניא את הנאשם מלקבל את עצות סנגורו או מלהיפגש עימו. בנסיבות אלה, בהן המדובב מייעץ לנאשם לשכור את עורך הדין הטוב והמקצועי ביותר, הרי שמדובר בביטולה של טענה אפשרית בדבר פגיעה בזכות ההיוועצות".**<sup>227</sup>

195. יודגש כי למערער יודעה זכותו ליצוג עם מעצרו, הוא אף נפגש והתייעץ עם עורך דין במהלך חקירתו ועשה כן אף לפני שמסר את הודאתו. מלבד המפגש בבית המשפט לצורך הדיון בהארכת מעצרו של המערער (ביום 13.12), נפגש המערער ביום 17.12, עם עורך דינו למשך כעשרים דקות בהם דנו בחומר הראיות ובנושאים שונים, כמתואר על ידי המערער בעת חזרתו לתא. פגישה נוספת נערכה, הפעם עם עורך דין אחר, ביום 20.12.

196. בנימוקי הערעור מופנה בית המשפט לאמירות של המדובבים בנוגע לסניגורים ציבוריים כאשר הטענה היא כי בדברים אלו היה כדי לפגוע בזכות ההיוועצות המסורה לו בדרך של ערעור האמון בעורך הדין שהוקצה עבורו. בטענות אלה מתבסס המערער על ההלכה שנקבעה בעניין אלזם. המשיבה תטען כי נסיבות המקרה שהובילו לפסילת ההודאה בעניין זה, היו שונות בתכלית מאלו אשר התבררו בענייננו. בעניין אלזם נקבע כי המדובבים:

**"דאגו באופן שיטתי להעצים את כעסו של אלזם על סנגורו ולתקוע טריז ביניהם ואף הצליחו לערער לחלוטין את יחסי האמון בין הסנגור לבינו וגרמו לו להרגיש כי ננטש על ידו. התנהלותם זו של המדובבים בעייתית וחמורה במיוחד נוכח העובדה כי בדברם סרה בסנגור שילבו המדובבים "עצה" כי אל לו לשעות לעצת הסנגור ולשמור על זכות השתיקה בחקירה וכי מוטב לו לוותר על זכות זו."**

דומה כי במקרה דנן חצו המדובבים את הגבול. הם שידלו את אלזם לוותר על זכות השתיקה, לאחר שגרמו לו לפקפק בעצותיו של הסנגור. לצורך כך לא היססו המדובבים להטיל דופי ביושרה המקצועית של סנגורים בכלל ושל הסנגור המסוים בפרט ואף שכנעו את אלזם לפטור ובינתיים השיאו הם לאלזם עצות "משפטיות", תוך הצגה מוטעית של הדברים, כמפורט לעיל, ופיתוח תלות מצד אלזם בהם עד כי בשלב מסוים אף אמר להם "כאילו אלוהים שלח לי שתי מלאכים" (עמ' 20 לת/37-57) ובבית המשפט העיד אלזם בהקשר זה: "חשבתי שהם אנשים רגילים שעצורים והם כאילו כביכול הראו לי ידע שהם מבינים במשפט, מה הולך, איך הולך ואני לא הבנתי כלום והם התחילו פשוט להסביר לי מה לעשות, ראיתי אותם כאנשים שרוצים לעזור לי, כי אין לי ער"ד, אין לי כלום, אני לא מבין מה הולך והקשבתי להם, הקשבתי להם מה שהם אמרו לי. היום אני יודע שזה טפשי, אבל הקשבתי להם" (עמ' 1058 לפרוטוקול).

...

בחקירתו בבית המשפט אף הודה אחד המדובבים כי הוא וחברו דיברו סרה בסנגור כדי להלחץ את אלזם ולתת לו תחושה שעורך הדין שלו הפקיר אותו (עמ' 616 לפרוטוקול) וכפי שראינו, בסופו של דבר עלה הדבר בידם. אלזם אשר הביע לאורך כל שיחותיו עם המדובבים את רצונו להיוועץ בסנגור טרם שיחליט אם להודות או להמשיך לשתוק (כפי שייעץ לו הסנגור לכתחילה), שוכנע בסופו של דבר על ידי המדובבים כי אין בכך טעם לאחר שאלה הבאישו את ריחו ולא נרתעו מלומר לצורך כך, בין היתר, כי הוא אינו פועל למען האינטרסים שלו ואינו יכול לסייע לו במאום ובלשונם "עזוב ער"ד. אתה ער"ד של עצמך ... אתה לא צריך אף אחד".<sup>228</sup>

197. עיון בתמלילי השיחות המתנהלות בין המערער לבין המדובבים ואשר עוסקות בעורך דינו של המערער מלמדות כי אין כל מקום להשוואה בין שיחות אלו לבין השיחות נושא פסק הדין בעניין אלזם. מתוך שיחות רבות וארוכות, המתנהלות בתא המעצר, קיימת התייחסות מועטה יחסית לנושא עורך הדין. עיון בשיחות מועטות אלו בהן אחד מהמדובבים מטיל דופי בעורכי דין מטעם הסניגוריה הציבורית, כלל אינו

<sup>225</sup> עמ' 162-170 להכרעת הדין. יצוין כי בטענות הזוטא שהוגשו לבית המשפט קמא נטען כי בשל בורותו בשפה העברית, לא היה המערער מודע לזכויותיו כגון זכות ההיוועצות, וכי ייצוגו נפגם שכן עורך דינו לא דיבר עברית, טענה זו נדחתה על הסף משהובהר כי הודעה למערער זכותו לייצוג והוא אף ניצל אותה, וכי אף עורך הדין שבחר לעצמו לניהול התיק, (וכך גם עורכי דינו דהיום), דובר עברית.

<sup>226</sup> ראה עניין מובארק, בסעיף 72.

<sup>227</sup> עמ' 90 להכרעת הדין.

<sup>228</sup> ע"פ 1301/06 עזבון המונח יוני אלזם נ' מדינת ישראל.

מעלה כי התכוון בכך ליצור "טריז" בין המערער לבין עורך דינו, ולנתק את הקשר בניהם. נראה כי מדובר בשיחות חולין המתקיימות כדבר שבשגרה עם שותף לתא, כפי שהמדובר מתיימר להציג עצמו ומטבע הדברים עוסקות גם בעורכי הדין של העצורים. ארתור מנסה בדרך זו גם להציג עצמו כמי שמוכן לסייע למערער בכך שיעזור לו לקבל את שירותיו של עורך דין מעולה ובכך כמובן לחזק את האמון שהמערער נותן בו.<sup>229</sup> המערער דחה הצעות אלה בהעדר תקציב, תוך שגילה הבנה וידע בנושא הייצוג והעיר כי אם הסניגור הציבורי לא יתאמץ עבורו, יפנה בבקשה להחליפו.<sup>230</sup>

198. מכל מקום, אין כל אינדיקציה לכך כי המערער הושפע מאמירות אלו וכי היה בהם כדי לגרום לערעור האמון בינו לבין עורך דינו, ולהתעלמותו מעצותיו כפי שקרה בעניין אלזם. כאמור, המערער עצמו לא טען כן ובפועל, גם התנהלותו של המערער אינה משקפת חוסר אמון.

נפנה למפגש שנערך בין המערער לבין עורך דינו, יום לפני הודאתו בפני המדובר, ויומיים לפני הודאתו בפני החוקרים. מדבריו לארתור לאחר מפגשים אלה עולה כי עורך הדין סיפק למערער את הקשר הנחוץ עם העולם החיצון ועם משפחתו, הביא לו מידע לגבי תמיכה ציבורית גם בתקשורת, ומעבר לכך, גם נתן לו יעוץ כיצד להתמודד עם הראיות נגדו, יעוץ שהמערער יישם בפועל בתום המפגש, ממנו שב המערער מעודד מדברי עורך הדין, כאשר ארתור לא מנסה לשכנעו כנגד דברי הסניגור.<sup>231</sup>

199. זאת ועוד, לפני שיצא לשחזור, כאשר הוא מיועד שוב על זכותו לעורך דין, משיב המערער לחוקר כי יש לו עורך דין וכי בקשתו היחידה היא להודיע לעורך דינו כי יצא הודה "בלב נקי". כשנשאל מה הוא מבקש להודיע, הוא משיב:

**"בקשר לכך שעשיתי הודעה מלב נקי.**

**אנטולי: אתה הודעתה מלב נקי על מה?**

**רומן: על רצח בתאריך 6 של השנה, חודש דצמבר.<sup>232</sup>**

המשיבה תטען כי הדבר מלמד על טיב הקשר שהספיק להרקם בניהם, ועל כך כי למערער היה חשוב להעביר מסר זה לעורך דינו.

200. המשיבה תוסיף וטען כי בין אם מדובר בבחינה הנערכת בהתאם לסעיף 12 לפקודת הראיות, ובין אם בבחינה שיפוטית הנערכת מכח הלכת הפסילה הפסיקתית, דין טענת המערער להידחות כאשר לא הוצגה אינדיקציה לכך שארתור הצליח לגרום לחוסר אמון מהותי בין המערער לבין עורך דינו או כי המערער הושפע מדבריו של ארתור עד כדי כך שלא נשמע לעצות עורך דינו, או נמנע מפגישה עמו. אין ביסוס כלשהו בחומר הראיות לכך כי המערער הודה למרות יעוץ שנתן לו עורך דינו להמנע מכך, וזאת לאור דברי ארתור שהשמיטו הקרקע תחת יעוץ זה. נפנה בעניין זה לפסק הדין בעניין **מובארק** בו הדגישה כב' המשנה לנשיאה את שיקול **ההשפעה** שהיתה לאמצעי הפסול על נתינת ההודאה.<sup>233</sup>

201. עוד תטען המשיבה ככל שארתור אמר במכוון דברים שיש בהם כדי ליצור חוסר אמון בעורך הדין, אין בכך כדי להשליך או להשפיע על ההודאה שמסר המערער בפני **ארתור עצמו**. מהות הטענה לגבי ניתוק הקשר עם עורך דין, כפי שנידונה בעניין **אלזם**, היא כי כתוצאה מכך מתקבלת החלטה להודות בפני **חוקרי המשטרה**, על כל ההשלכות הנובעות מכך, אך קשה למצוא קשר סיבתי כלשהו בין ערעור האמון בין

<sup>229</sup> ת/400 בעמ' 40; ת/401 א (דיסק 11) בעמ' 10-1, ת/401 א' (דיסק 15) עמ' 9-10.

<sup>230</sup> ת/401 א' (דיסק 15) עמ' 84, ת/401 א' (דיסק 16) עמ' 35-37.

<sup>231</sup> ת/400 מט בעמ' 81; ת/401 (דיסק 19) החל מעמ' 30; ר' במיוחד עמ' 33-35, ת/401 מט 165/06 (דיסק 21) עמ' 42.

<sup>232</sup> ת/27 בעמ' 1.

<sup>233</sup> עוד נפנה לע"פ 8743/09 **בוריס מנקין נ' מדינת ישראל**, תק-על 2013(1), ובעיקר לאמור בסעיף 19 לפסק דין זה.

הנחקר לבין עורך דינו, לבין ההודאה שמוסר אותו נחקר בפני עציר שותף לתא. מכל מקום ב"כ המערער לא הצביעו על אינדיקציות לכך.

202. באשר לאמירות שהושמעו על ידי החוקרים בנוגע לעורך דינו של המערער, הרי שאלו נאמרו רק בשלב שלאחר הודאתו, וכאשר לאחר שנפגש עם עורך דין חדש, הודיע כי הוא חוזר בו מהודאה זו. בית המשפט קמא הביע את מורת רוחו מאמירות אלו באומרו כי לא היה להן מקום<sup>234</sup> אך משלא היה בהן ממילא כדי להשפיע על המערער שכבר מסר את הודאותיו, ובשלב זה דבק בהכחשתו עד סיומה של החקירה, אין בהן כדי להשליך על קבילות הודאות אלו.

## **פיתוי והשאה**

203. טענת המערער היא כי המדובב עודד את המערער להודות, באמצעות הצגת האפשרות שהודאתו תוביל להרשעתו בהריגה ולא ברצח, ותיאור העונש הצפוי לו כעונש מאסר קצר יחסית.

204. ראשית, יש להדגיש כי טיעון זה אינו יכול להשליך או להסביר את הודאתו של המערער אשר נעשתה בראש ובראשונה בפני המדובב. הבטחות מהסוג האמור, או הצגת מצג מטעה בעניין המצב המשפטי, יכולות, תאורטית, להסביר החלטה של נחקר להודות בפני החוקרים, אולם הם אינם רלבנטיות להחלטה לחשוף מעורבות ברצח, בפני מדובב, שותף לתא.

205. באשר לפעולת הדיבוב שבוצעה קבע בית המשפט קמא כי:

**"אכן, לעיתים המדובב יעץ לנאשם עצות תוך שהוא "מתחזה" לדורש טובתו, אולם עצותיו ניתנו אחר שקיבל את העובדות הרלוונטיות מפי הנאשם מבלי שהוזן באינפורמציה כוזבת. בבחינה אובייקטיבית, הניתוחים והסימולציות שערך המדובב לעניין מצבו המשפטי של הנאשם, לא נערכו בדרכי פיתוי או השאה פסולים ואינם מנותקים מהאמת."<sup>235</sup>**

206. ב"כ המערער טוענים כי פעולותיו של מדובב במסגרת החקירה נעשות כחלק בלתי נפרד ממנה, וכי התנהלותו בדרך זו מאפשרת למשטרה לעקוף את האיסור לנהוג כך בעצמם. יש להדגיש כי בין אם המדובב, פעל בשליחות החוקרים כאשר תיאר את ה"המצב המשפטי" ובין אם לאו<sup>236</sup>, אין בכך כדי לטשטש את ההבדל המהותי בין הדרך בה נתפס בעיני נחקר שיח עם עצור בתא, לעומת שיח שהוא מנהל עם החוקרים. החוקרים, מן הסתם, מצטיירים בעיניו של נחקר כמייצגים את רשויות האכיפה ואילו חברו לתא, גם אם הוא מתיימר להיות בעל נסיון "עברייני", אינו נתפס כעורך דין וכיודע חוק ומשפט באופן רשמי. הנחקר אינו מודע לכך שהוא פועל עבור הרשות בשבתו בתא, ואינו תופס אותו כמי שמייצג את הרשות בדבריו. ר' לעניין זה דברי בית המשפט בעניין אבו עזא:

**"זאת ועוד, אין בידי לקבל את טענתו של המערער כי המדובבים נקטו כלפיו בפיתוי והשאה בכך שניצעו לו להודות בעבירה פחותה מרצח כדי ליהנות מהקלה בעונש. כדי לקבל טענה זו היה על המערער להוכיח כי הוא האמין שיש בכוחם של המדובבים להבטיח הבטחות כגון דא ולקיימן..."**

**ודוק, בהקשר זה קבע בית המשפט המחוזי כי המערער האמין שהמדובבים הם אסירים כמותו ולא חשד כי מדובר באנשי מרות או במי שקשור לאנשי המרות. משכך, יש לדחות טענה זו."<sup>237</sup>**

207. בית המשפט הוסיף וקבע כי עיון בתמלילי השיחות בין השניים, מלמד כי המערער הוא אשר פנה מיוזמתו לקבלת יעוץ מארתור. ארתור לא לחץ על המערער להודות והדגיש בפניו כי זוהי החלטה שעליו לקבל בעצמו.

<sup>234</sup> עמ' 37 להכרעת הדין.

<sup>235</sup> עמ' 79 להכרעת הדין.

<sup>236</sup> יצוין כי אין ביסוס לטענה כי כך נעשה, וכי מדובר בדיבוב שנעשה לפני הנחיתת בית המשפט בעניין אלזם.

<sup>237</sup> ע"פ 10049/08 מדינת ישראל נ' אבו עזא, תק-על 2012(3), 7558 פסקה 150 וראה גם ע"פ 7951/98 ולנסיה נ' מדינת ישראל, תק-על 2001(2), 573.

208. המשיבה תטען כי התנהלות ארתור במקרה זה, לא פגעה באוטונומיית הרצון של המערער. מתמליל השיחות עולה כי המערער יודע בעצמו לבחון את משמעות הראיות שנאספו נגדו, מצפה לתוצאותיהן של בדיקות מעבדה, מבין את השלכותיהן ומעלה אפשרויות שונות להתמודד איתן באופן הגיוני ולוגי. אין ספק כי המערער, לא קיבל את האמירות של ארתור כאמירות מוסמכות שאין להרהר אחריהן.

209. זאת ועוד, למערער ניתנה הזדמנות להתייעץ עם **עורך דין**, עמו נפגש לפני שהודה ועמו התייעץ בנוגע למשמעות הראיות נגדו, כפי שסיפר לארתור. בנסיבות אלה, היתה לו האפשרות לקבל יעוץ מוסמך באשר למצבו המשפטי הצפוי.

210. על מנת להתרשם מהדינמיקה שהתקיימה בין ארתור לבין המערער בימים שקדמו להודאותיו, ולבחון את מסקנותיו המתוארות לעיל של בית המשפט, יש לקרוא את תמלילי השיחות הרבות שהתקיימו בניהם. ככלל, אפשר להתרשם כי השיחות בין המערער לבין ארתור מאופיינות ביחסים חבריים ונינוחים. בחלק ניכר מהשיחות הארוכות המערער עוסק בענייניו ומנתח בעצמו את מצבו באופן ממושך ומפורט בפני ארתור. כפי שקבע בית המשפט, פעמים רבות המערער הוא אשר פונה לארתור ומבקש להתייעץ עמו בענייניו. המערער הוא שבוחר לטכס עצה עם ארתור, ולשקול יחד עמו אפשרויות פעולה שייטיבו את מצבו המשפטי. הוא אינו מתבטל בפניו, ולעתים מתווכח עמו ומציג עמדה אחרת.

211. במהלך השיחות אמנם ארתור מעלה אפשרויות בדבר סיום התיק בהריגה תוך הדגשת נסיבות מקלות שיכולות להוביל לכך, וצפי לעונש קל יותר, אולם עיון בדבריו הוביל את בית המשפט למסקנה, לפיה מדובר היה בעצות סבירות בנסיבות העניין.

212. חשוב להדגיש את העובדה כי במהלך השיחות, חזר וציין ארתור בפני המערער כי **אל לו להודות ברצח אם לא ביצעו**. מוטיב זה חוזר בדבריו בכל מהלך ימי הדיבוב. אליבא ארתור, המערער יכול להחליט להודות במעשה שבוצע בנסיבות מקלות, ולקבל עונש קל יותר, אבל זאת, רק אם באמת ביצע את המעשה. כאשר המערער מתבטא באופן שעולה ממנו כי הוא מוכן לקחת על עצמו דבר שלא ביצע, ארתור מנסה להניא אותו מכך.

כך, באחת השיחות המערער מספר לארתור כיצד הוא מיואש, וכבר חושב ואף אמר לחוקרים כי הוא מוכן להודות ברצח. ארתור אומר לו שהוא מדבר שטויות, ושואל אותו אם השתגע.<sup>238</sup> ארתור מבהיר לו כי בן אדם לא לוקח על עצמו רצח סתם ככה<sup>239</sup> וכי מהעובדה שהמערער מוכן להודות ברצח, הוא מבין כי הוא אכן ביצע אותו. הוא מודיע למערער כי גם אם יעבור עינויים, הוא עצמו, ארתור, לא יודה במעשה שלא ביצע.<sup>240</sup> לא זו בלבד, אלא שהוא מחזק שם את המערער בעמידתו בפני "שבירה".<sup>241</sup> ארתור אומר אף כי הוא עצמו לא היה מודה, אף אם היה בשל כך מקבל עונש מאסר קל יותר.<sup>242</sup>

213. בנוסף, ארתור מדגיש בפני המערער כי ההחלטה באיזה דרך לבחור מבין האפשרויות העומדות בפניו היא **בסופו של דבר החלטה שעליו לקבל בעצמו**. לאחר שהם דנים במצבו של המערער ובצפוי לו, שואל המערער את ארתור מה הוא יכול לעשות עכשיו, וארתור משיב לו כי אינו יודע בעצמו, הוא יכול ליעץ לו, אך לא להגיד לו מה לעשות, וכי הוא עסוק בתיק שלו עצמו כעת.<sup>243</sup>

<sup>238</sup> ת/401 (דיסק 9) החל מעמ' 9 ועמ' 19.

<sup>239</sup> ת/401 (דיסק 10) בעמ' 102.

<sup>240</sup> ת/401 (דיסק 9), חלק 2, בעמ' 21.

<sup>241</sup> ת/401 בעמ' 111, 118, 119, 121.

<sup>242</sup> ת/401 (דיסק 15) בעמ' 52 - 53.

<sup>243</sup> ת/401 (דיסק 9) חלק 1, בעמ' 22.



214. יפה לענייננו הדיון שנערך על ידי בית משפט נכבד זה בעניין **מנקין**.<sup>244</sup> באותו עניין נטען על ידי המערער כי היה במצב נפשי קשה, וכי המדובבים אמרו לו כי התיק נגדו סגור, כי שידלו אותו להודות בשני מעשי רצח וכי עודדו אותו לטעון טענות משפטיות מופרכות. בית המשפט אשר בחן את השיחות שהתנהלו באותו עניין דחה טענות אלו בקבעו כי המערער הוא שביקש להתייעץ עם המדובבים, היה מעוניין לקבל את עצתם בנוגע לשיפור מצבו המשפטי ועל כן אין לראות פסול בכך שהמדובבים פיתחו את השיחה בכיוון זה. בית המשפט הנכבד אף הדגיש את העובדה כי המדובב דווקא ייעץ למערער שלא להודות.

215. ב"כ המערער מוסיפים וטוענים כי **אף החוקרים** הציעו למערער להודות בהריגה, והציגו לו מניעים אפשריים לביצוע המעשה. בית המשפט קמא דן בטענה בדבר הבטחות שניתנו למערער על ידי החוקרים<sup>245</sup>, וקבע כי מדובר באמירות כלליות שאינן עולות כדי אמצעי פסול מסוג "פיתוי והשאה", והפנה לאשר נקבע בפסק הדין בעניין **סנקר**.<sup>246</sup>

"הפסיקה קבעה כי הבטחה העולה כדי פיתוי המשבש את יכולת הבחירה של נחקר, צריכה להיות ממשית ומוחשית ואין די בהבטחה בעלמא כדי להביא לפסילת הראיה (ע"פ 398/89 מנצור נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו], 19.1.1994) בפסקה 6). בעניינו של המערער, לא מצאתי כי יש בכוחן של האמירות הכלליות אליהן כיוון משום הבטחה קונקרטית וממשית. מדובר באמירות ערטילאיות, שנמסרו למערער במהלכה של חקירה פלילית במטרה לשכנעו לפתוח את סגור ליבו, ובכך לא נפל פגם."

...

"חוקרי המשטרה לא הבטיחו לנאשם תמורה של ממש עבור הודאה במעשה שלא ביצע ולא ניסו לפתותו להודות מתוך הבטחת הטבה מצדם, כך גם לא הובטח לו אישום קל יותר או עונש מקל, כל שניתן למצוא בחקירותיו השונות הינו ניסיון מצד החוקרים לשכנע את הנאשם לומר אמת וכדוגמא, תוך שימת דגש על ההבדל בין עבירת הרצח לבין עבירת ההריגה במובן של הוכחת קינטור (ראה: חקירתו מיום 18.12.06, ת/443, ע' 27), אף כשנאמר לנאשם כי כדאי לו להודות לאור תוצאות ההודאה, הודגש בפניו כי ביהמ"ש הוא שיחליט האם לגזור עליו מאסר עולם, ביהמ"ש הוא "ששולח לכל".

216. ניתן לראות אף בחלקי החקירה אליהם מפנים ב"כ המערער בנימוקי הערעור (יצוין כי ההפניות המופיעות בעמוד 31 אינן מדויקות, והמובאות מהתמליל אינן מופיעות בעמודים המוזכרים, כך אף אזכור שמו של ראש צוות החקירה יורם אזולאי כמי שהבטיח הבטחה פסולה בת/443, חקירה בה יורם כלל לא נכח ולא השתתף) כי החוקרים אינם מציעים או מבטיחים למערער דבר. אין בדברים כלליים שאמרו החוקרים למערער, אשר שנועדו לשכנע את המערער לפתוח את סגור ליבו, דבר שיכול להיחשב כהבטחה, פיתוי או השאה אליהם כיוונה הפסיקה. חלק מן האמירות אליהן מפנים ב"כ המערער (כגון אמירת החוקר סשה כי יתחשבו בשיתוף הפעולה עם החקירה לעניין העונש)<sup>247</sup>, נאמרו לאחר ההודאה וודאי שלא יכלו להשפיע עליה.

217. נעיר עוד, כי טענת המערער, לפיה הודה משום ששוכנע שביצע את הרצח בפועל במצב של מסך שחור (כלומר, דבריו על הבלאק אאוט היו דברי אמת מבחינתו) אינה מתיישבת עם הטענה כי הוא פותה להודות בנסיבות מקלות כדי לקבל הקלה בעונש בשל הבטחות החוקרים.

### **שכנוע המערער שרצח ושכח שעשה זאת**

218. המערער טוען כי על מנת לגרום לו להשתכנע כי רצח את המנוחה, טיפחו החוקרים וארתור אצלו את המחשבה שהוא ביצע את הרצח, אך שכח שעשה זאת. ראשית, יש להדגיש כי הטענה בדבר ביצוע הרצח

<sup>244</sup> פסקאות 17-18 לפסק הדין.

<sup>245</sup> עמ' 180-181 להכרעת הדין.

<sup>246</sup> ע"פ 9808/06 סנקר נ' מדינת ישראל, תק-על 2010(3), 953.

<sup>247</sup> נ/55 עמ' 111-112.

במצב של "בלאק אאוט" לא נשתלה במוחו של המערער על ידי חוקריו או על ידי ארתור. כפי שנקבע על ידי בית המשפט קמא, הוא אשר העלה אותה לראשונה. תחילה בחקירתו, כאשר הוא מתאר ביצוע מעשה במצב של אי שפיות:

"רומן: זה לא שלי, זה לא מעשה ידי. יש לי בן קטן ואני לא רוצה... אני קודם חושב לפני שאני עושה משהו כדי לא להשאיר את שניהם לבד.

חוקר: יש דברים שאנשים עושים בלי לחשוב.

רומן: לא, אין לי דברים כאלה. אני קודם חושב ואחר כך עושה.

חוקר: קורה. כל אדם יכול להגיד אני קודם חושב. לפעמים יש דברים כאלה, אתה יודע.

רומן: קורה ש... אבל זה נקרא מצב אי שפיות, אבל אותי להביא למצב כזה לא כל כך קל. לכן אני לא רצחתי את הילדה הזאת".<sup>248</sup>

לאחר מכן בשיחה עם המדובב יבגני:

"המדובב: את היש, יש כזה, אני לא יודע אתה למדת את הקודקס? יש הריגה בכוונה והריגה ללא כוונה תחילה כן?

רומן: יש הריגה ללא כוונת תחילה זה נחשב כמו... הוא נותן מכה והוא אחר כך מת, זה הריגה ללא כוונת תחילה. יש הריגה במצב אפקט, מצב אפקט זה למשל בן אדם זוכר בוקר, זוכר צהרים, אחר כך הופ והוא לא זוכר כלום, אחר כך נזכר.

מדובב: לא, הופ לא קורה סתם.

רומן: ואחר כך נזכר שבן אדם מת

מדובב: לא ככה לא קורה, זה בסרטים...

רומן: מצב אפקט קורה

מדובב: אבל זה צריך שמישהו

רומן: בשביל זה צריך לגרום לכאב מאוד חזק לבן אדם, זאת אומרת, הוא בא הביתה ואצלו האשה כולה מוכה, היא אמר מי, הוא ירד מהפסים ורץ מצא, הרביץ ובטעות הרג, זה נקרא, הריגה במצב אפקט".<sup>249</sup>

219. המערער הוא אף זה אשר מעלה בפני המדובבים, את האפשרות שאם רצח במצב של טירוף, לא מכוון, צפוי לו עונש בן 15 שנה. "אם אני רצחתי במצב של טירוף... רצח במצב של טירוף, לא מכוון. חמש עשרה שנה... עשרים שנה".<sup>250</sup> ומעלה את האפשרות כי ניתן לקבל הקלה בטענה של הריגה לא בכוונה תחילה:

"רומן: את הרצח אפשר להפיל על... היא אמרה משהו, אני התעצבנתי.

מדובב: את הרצח, כן את הרצח

רומן: ולהוריד את העונש

מדובב: את הרצח אפשר לעשות על הזה... איך קוראים לזה.

רומן: לא בכוונה תחילה

מדובב: רצח שלא בכוונה תחילה אתה מבין, ... זה מקסימום עשרים שנה, אתה מבין. אז אפשר לקבל על זה עשר שנה, שתים עשרה שנה, ארבע עשרה שנה

רומן: ולהשתחרר קודם".<sup>251</sup>

220. לאחר דברים אלו, במהלך שיחה זו וגם בהמשך, ארתור משתף פעולה עם קו זה ומסייע לפתח אותו קו הגנה אשר המערער הוא שהעלה לראשונה. יחד עם זאת, בד בבד ארתור אומר למערער כי עליו להחליט בעצמו מה לעשות, כמפורט לעיל:

<sup>248</sup> ת/164 עמ' 20.

<sup>249</sup> ת/400 עמוד 21.

<sup>250</sup> ת/401 דיסק 9 עמוד 11.

<sup>251</sup> ת/401 דיסק 9 עמוד 18.

"רומן: אז מה אני יכול לעשות עכשיו?"

אני לא יודע אחי, גם אצלי יש עכשיו תיק כזה, אני... בעצמי לא יודע מה אני יכול לעשות. אני... תראה אני אומר לך, אני נותן לך עצה, אני לא יכול להגיד לך מה לעשות. על זה צריך לחשוב, הגורל שלך נקבע... מה אתה חושב. גם אם אני הולך לחמש שש שנים, אני צריך לחשוב מה לעשות.

רומן: לא אני פשוט חושב שיהיה יותר פשוט לקחת על עצמי את הרצח הזה....

להגיד כן נמאס לי מהילדה הזאת, היא אמרה משהו ואני התעצבנתי, לקחתי סכין וחתכתי אותה כמה פעמים ואז הסתובבתי והלכתי. כן, שטפתי את הידיים בשירותים."

(המדובב בשלב זה, ממשיך לדבר על עניינים אחרים).<sup>252</sup>

221. בהמשך השיחות דנים השניים, בצוותא על האפשרויות השונות העומדות בפני המערער, לרבות הודאה במעשה בנסיבות מקלות על מנת להימנע ממאסר עולם. עם זאת במהלך כל השיחות הללו, וכמתואר לעיל, ארתור מדגיש למערער בנוסף כי אם אינו אשם, אל לו להודות בדבר שלא עשה.<sup>253</sup>

222. זאת ועוד, בעת שהמערער מודה בפני ארתור, הוא מבהיר לו בד בבד כי טענת הבלאק אוט אין בה ממש, אלא מדובר בשקר שהמציא עבור החוקרים:

"מ: .. אם היית הולך באותו קו, אולי הפחידו אותך כאן. אתה בטוח שאם היית הולך בכיוון פסיכיאטרי אז לא היית מפסיד?"

ר: זה לא בטוח, במאה אחוז. אני נתתי להם לבלוע את זה... ..

ר: זה היה טוב. אני פשוט הבאתי לידיעתם שכן יכולתי לעשות כזה דבר, גם אני בן אדם (לא רצחתי, אני נקי – בקול רם)

מ: אני יודע, מה שאמרת לי שהיית במצב לא שפוי, אני יודע שזה חארטה.

ר: נכון.

מ: מה שאמרת לי עכשיו זה שטויות, אני ידעתי את זה מזמן.<sup>254</sup>

"מ: אז אתה לא ראית מי היא?"

ר: (לוחש באוזן) לכן, זה ששיחקתי אותה לא שפוי, הם לא יקנו את זה.

מ: מה?

ר: זה ששיחקתי אותה לא שפוי הם לא יקנו את זה. אני שם, את כל הראיות ניקיתי.<sup>255</sup>

223. המערער הודה בפני ארתור, כאשר הוא נוקט בזהירות רבה. לוחש את פרטי הרצח, ואומר בקול רם דברים המתיישרים עם חפותו. התנהלות מחושבת זו אינה מתיישבת אף היא עם טענה כי כתוצאה מהתנהלות החוקרים וארתור הוא היה מצוי במצב נפשי משובש כמתואר בנימוקי הערעור.

מכאן, ומהעובדה כי המערער בסופו של דבר מסר פרטים רבים **שהתבררו כנכונים** על דרך ביצוע הרצח כאשר הודה בפני החוקרים ושיחזר את מעשיו עולה כי אין ממש בטענה כי המערער **שוכנע להאמין** כי ביצע את הרצח במצב של "מסך שחור" ללא שזכר זאת לאחר מכן.

אכן, החוקרים הציגו עצמם כמי שמאמינים לטענה זו, ובדרך זו הובילו בסופו של דבר את המערער לחשוף את פרטי המעשה שביצע, אולם המשיבה תטען כי אין פסול בדרך חקירה זו, המתועדת באופן מלא בקלטות אודיו ווידאו והיא לגיטימית לחלוטין.

224. לסיכום, המשיבה תטען כי לא הופעלו בחקירת המערער אמצעים פסולים אשר פגעו ברצונו החופשי במתן ההודאה או אשר יש בהם כדי להצדיק את פסילתה מכח הלכת "יששכרוב" ועל כן יש לדחות את הטענה כי היה על בית המשפט להמנע מלקבל את הודאות המערער. באשר לטענה החלופית המועלית בנימוקי

<sup>252</sup> דיסק 9 עמוד 22.

<sup>253</sup> ראה בין היתר דיסק 10 עמוד 120 והלאה.

<sup>254</sup> ת/9 עמ' 19.

<sup>255</sup> ת/9 עמ' 28.

הערעור לפיה במהלך החקירה נמצאו בהתנהלות החוקרים פגמים אשר נטען כי יש בהם כדי לפגוע במשקל ההודאות, הרי שגם אם תתקבל טענה זו – והמשיבה סבורה כי אין מקום לקבלתה – בעוצמתם של החיזוקים הרבים שנמצאו בחומר הראיות יש כדי לחזק ולתמוך בהודאות ככל שימצא כי יש להפחית ממשקלם. מלבד החיזוקים שכבר פורטו לעיל, הוצגה בפני בית המשפט ראיה פורנסית אשר בית המשפט יחס לה בהכרעת דינו, ובצדק רב, משקל תומך משמעותי. מדובר בעקבות הנעל, שלעניין נעבור כעת.

## עקבות הנעליים

225. הרשעתו של המערער התבססה, בין היתר, על קביעת מומחה התביעה, רפ"ק ירון שור (להלן: "שור") כי על מכנסי המנוחה נמצאו עקבות נעליים המתאימות בדרגה של "סבירות גבוהה מאוד" לנעליו של המערער, מסוג **סלמנדר**, אשר אין מחלוקת כי אותן נעל ועמן עבד ביום הרצח. משמעות דרגת התאמה זאת, כדברי המומחה, היא שנותר "ספק תאורטי בלבד" באשר להתאמה הוודאית של העקבה לנעל הספציפית. בהכרעת הדין הראשונה, העדיף בית המשפט הנכבד קמא את חוות דעתו של מומחה התביעה, על פני חוות דעתו של מומחה הגנה, **דר' גיא קופר** (להלן: "קופר") אשר ככלל לא חלק על קיומן של עקבות נעל על גיינס המנוחה, ואף מצא לעיתים התאמה בין הנעליים לעקבות, אך קבע כי לא ניתן לקבוע פוזיטיבית התאמה בין העקבות לנעליים. לאור ממצאים אלה, נקבע בהכרעת הדין כי:

"במקרה דנן, בו דרגת הוודאות גבוהה בשלוש דרגות מדרגת הזיהוי "אפשרי", בהתחשב במשמעות דרגת הוודאות, ובשים לב לעדותו המהימנה והמקצועית של המומחה שור כי הספק להימצאות נעל אחרת שהותירה את הסימנים הינו ספק תאורטי בלבד (ובשים לב לנדירות הנעל), הרי שבפנינו ראיה של ממש במכלול המוביל להרשעת הנאשם, תוקף "לחיזוקים", "דבר מה", ופרטים מוכמנים להודאותיו ככאלה. לעקבות הנעליים ככאלה משמעות ראייתית כ"דבר מה" להודאת הנאשם, לאמור בדרגה גבוהה מהנדרש, זאת אף מעבר לראיות האחרות והפרטים המוכמנים שכן מדובר, למעשה, בראיה פורנזית, עצמאית בזירה המצביעה על הנאשם."<sup>256</sup>

226. לאחר החזרת הדין לבית המשפט המחוזי בהתאם להחלטת בית משפט נכבד זה על גביית ראיות חדשות, דחה בית המשפט קמא בהכרעת דין משלימה את חוות דעתו של מומחה ההגנה החדש **מר בודזיאק** (להלן: "בודזיאק"). בתמצית, חוות דעת זאת ביקשה לטעון כי הממצאים הפורנזיים על גיינס המנוחה אינם באיכות מספקת ומשכך, אין כל מקום לעריכת השוואת סימנים ולא ניתן לקבוע אף כי עסקין בעקבות נעל. הטיעון המרכזי בחוות הדעת היה כי כתמי הדם - אשר חלקם לפחות נראה אף לשיטת ההגנה כטביעת נעל - נוצרו כך כתוצאה מתצורת אריג הגיינס.

227. ביום 3.12.13, לאחר שמיעת הסיכומים המשלימים וטרם מתן הכרעת הדין המשלימה, ניתן פסק דינו של בית המשפט הנכבד בע"פ 1620/10 **מצגורה נ' מ"י** (להלן: "עניין מצגורה"), אשר עסק בסוגיה הכללית של משקל חוות דעת לעניין עקבת נעל. בית המשפט הנכבד קבע באותו עניין כי משקלה של הראייה שם - עקבה בדרגות התאמה של "אפשרי" ו"אפשרי בהחלט" - הוא אפסי. משכך, טרם מתן הכרעת הדין המשלימה הגישו הצדדים השלמות טיעון בעניין זה. בהכרעת הדין המשלימה אבחן בית המשפט קמא חלקים מהרציונאליים של עניין מצגורה, אך קבע כי עניין מצגורה בכל זאת מביא לכך שיש לייחס לעקבת הנעל "משקל מופחת" וכי **ספק אם ניתן "להישען עליה משפטית כתוספת ראייתית יחידה"** (בפסקאות 87-88).<sup>257</sup>

228. עתירת המדינה לקיום דיון נוסף **בעניין מצגורה** (דנ"פ 8512/13) נדחתה על ידי כב' המשנה לנשיא מ' נאור ביום 5.6.14, בעיקר לאור העובדה שהמשיב הורשע בדין ומשכך הדיון בעתירה לא ישא כל תוצאות

<sup>256</sup> בעמ' 250 להכרעת הדין.

<sup>257</sup> העתק פסק הדין בע"פ 1620/10 מצגורה נ' מ"י מצ"ב ומסומן "ב".

אופרטיביות ועניינו תאורטי בלבד. בסיפא של ההחלטה נאמר בין היתר כי "בפסק הדין הובהר במפורש כי אין הוא מבקש לקבוע עמדה מחייבת לגבי מקרים אחרים". משכך, הסתיימה החלטת כב' המשנה לנשיא נאור בקביעה כי "ככל שיחפצו לעשות כן, פתוחה הדרך בפני הגורמים הרלוונטיים להתמודד בעתיד במקרים המתאימים לכך, עם ההסתייגויות שהובעו בפסק הדין ביחס לראיה זו". ואכן, המשיבה מבקשת להתמודד עם הסתייגויות אלה במסגרת תיק זה.<sup>258</sup>

### מקדמי - היקף התערבות ערכאת הערעור בסוגיה הנידונה

229. בתיק זה הקדישו שופטי הערכאה קמא ימים ארוכים לשמיעת שלושה מומחים באשר לעקבות הנעליים. במסגרת דיונים אלה הדגימו המומחים באמצעות מצגות ועזרים שונים את ממצאיהם. בית המשפט קמא העמיק חקור בחוות הדעת ובעדויות, בדק כל תו ותו בעקבות הנעל, קבע ממצאי מהימנות באשר לשלושת המומחים ולבסוף העדיף את עדות מומחה התביעה, תוך שהוא מסיק מכך ממצאי עובדה ברורים וחד משמעיים.

230. המשיבה תדגיש כי על פי פסיקת בית המשפט הנכבד, אין מנהגה של ערכאת הערעור להתערב במסקנות מסוג זה של הערכאה הדיונית, הנוגעות להעדפת עדות מומחה פלוני על פני עדות מומחה פלמוני.<sup>259</sup> המשיבה תטען כי הלכה זו נכונה במיוחד בתיק זה, בו לערכאה הדיונית היה יתרון רב ומוחשי בהבנת עדויות המומחים, אשר הוצגו לפניה בפרוטרוט כאמור.

231. המחשה ראויה לקושי אינהרנטי זה של ערכאת הערעור, יש בהערות בית המשפט המחוזי באשר לקשיי באי כוחו החדשים של המערער לרדת לסוף דעתו של מר שור, כיוון שלא נכחו באולם בית המשפט בעת עדותו של מר שור:

"במוסגר אעיר, נוכחנו לא אחת כי גם הסגורים עצמם לא תמיד ירדו לסוף דעתו והסבריו של שור... ניכר לעיתים כי הסגורים כאן, לא נטלו חלק בהליך ייצוג הנאשם בהליך העיקרי, וייתכן כי מקריאת הפרוטוקול במנותק מצפייה בהדגמותיו הפיזיות בפנינו, לא ירדו תמיד לסוף דעתו ולהסבריו..."  
 "מקרא טיעוני הסגורים וההתפתחות שהם מייחסים לתשובותיו של שור, יכול ומעידים הם על הקושי הטבעי יש לומר, בהבנת ההסברים מקריאת הפרוטוקול במנותק מההדגמות על אתר".<sup>260</sup>

232. דברים אלה יפים אף באשר לערכאת הערעור, היא בית משפט נכבד זה. העובדה כי המומחים השונים הדגימו והמחישו במשך שעות ארוכות את ממצאיהם, מהווה יתרון שלא יסולא בפז של הערכאה קמא על פני בית משפט נכבד זה, יתרון שלא ניתן להתגבר עליו באמצעות קריאת הפרוטוקול וחוות הדעת בלבד. כמובן שיתרונה של הערכאה קמא מתבטא אף ביכולת להתרשם מהמומחים עצמם באופן בלתי אמצעי, רושם שמצא ביטוי בהכרעות הדין.

### תמצית עמדת מומחה התביעה כפי שהתקבלה על ידי בית המשפט וחשיבותה

233. בחוות דעתו, אשר התקבלה על ידי בית המשפט קמא בשתי הכרעות הדין, קבע המומחה שור כי על מכנסי הגיינס של המנוחה נמצאו שש עקבות נעליים. על המכנס השמאלי נמצאו 3 עקבות (1-3) של חלק קדמי של נעל שמאל לרוחב המכנס באיזור הכיס, ועקבה אחת של נעל שמאל (4) לאורך המכנס - כשחזית הנעל מכוונת לכיוון הדלת. על המכנס הימני נמצאו 3 עקבות זו על זו של עקב נעל ימין (מוספרו יחד 5) - לרוחב המכנס, ועקבה אחת אורכית של נעל ימנית (6). בשלוש מן העקבות (1-3), מצא שור התאמה סוגית

<sup>258</sup> העתק נימוקי העותרת והחלטת בית המשפט בדנ"פ 8512/13 מצגורה מצי"ב ומסומנים "ג" ו-"ד" בהתאמה.

<sup>259</sup> ראה למשל: ע"פ 10110/03 גמליאל נ' מדינת ישראל, בפסקה 11; ע"פ 6131/01 מדינת ישראל נ' פרבשטיין, ע"פ 5205/06 מדינת ישראל נ' פלוני.  
<sup>260</sup> בפסקה 65 להכרעת הדין המשלימה.

וכן פגמים ייחודיים, התואמים לפגמים המצויים על סוליית נעלי הסלמנדר, ולפיכך קבע כי "אפשרי בהחלט" שהן נוצרו ע"י נעל שמאל של המערער. לגבי 3 העקבות האחרות, מצא שור התאמה סוגית (התאמה או דמיון בדגם וגודל) לחלקים המקבילים בנעלי המערער וקבע כי "אפשרי" שהן נוצרו ע"י נעליו. צירוף הפגמים שנמצאו בשלוש העקבות הראשונות לכדי "עקבה מלאכותית" אחת של נעל שמאל, הביא את המומחה שור להעלות את רמת ההתאמה דרגה אחת נוספת, ל"סבירות גבוהה".<sup>261</sup>

234. עלייה נוספת בסולם הוודאות - ל"סבירות גבוהה מאוד" - התאפשרה לאחר שנקבע כי נעלי הסלמנדר הן היחידות שיכולות להטביע את העקבה וכי עסקינן בנעל נדירה מאוד בארץ. לאחר חיפוש במאגר המשטרה הכולל מעל 5,000 דגמי סוליות ועוד אלפי עקבות מזירות עבירה, ופנייה למעבדות בארה"ב ובאירופה, נמצאו 12 סוליות בעלות מאפיינים דומים - פסים ועיגולים - שכולן נמצאו כבלתי מתאימות לעקבה.<sup>262</sup> לאחר מכן, באמצעות סקר חנויות, בדיקה עם חברת סלמנדר, בדיקה עם חברת בריל - חברת האם של חברת גלי ומפיצה מרכזית בישראל, וסקר בקרב 882 שוטרים, נמצא שעסקינן בנעליים נדירות ביותר, שלכל היותר נמכרו מהן בארץ עשרות בודדות והן מצויות בעיקר בקרב עולים ממזרח אירופה שהביאו עמם את הנעליים לכאן. עוד הובהר כי מדובר בסוליות אשר ייצורן פסק בשנים 2000-2001, ואשר על פי אורך חיי המדף שלהן, נשללה האפשרות כי עדיין הוצעו למכירה בשנת 2006 בזמן הרצח, ואף משכך קטנו הסיכויים כי אדם אחר ינעל אותן בעת הרצח.<sup>263</sup>

235. המשיבה תבקש להדגיש את חשיבות ממצאים אלו. עסקינן בראייה חפצית, פורנזית, שקושרת באופן אובייקטיבי ברמה של סבירות גבוהה מאוד - "ספק תאורטי בלבד" - את נעלי המערער לעקבות שעל מכנסי המנוחה. על הקביעה הפורנזית יש להוסיף ולשאול: מה הסיכוי שאדם אחר עם נעלי סלמנדר בגודל דומה ועם מאפיינים ייחודיים כאלה, יהיה בסוג כזה של זירת עבירה - בית ספר - באותו חלון זמנים, ועם הכלים המתאימים לביצוע הרצח? כפי שקבע בית המשפט המחוזי בהכרעת הדין הראשונה, האפשרות לכך היא "קלושה עד אפסית".<sup>264</sup>

#### עמדת מומחה ההגנה הראשון גיא קופר

236. בהכרעת הדין הראשונה, קיבל בית המשפט את עדות המומחה שור, ודחה את אותם חלקים בעדות מומחה ההגנה קופר אשר עמדו בסתירה לעמדת המומחה שור. קצר המקום לפרוש את עדותו של קופר בפרוטרוט. נציין אך כי קופר הסכים כי מקור חלק נכבד מהעקבות הן בנעליים ואף מצא מאפיינים משותפים לנעל המערער - לרבות חלק מאותיות הלוגו של הנעל, ביחד עם מאפיינים שלשיטתו הצביעו על חוסר התאמה. חשוב להדגיש אם כך כי חוות דעתו של קופר סותרת חזיתית את עמדתו של מומחה ההגנה בודזיאק, אשר טען שלא ניתן לקבוע כי מקור כתמי הדם הוא בעקבות נעליים, ואשר כמובן לא מצא כל התאמה בין נעלי המערער לעקבות.

237. המשיבה תדגיש כי בנימוקי הערעור לא התייחסו באי כוח המערער כלל לחוות הדעת של קופר וכך למעשה גם בעיקרי הטיעון המשלימים. דומה כי לא בכדי לא עשו כן. המשיבה טענה כי יש לייחס משקל נכבד לגרעין עדותו של העד קופר - עד הגנה - ולעובדה כי עדותו סותרת עדותו של עד הגנה אחר. הבאת מומחה נוסף מטעם ההגנה, הסותר את דברי קודמו, אינה "מוחקת" את עדות המומחה הראשון. אכן, בית המשפט קמא מצא פגמים בעדותו של קופר, אך פגמים אלה נבעו מהיות העדות מוטת לטובת

<sup>261</sup> ראה עמ' 497 לפרוטוקול.

<sup>262</sup> עמ' 245 להכרעת הדין.

<sup>263</sup> לסקירת ממצאים אלו בהכרעת הדין, ראה בעמ' 245-248.

<sup>264</sup> בעמ' 248 להכרעת הדין.

**המערער.** מכאן, שאין בהם לפסול חלקי העדות בהם הסכים קופר עם שור. **צא ולמד - כנגד טענתו העיקרית של מומחה ההגנה בודזיאק עומדת לא רק חוות הדעת של מומחה התביעה שור, אלא גם זו של מומחה ההגנה קופר, אשר ודאי שלא ניתן לייחס לו כל "להיטות יתר" למצוא ממצאים לחובת המערער.**

### **חוות הדעת של המומחה בודזיאק**

238. כאמור, עיקר עמדתו של בודזיאק היתה כי בכל שש העקבות יש חוסר בפרטים, שבעטיו כל נסיון לבצע השוואת סימנים "falls far short of the forensic standard". באשר לאותם מקומות בהם ניכרים סימנים לינאריים, טען מר בודזיאק כי הם חסרים "כמות ואיכות של פרטים כדי לאשר בוודאות כי אותם סימנים נוצרו בכלל מפריט הנעלה בניגוד למקורות אחרים".<sup>265</sup> התזה החלופית העיקרית אותה הציע בודזיאק היתה כי סימנים אלה הם תוצר אקראי של השפעת אריג הגיינס על אופן ספיגת הדם. כן הצביע בודזיאק על אי התאמות מסוימות בין העקבות לסוליות הנעלים.

239. בית המשפט המחוזי דחה מכל וכל את חוות דעתו של המומחה בודזיאק. בית המשפט דחה על פניה את טענתו של בודזיאק כי כתמי הדם אינם עקבות נעל כלל. בית המשפט מצא כי לצורך הקביעה שעקבה מס' 1 היא אכן עקבת נעל, אין צורך במומחיות וניתן לראות זאת במראה עיניים. עוד הסתמך בית המשפט על חוות הדעת של המומחה שור ושל מומחה ההגנה קופר שתמכו בכך. כן הסתמך בית המשפט על הבדיקה הראשונית שעשה בודזיאק עצמו ובה לא טען שלא ניתן לייחס את כתמי הדם לנעליים.<sup>266</sup>

240. כן קבע בית המשפט כי "טיעון הגיינס", לפיו הקווים הלינאריים שבעקבות הם תוצר של התפזרות הדם על אריג הגיינס – הוא "מופרך". בית המשפט מצא כי מבחינה עובדתית ניתן לראות בעקבות השונות קווים בכיוונים שונים אשר אינם מתלכדים עם האריג, וכי אין כל עיגון בספרות המקצועית להשפעה ממין זה של אריג על העקבה. כן נקבע כי ניתן לראות בבירור כי קווי האריג רבים וצפופים יותר מקווי העקבה. לגופו של עניין, נקבע כי עיון בתמונות המכנסיים מלמד כי אין בטיעון דבר – כיוון שהדם הכתים לעיתים גם את האזורים הנמוכים (השתל), אשר אינם מייצרים את הקווים על פי טיעון הגיינס, ולעיתים לא הכתים כלל את הקווים הבולטים (הערב), אשר אמורים "לייצר" לפי הטענה את הקווים הלינאריים הנראים בכתמי הדם.<sup>267</sup>

241. בנוסף לקביעות אלה, מצא בית המשפט קמא כשלים נוספים בעבודת המומחה בודזיאק הפוגעים במהימנותו. כך, כאמור, בפער שבין המייל הראשוני ששלח לב"כ המערער בו לא טען שאין לאתר בכתבים עקבות נעליים לחוות דעתו; בחוסר הבקיאות במסקנותיו של המומחה שור; בגלישה לתחומים אשר מעבר למומחיותו ואשר הסיגו את תחומו של בית המשפט.<sup>268</sup> עקב ממצאים אלה ונוספים, מצא בית המשפט כי "המומחה בודזיאק גילה נטייה להשביע את רצון הצד שהזמינו לעדות" (בפסקה 46) וכי "חוות דעתו של בודזיאק בתיק זה, לקויה בבסיסה, רבת כשלים ואינה משכנעת" (ההדגשה במקור; בפסקה 66). אין למשיבה אלא לתמוך בדברים נכוחים אלה, אשר לא משאירים ספק באשר לעמדת שלושת שופטי בית המשפט המחוזי ביחס לטיב חוות הדעת ועדות המומחה.

### **מענה לטענות ההגנה בעיקרי הטיעון המשלימים**

<sup>265</sup> נ/329 עמ' 3.

<sup>266</sup> פסקאות 55-48 להכרעת הדין המשלימה.

<sup>267</sup> בפסקאות 63-55 להכרעת הדין המשלימה.

<sup>268</sup> ראה בייחוד בפסקאות 68-64 להכרעת הדין המשלימה.

242. **"פגמים כלליים בסולם של רפ"ק שור"** - בסיכומים המשלימים ובעיקרי הטיעון הקדישה ההגנה עמודים רבים לתקיפת סולם הוודאות הנהוג בישראל מזה שנים, ובייחוד לחוסר היכולת לכאורה להבחין בין דרגות שונות בסולם זה, תוך שהיא מפנה אף לסולמות האמריקאים והאירופאים. לטענת המערער, הסולם הישראלי עלול להטעות את בית המשפט והוא מפנה את עיקר ביקורתו כלפי דרגת ה"אפשרי".

243. המשיבה מסכימה כי האבחנה בין הדרגות השונות - עליה אמונים המומחים - היא לעיתים בבחינת "דק מדק" לעין הבלתי מקצועית. כך למשל היא ההבחנה בין תת הדרגה הנמוכה ביותר של דרגת ה"אפשרי" ובין הדרגה שמתחתיה, היא "לא ניתן לשלול". עם זאת, ככלל, **המשיבה סבורה כי העיסוק בסולם הוא בגדר עיסוק בטפל ולא בעיקר**. כדברי בית המשפט המחוזי - **"הסולם הינו אמצעי - קבלת מפתח לאבחון השלב ואינו מטרה"**.<sup>269</sup> החשיבות מצויה בממצאים הפורנזיים עצמם - האם מתאימה הנעל אם לאו, ולא במונח המדויק המשמש את המומחה.

244. ודוק, בענייננו, אין כל ספק שבית המשפט הבין היטב את קביעות המומחה. בפני בית המשפט קמא נפרשו לפרטי פרטים עדויות של שלושה מומחים שונים. באולם בית המשפט לא נזרקו לחלל האוויר סתם כך שמות של דרגות, אלא התלווה לכך הסבר מפורט ובהיר באשר לתכולת כל עקבה ומה המשמעות הפורנזית של הממצאים מבחינת ההתאמה לנעלי המערער. חשוב מכך, יש לזכור כי העקבות החשובות יותר מבחינה ראיתית - 1,2,3 - דורגו כ"אפשרי בהחלט"; צירופן דורג כ"סבירות גבוהה" וביחד עם נדירות הנעל עלתה הדרגה ל"סבירות גבוהה מאוד". **כל אלה דרגות אשר נקל להבין את משמעותן הפוזיטיבית, ובייחוד את משמעות הדרגה האחרונה**. יפים לעניין זה דבריו של בית המשפט קמא:

**"הקשיים הדקדוקיים בסולם הדרגות הישראלי רלוונטיים פחות מקום בו המומחה נוקט בשלבי הקצה - "שלילה" או "זאת הנעל". מונחי הקצה מעידים על תוצאה חד משמעית ואף אם מטבעו של מדע השוואת העקבות, לעולם אין מדובר באמת מוחלטת (כמו גם ענפים נוספים במדע הפורנזי), הרי שאין חשש להבנה מוטעית של ביהמ"ש את מהות ההגדרה המילולית. במקרה דנן הסביר שור כי "יש דרגה שנקראת סבירות גבוהה מאוד ומשמעה, הספק שנותן הוא תיאורטי בלבד". במכלול נקבע: "קיימת סבירות גבוהה מאוד שזוג הנעליים .. הותיר את כל העקבות הנ"ל". .. מדובר בהגדרה כמעט ודאית... מדובר בהגדרה שאינה עמומה כלל ועיקר".**<sup>270</sup> [ההדגשות במקור]

245. **"כשלים ביישום הגדרות הסולם"**: שתי טענות עיקריות למערער בעניין זה. ראשית, טוען המערער כי המומחה שור הפריז בקביעת הדרגות השונות בתיק ומביא כדוגמא לכך את הקביעה כי עקבה מס' 6 מתאימה ברמה של "אפשרי". שנית טוען המערער כי מומחה התביעה טעה בניתוחו את עקבה מס' 1, "עקבת הדגל" כלשונו, הן בבחינת המאפיינים הסוגיים והן במאפיינים הייחודיים.

246. **באשר לעקבה מס' 6**: המשיבה תדגיש כי מומחה התביעה לא נחקר נגדית באשר לעקבות 2-6 וכי ב"כ המערער אף התנגדו לשמיעתו כעד הזמה לאחר עדות המומחה בודזיאק. משכך, המשיבה סבורה כי המערער אינו יכול להביע התנגדות כלשהיא לקביעות המומחה באשר לעקבה זאת כמו באשר לכל העקבות האחרות עליהן לא נחקר. לגופו של עניין, המשיבה תציין כי אין חולק שעקבה זאת נמצאת ברמה הנמוכה של דרגת ה"אפשרי". המומחה שור לא "הפריז" בדבריו, והקפיד לתאר בזהירות הראויה את טיב העקבה, תוך שהוא מציין שרואים רק את קדמת ועקב הנעל באופן "מאוד קלוש".

<sup>269</sup> בפסקה 78 להכרעת הדין המשלימה.  
<sup>270</sup> בפסקאות 77-8 להכרעת הדין המשלימה.



247. ואכן, בית המשפט קבע בהתאם שהעקבה "אינה בעלת משקל גבוה לעניין זיהוי נעל הנאשם" (בעמ' 240 להכרעת הדין). עוד תעיר המשיבה כי הגבול בין דרגת ה"אפשרי" ברמתה הנמוכה ובין דרגת "לא ניתן לשלול" אכן עשוי להיות דק ונתון למחלוקת בין מומחים. דווקא בשל כך, לא יכולים ב"כ המערער לשים עצמם כמומחים ולטעון כנגד קביעתו של המומחה בעניין, מבלי שחקרו אותו נגדית.

248. **הטענות באשר לעקבה מס' 1:** ההגנה מפנה לשבעה "הבדלים משמעותיים" בין העקבה ובין נעל המערער, הנוגעים להתאמה הסוגית. אין זה המקום להתייחס בפרוטרוט לכל אותם "הבדלים" בה בעת, המשיבה מוצאת לציין כי מרבית "הבדלים" אלה נטענו לראשונה על ידי ב"כ המערער בשלב הסיכומים המשלימים, מבלי להסתמך על עדות מי ממומחי ההגנה. בית המשפט דחה מעט ההבדלים שהסתמכו על טענות המומחים תוך העדפת עדות המומחה שור. באשר לשאר הטענות, פרי עטם של ב"כ המערער בלבד, קבע בית המשפט המחוזי כי הם מעידים על הקושי של ב"כ המערער להבין את עדותו של המומחה שור מהפרוטוקול בלבד, בלא שנכחו בחקירתו.<sup>271</sup>

249. לגופו של עניין תבקש המשיבה להפנות בעניין עקבה זאת לסיכומי המאשימה טרם מתן הכרעת הדין הראשונה (בעמ' 261 ואילך) (**דיסק ובו עותק מהסיכומים המאפשר גם עיון במוצגים מצ"ב**); לקביעות בית המשפט המחוזי בהכרעת הדין הראשונה (בעמ' 230 ואילך); ולסיכומי המאשימה בעל פה טרם מתן הכרעת הדין המשלימה שם התייחסה ב"כ המאשימה באופן ספציפי ל"הבדלים" האמורים (עמ' 69; ש' 22 ואילך), ולקביעות בית המשפט בהכרעת הדין המשלימה עצמה (בפסקה 65). המשיבה עומדת מאחורי קביעות בית המשפט המנומקות היטב ועדות המומחה, וסבורה כי לא ניתן בנימוקי הערעור טעם ראוי להתערב בהן.

250. להגנה שתי טענות נוספות באשר **לפגמים האקראיים** בעקבה זאת. ראשית טוענת ההגנה כי מומחה חייב להיות מסוגל לשרטט את הסימנים הייחודיים על פי בחינת העקבה, עוד טרם ראה את הסוליה. היינו – בטרם יש מקור להשוואה. בית המשפט דחה טענה זאת, ובדין עשה כן. כמצוין בהכרעת הדין, על פי הכללים המקובלים, יש לאתר פגמים ייחודיים רק לאחר השוואת העקבה לסוליה ספציפית.<sup>272</sup> אין כל דרישה כי המומחה ידע להצביע בעקבה עצמה על פגמים ייחודיים טרם ראה את הסוליה.

251. שנית טוענת ההגנה כי אין לייחס לסימנים משמעות כיוון שהמומחה שור העיד ש"אינם זהים" אלא רק "דומים". המשיבה תדגיש - המומחה שור העיד כי עקב איכות העקבה וקיומם של "רעשי רקע" הפגמים לא זהים, אך "מתאימים" (ולא "דומים", שהיא דרגה נמוכה יותר). כעולה מעדותו, לו היתה העקבה באיכות טובה יותר, די היה בהם כדי לקבוע כי "זאת הנעל", אך לאור האיכות הירודה יותר של העקבה והפגמים, הוריד במשקל הזיהוי והסתפק בקביעה "אפשרי בהחלט".<sup>273</sup> היינו - הדברים שוקללו לתוך ההערכה המקצועית.

252. המערער מפנה לטענותיו בסיכומים המשלימים שאשר לעקבות האחרות. המשיבה, מטבע הדברים, חולקת על טיעונים אלה, ותפנה אף היא לסיכומיה המשלימים (עמ' 54-45).

<sup>271</sup> בפסקה 65 להכרעת הדין המשלימה.

<sup>272</sup> פסקה 55 להכרעת הדין המשלימה.

<sup>273</sup> ראה בעמ' 489-489 לפרוטוקול.

253. **"אי הבנת זירת המחלוקת"**: המערער יוצא כנגד כך שבית המשפט המחוזי סמך על מראה עיניו שלו כדי לקבוע שמקור סימני הדם על מכנסי המנוחה הוא בעקבות נעל, בניגוד לעמדת המומחה בודזיאק. לשיטת המערער, החלטת בית המשפט העליון אשר החזירה את הדיון לבית המשפט המחוזי, חייבה את בית המשפט לקבוע ממצאים על פי עדות המומחים, ולא על פי ראיות עיניו. **ראשית** תטען המשיבה כי בית המשפט הנכבד כלל לא הגביל את "זירת המחלוקת". כל שהורה לערכאה קמא הוא לגבות את הראיות החדשות ולבחון האם יש בהן כדי לשנות ממסקנתה באשר להרשעת המערער.

254. **יתר על כן**, המשיבה סבורה כי טענה זו משקפת תפיסה שגויה של תפקיד בית המשפט עת הוא נדרש לעדות מומחה. **בית המשפט רשאי ואף חייב להתרשם במו עיניו מעדות המומחה. הוא אינו רשאי להתפרק מהאחריות להכריע בשאלה שלפניו, בעניינה מעיד אותו מומחה.** ההתרשמות אף קלה יותר בתחום עקבות הנעליים – שם יכול בית המשפט לראות את הממצאים בעיניו. יתר על כן, המשיבה תעיר כי טענה זאת אף סותרת את תפיסת ההגנה עצמה את תפקיד בית המשפט – שהרי, באי כוח המערער מפנים את בית המשפט הנכבד לאותם "הבדלים משמעותיים" ומבקשים שיכריע בכך לפי מראה עיניו שלו. ודוק, חלקם של אלה כלל לא נטען על ידי מומחי ההגנה עצמם.

255. **"אמות מידה לא שוויוניות ולא הוגנות בשיפוט המומחים"**: ב"כ המערער הקדישו פסקאות רבות בעיקרי הטיעון המשלימים בנסותם להוכיח איפה ואיפה באשר ליחס למומחים. המשיבה סבורה שאין כל ממש בטענות. המשיבה תבקש להתייחס אך לטענה אחת והיא שמומחה התביעה "כיוון" את מר סיברט מחברת סלמנדר להדגיש פרטים מסוימים במייל ושלאחר מכן אף "לא סיפר" לבית המשפט על "נתונים המצביעים על שכיחותה הרבה של הנעל", באופן הפוגם במסקנה בדבר נדירות הנעל.

256. המשיבה תבקש לדחות מכל וכל טענות חסרות בסיס אלה, אשר נטענות כאן לראשונה, לא הוטחו בעד התביעה ולא נטענו בסיכומים. מבית המשפט קמא לא הוסתר דבר וחצי דבר וכל חליפת המיילים הוגשה **בהסכמה** במסגרת תיק העבודה של המומחה.<sup>274</sup> בערכאה דלמטה לא חלקו ב"כ המערער או מי ממומחי ההגנה על מסקנות המומחה באשר לנדירות נעל הסלמנדר. עסקינן בטענה עובדתית חדשה, שאין לה מקום ושבאי כוח המערער, יכלו לו רצו להציג בעניינה ממצאים ומסקנות בערכאה קמא. אף לגופו של עניין אין בדברים ממש, וראה בהמשך בפסקה 294-296.

257. **טיעון הג'ינס וטיעון "ההסתברות הניסית"**: ב"כ המערער טוענים כי בית המשפט המחוזי טעה עת דחה את טיעון הג'ינס ואת הטיעון לפיו "ההסתברות" לכך שקווי האריג יתלכדו עם פסי העקבה היא אפסית ובגדר "מאורע ניסי". טענות אלה נטענו בעיקרי הטיעון בקצרה בלבד, ללא נימוקים של ממש. המשיבה תעיר כי דבר זה תמוה ביחס לעובדה כי טיעון הג'ינס היה טיעונו המרכזי של מומחה ההגנה בודזיאק, אשר לשם שמיעתו הוחזר התיק פעם נוספת לבית המשפט המחוזי. באשר לטיעון הג'ינס, תפנה המשיבה לפסקה 240 לעיל, שם פירטה את ממצאי בית המשפט לעניין זה. באשר לטיעון "ההסתברות" תזכיר המשיבה כי טיעון זה לא נסמך על עדות המומחה בודזיאק או המומחה קופר, ותפנה את בית המשפט הנכבד להכרעת הדין המשלימה, שם דחה בית המשפט טיעון זה גם לגופו, בציינו כי פסי הדריכה אינם מתלכדים עם פסי האריג וכיוונם שונה בעקבות השונות.<sup>275</sup>

#### **קבילות ומשקל הראיה – פסק הדין בעניין מצגורה**

<sup>274</sup> ת/362.

<sup>275</sup> בפסקה 57 להכרעת הדין המשלימה.

258. המשיבה חולקת על הנמקות ותוצאת פסק דין מצגורה, אשר הביאו להפחתת משקל ראית עקבת הנעל בתיק זה. המשיבה תבקש להתייחס בתמצית בלבד לנימוקי פסק הדין והיא תפנה את בית המשפט הנכבד לנימוקי העתירה לדיון נוסף (נספח ג') שם פירטה בהרחבה הראויה לסוגיה כבדת משקל זו את השגותיה באשר להנמקות פסק הדין.

259. המניעים להחלת המבחנים לקבילות ומשקל הראיה שנקבעו בעניין מצגורה מובנים למשיבה - החשש מפני עיוות דין, השאיפה לשיפור התחום הפורנזי של השוואת עקבות, ועוד. עם זאת, **המשיבה סבורה כי בית המשפט הנכבד בעניין מצגורה טעה כאשר שם דגש על "מדעיות" הראיה, וגזר מכך מבחנים קשיחים, כמותיים ומספריים**. לשיטת המשיבה, בין אם נסווג את עקבות הנעליים כשאלה שבמדע ובין אם כעניין שבידיעה מקצועית, הרי שהמבחנים שקבע בית המשפט הנכבד אינם ממן העניין. אין הם מתאימים לבחינתה של דיסציפלינה זאת.

260. כך, לעמדת המשיבה, **החלת המבחנים הקשיחים הביאה בעניין מצגורה לתוצאה שבנסיבות המקרה אינה מתיישבת עם הגיונם של דברים**. בפסק הדין נקבע כי רק הנאשם והמנוח שהו בזירת האירוע (מקום סגור) אותו לילה וכי המנוח והנאשם התקוטטו. על גופו של המנוח נראו עקבות נעל, ברורות לעין כל. מומחה התביעה קבע כי העקבות מתאימות בדרגת "אפשרי" ו"אפשרי בהחלט" לנעלי הנאשם. חשוב מכך - שלושת שופטי בית המשפט המחוזי קבעו כי ניתן להבחין בדמיון בין העקבות ובין הנעליים גם **"בעין רגילה"**. צירוף נתונים אלה, אף בלי עדות המומחה, חייב היה להביא לשיטת המשיבה למסקנה כי עקבות הנעל שנמצאו על גופו של המנוח הן של הנאשם. עם זאת, פסק הדין של בית המשפט העליון העניק משקל אפסי לעקבות ולא כלל אותן כלל במארג הראיות המרשיעות, כאילו לא היו מעולם. לשיטת המשיבה, בחינת פסק הדין על פי תוצאתו מחייבת מחשבה מחודשת באשר להנמקותו.

261. **על הנחות היסוד שבמדע הפורנזי של השוואת נעליים לא ניתן לחלוק**. הראשונה היא כי בהתקיים עקבה איכותית מספיק, ניתן למצוא התאמה בסוג ובגודל הנעל, בדומה לאופן בו הדיוט משווה בין שתי סוליות נעליים. השנייה היא כי תוך כדי השימוש בנעליים נוצרים על הסוליות, באופן רנדומאלי, פגמים ייחודיים. הנחה זאת היא הנחה ברורה וטבעית, אשר אף הוכחה במחקרים (ור' בחוות הדעת המשלימה). ככל שאיכות וכמות הפגמים הללו עולה, כך ניתן לקשור באופן ייחודי את הנעל הספציפית, ולא רק נעל מאותו דגם וגודל, לעקבה.

262. **הסולמות האורדינאליים בהם משתמשים המומחים בכל רחבי העולם, זהים בהגיונם לאופן הצטברות ראיות בתיק נסיבתי**. בתיק נסיבתי, ככל שרבות הראיות הנסיבתיות, כך גוברת הוודאות. בעקבות נעל, התאמה סוגית מצמצמת את כמות החשודים האפשריים באופן מסוים. התאמה ייחודית מצמצמת את מספר החשודים עוד יותר וקושרת את הנאשם באופן ייחודי יותר למעשה. כפי שהדבר הוא בראיות נסיבתיות, אין בידינו ברוב המקרים אפשרות לכמת מספרית את הצמצום במספר החשודים האפשרי. וכפי שהמשפטן יודע להצביע מתי ראיות נסיבתיות מצביעות על אשמה מעבר לספק סביר, מבלי שנדרש לבצע חישוב הסתברותי מספרי בדבר אשמת הנאשם, כך יודע המומחה לעלות בדרגות הוודאות שבסולם, בלא שיציג נתון הסתברותי, אלא על בסיס איכות וכמות הנתונים שמצא.

263. תפקידו של המומחה הוא לסייע לבית המשפט לראות את הדמיון הסוגי בין הסוליה לעקבה, למצוא את אותם מאפיינים ייחודיים הקושרים את העקבה לנעל הספציפית (אם ישנם) ולהציג בפני בית המשפט את מסקנותיו באשר לדרגת ההתאמה. בית המשפט יכול להתרשם מהדמיון בין העקבה לסוליה במו עיניו ואף להעריך בעצמו את מידת הייחודיות האמורה על פי הנתונים שהוצגו בפניו. הוא יכול וצריך להתרשם מאופן עמידתו של המומחה בחקירה ראשית ובחקירה הנגדית. והחשוב מכל, לעולם אין בית המשפט מתפרק מתפקידו, הוא קבלת ההחלטה האם לאמץ את מסקנות המומחה. להלן תתייחס המשיבה ל"קשיים" המרכזיים אותם מצא בית המשפט בעניין מצגורה.

#### **א. קושי ראשון - "העדר סטטיסטיקה"**

264. בית המשפט עמד על שלוש הנמקות מרכזיות בהקשר זה: (1) היעדר סטטיסטיקה שתסביר את סולם הדרגות והיעדר בסיס נתונים כמותי לחישוב השכיחות; (2) מספר נקודות ההתאמה למעבר בין הדרגות איננו מוסדר; (3) הקרבה המילולית בין המונחים השונים בסולם.

265. **המשיבה תטען כי ההנמקה הראשונה משקפת גישה שגויה לראיה מסוג טביעת נעל וניסיון לכפות על תחום זה מבחנים "מדעיים" והסתברות סטטיסטית, שאינם ממין העניין.** כמצוין במאמרם של ירון שור וחביבה אבן<sup>276</sup>, הסולם בו משתמש המומחה הוא סולם אורדינאלי. הדרגה נמצאת גבוהה או נמוך יותר וכך משקפת את צמצום האוכלוסיה הרלבנטית לנעל. הפער בין הדרגות אינו זהה.

266. המשיבה תדגיש בהקשר זה את ההבדל בין ראיית ד.נ.א ובין הראיה בה עסקינן. השוואת ד.נ.א נעשית על בסיס מחקרים אמפיריים מקיפים, בהם נקבעו שכיחויות האללים באוכלוסייה המדוברת. השוואה כזאת אינה אפשרית בתחום עקבות הנעליים. **בתחום עקבות הנעליים לא ניתן לערוך מחקר אמפירי מהימן, בדומה למחקר בתחום ה-ד.נ.א.** ככל שעסקינן בהתאמה סוגית בלבד – הרי שכמות הסוליות מסוג מסוים, בגודל מסוים, בזמן מסוים ובאזור גאוגרפי מסוים היא נתון בלתי ניתן לכימות מספרי מדויק, ברוב המוחלט של המקרים.<sup>277</sup> משכך, לא ניתן לספק "הסתברות" לכך שנעלו של הנאשם היא הנעל שהטביעה את העקבה. ולאחר מכן, כאשר גם בהתאמה ייחודית עסקינן – הרי שאין בתחום עקבות הנעליים מחקר המספק סטטיסטיקה חד משמעית בדבר שכיחות הרנדומאליות של הפגמים, בהתאם לסוג וכמות הפגמים. על כן, לא ניתן לחשב וליתן הסתברות סטטיסטית מדויקת בדבר רמת הייחודיות של הפגמים. כאמור לעיל, אל הסולם האורדינאלי המשמש את המומחה יש להתייחס באותו אופן בו מתייחס בית המשפט לראיות נסיבתיות אחרות שלפניו. היעדר סטטיסטיקה אינו מוריד דבר מערכה של ראיה זו כפי שאינו מוריד מערכה של ראיה נסיבתית אחרת.

267. כאמור לעיל, ההנמקה השנייה היא ש"**אין סטנדרט למעבר בין שלבים שונים על גבי סולם ההתאמה**" וכי "לא ברור מהי רמת הדמיון שתצדיק, לדוגמא, מעבר משלב של "אפשרי" לשלב של "אפשרי בהחלט". כלשונו – "האם קרע של שני מ"מ בצידה השמאלי של הסוליה מצדיק התאמה ברמה של "אפשרי בהחלט"? המשיבה תטען כי הנמקה זאת לוקה בשתיים.

<sup>276</sup> ת/363 - ירון שור וחביבה אבן, "בניית סולם חדש לדרגת אפשרי" פלילים ג', תשנ"ג-1992.  
<sup>277</sup> יוער, כי ישנם מקרים מיוחדים בהם ניתן להצביע על שכיחות נמוכה של נעל מסוימת, כמו בעניינו.

268. **ראשית**, הנמקה זאת אינה רלבנטית כלל לחלק גדול מהמקרים של ההתאמה סוגית. בהתקיים עקבה איכותית דיה, התאמה בדרגת "אפשרי" היא קביעה חד משמעית בדבר התאמה של גודל וסוג הסוליה, לעקבה. הסטנדרט לקביעתה אינו במחלוקת. יתר על כן, דווקא המעבר בין "אפשרי" ל"אפשרי בהחלט", אליו התייחס בית המשפט הנכבד, הוא הברור ביותר. "אפשרי" עניינו בהתאמה סוגית בלבד. המעבר ל"אפשרי בהחלט" נעשה כאשר נמצאים גם מאפיינים ייחודיים לעקבה והנעל הספציפיות.<sup>278</sup>

269. **שנית**, וחשוב לא פחות, המשיבה תטען כי **הדרישה ל"סטנדרט" קבוע היא דרישה שאינה מתאימה לתחום השוואת הנעליים, ולתחום השוואת הסימנים בכלל**. המעבר בין דרגות הוודאות בתחום השוואת הנעליים נעשה בהתאם לכמות ואיכות הפגמים, ועל בסיס מומחיות. לא ניתן לקבוע מראש את מספר נקודות הזהות והפגמים אשר יאפשרו מעבר מדרגה לדרגה. ודוק, הדבר אינו פוגע בנפקות הראייתית של הראיה, כאשר בית המשפט יכול אף לבחון את הנמקת המומחה לקביעת הדרגה בסולם.

270. באשר להנמקה השלישית, היא הקרבה המילולית בין המונחים. **המשיבה תטען כי האבחנה המילולית בין המונחים היא בהירה ובעלת נפקות ראייתית ברורה**. "אפשרי" משקף התאמה סוגית; "אפשרי בהחלט" ו"סבירות גבוהה" משקפים דרגות של התאמה ייחודית; "סבירות גבוהה מאוד" משקף קרבה לוודאות, ספק תאורטי בלבד בדבר זהות הנעל; "זאת הנעל" היא הוודאות המוחלטת. כך, למעט העלייה בדרגה מ"אפשרי בהחלט" ל"סבירות גבוהה", אשר לגביה מסכימה המשיבה כי לא ניתן לגזור משמעות משפטית ראייתית ברורה, האבחנות בין המונחים ברורות ונהירות, והמונחים מסייעים היטב לבית המשפט במלאכתו.

#### **ב. קושי שני - "הפילוג בדעות המומחים"**

271. בחלק זה של פסק הדין עוסק בית המשפט במאמרם של שור ווייזנר<sup>279</sup>, בו שלחו המחברים עקבות נעל משני מקרים אמיתיים לכמה מעבדות ברחבי העולם. הממצאים שהתקבלו הצביעו על שונות ברמות הוודאות אליהן הגיעו המומחים השונים בעולם, וראה במאמר. פילוג זה בעמדות המומחים הוא העומד בבסיס חלק זה של פסק הדין.

272. **ראשית לכל, תבקש המשיבה להדגיש כי היא חולקת על הרציונאל שב"קושי" זה. חילוקי דעות בין מומחים הם דבר שבשגרה בבתי משפט. תפקידו של בית המשפט הוא לשמוע את המומחים, ולהכריע בין חוות הדעת שלפניו**. ודוק, בתחום עקבות הנעליים והשוואת הסימנים ההכרעה קלה הרבה יותר מאשר בתחומים אחרים. בית המשפט יכול להתרשם באופן בלתי אמצעי מהדמיון בין העקבה לסוליה, וכך לבחון את חוות הדעת.

<sup>278</sup> המשיבה תעיר כי לעיתים נעשה מעבר לדרגה גבוהה מ"אפשרי" גם ללא מאפיינים ייחודיים. כך לדוגמא כשמדובר בנעל נדירה בסוגה או בגודלה.

<sup>279</sup> Yaron Shor, Sarena Weisner, A Survey on the Conclusions Drawn on the Same Footwear Marks Obtained in Actual Cases by Several Experts Throughout the world; Journal of Forensic Sciences 44(2), March 1999.

273. בעניין מצגורה התייחס המומחה שור בעדותו המשלימה לגופו של המאמר ולטענות הסנגוריה באשר למשמעותו. בענייננו, נמנעה ההגנה מלחקור אותו בנושא המאמר או על טענות כלליות אחרות הנוגעות להשוואת עקבות נעל כפי שנטענו במצגורה. משכך, לא ניתן להביא את תשובותיו של המומחה כיאות ובמלואן, כפי שרוצה היתה המשיבה לעשות. כאן תסתפק המשיבה בלציין כי הפילוג בדעות המומחים מצוי כולו בטווחים של הזיהוי החיובי של עקבות הנעל, מדרגת ה"אפשרי" והלאה; כי שוני בסולם המונחים המקובל אז במדינות השונות תרם לשונות בתוצאות (עמ' 383 למאמר); שחלק מהבדיקות בוצעו על ידי מומחים מנוסים וחלקן על ידי מומחים לא מנוסים – ועל פי מחקרים חדשים הפילוג בקרב מומחים ותיקים הוא קטן ביותר; ושהמחקר בוצע במכוון על מקרים קשים ובעייתיים במיוחד.

### **ג. קושי שלישי - "שיטת ההכרעה"**

274. בית המשפט הנכבד מותח ביקורת על שיטת העבודה הנהוגה במז"פ, לפיה במקרה שיש מחלוקת בין שני מומחים במעבדה באשר לדרגת ההתאמה, "פונים למומחה שלישי" ומנסים להגיע לקונצנזוס. לדברי בית המשפט, יש בשיטה זאת יצירת "הרמוניה מלאכותית" שמסתירה מבית המשפט את חילוקי הדעות בין השופטים ומונעת ממנו את ההזדמנות להתמודד ולבקר את חוות הדעת. **העותרת חולקת מהותית על הנמקה זאת של בית המשפט הנכבד.** מטרת שיטת העבודה האמורה אינה להביא ל"הרמוניה מלאכותית", אלא לשמור ולשפר את איכות העבודה של המעבדה, ולפקח על תוצאות הבדיקות. יתר על כן, על פי הנהלים, **כאשר יש מחלוקת בין המומחים השונים, הרי שרמת הוודאות בה בוחרים היא רמת הוודאות הנמוכה יותר**, לטובת החשוד.

275. עוד שלושה דברים תציין המשיבה. ראשית, **נימוק זה יכול שיהיה תקף, אם בכלל, רק מקום שיש מחלוקת בין מומחי התביעה. בתיק זה, למשל, לא היתה כל מחלוקת כאמור. שנית, כאשר ישנם חילוקי דעות, אין הדבר "מוסתר" על ידי המומחה, וניתן לראות זאת בתיק העבודה אשר אותו זכאית הסנגוריה לקבל. שלישית, ההליך האדברסארי נועד בדיוק למטרות אלה – לחקור את המומחה בדבר הממצאים, בדבר שיטת העבודה, בדבר חילוקי דעות אם היו, ובמקרים בהם ההגנה סבורה כי הדבר נדרש – כמו בענייננו – גם להביא מומחה מטעם ההגנה אשר יבדוק בעצמו את הראיה. כך, בידי הצדדים ובית המשפט יש את כל הכלים "להתמודד ולבקר את חוות הדעת", כלשון בית המשפט.**

### **ד. קושי רביעי - "העדר שיח בין המומחה לבית המשפט"**

276. עיקר ביקורתו של בית המשפט הנכבד בחלק זה היא כי לא ניתן לדעת או להבין מבחינה מספרית את המונחים המילוליים בהם משתמשים המומחים. היינו - כמה נעליים מייצג המונח "אפשרי" וכמה נעליים מייצג המונח "אפשרי בהחלט". משכך, לשיטת בית המשפט, אין שיח ראוי בין המדע למשפט, ובית המשפט אינו יכול להבין כהלכה את משמעות חוות הדעת של המומחה. ביקורת זו דומה, או זהה למעשה, לביקורת של בית המשפט הנכבד על היעדר הסטטיסטיקה.

277. אכן, כאמור לעיל, ברוב המקרים אין בידי המומחים לספק הערכה מספרית מהימנה של מספר הנעליים המתאימות פוטנציאלית. עם זאת, המשיבה תטען כי אין בכך כדי "לפגוע בשיח שבין המומחה לבית המשפט". בית המשפט מסוגל להבין היטב את משמעות הראיה. כך בתיק זה למשל - המומחה קבע דרגת התאמה של "סבירות גבוהה מאוד", שמשמעותה שהסיכוי שנעל אחרת היא זאת שדרכה על מכנסי המנוחה הוא תאורטי בלבד, קרוב לאפס. האם אין בית המשפט מסוגל לשקלל קביעה זאת בגדר הראיות שלפניו? וגם בתיק בו התאמה מסוג "אפשרי" – האם אין בית המשפט יכול להביא בגדר הראיות הנסיבתיות את העובדה שנאשם נעל "נייקי" במידה 42 בדומה לעקבה בזירה? במה שונים הדברים מכל ראיה נסיבתית אחרת, כגון זיהוי של הנאשם בסמוך לזירת האירוע? היעדר נתון מספרי לא צריך להביא להתעלמות מהראיה, אלא רק למתן משקל ראוי וזהיר, בהתאם לנסיבות התיק וחווה דעת המומחה.

#### ה. קושי חמישי - "שיעור הטעות"

278. המשיבה תדגיש כי מבחן זה אינו ממך העניין כאשר עסקינן בעדות מומחה לעקבות נעל, ומקומו הראוי הוא בבחינת מכשירים כדוגמת הממל"ז והינשוף. מקורו של מבחן "שיעור הטעות" הוא בפסק הדין של בית המשפט העליון האמריקאי בעניין **Daubert**.<sup>280</sup> ודוק - בעניין דאוברט נאמר מפורשות כי מבחן זה מקומו רק במקרים של "טכניקות מדעיות מסוימות", ובית המשפט הביא שם כדוגמא את בדיקת שיעור הטעות של מכשיר לזיהוי קולי – ספקטוגרף. ממילא, על פי הפסיקה האמריקאית, בחינת הקריטריונים של דאוברט היא גמישה, וגם בבחינה של ראיה **מדעית** (להבדיל מראיה **טכנית** אחרת כמו טביעת נעל) אין כל חובה לעמוד בארבעת הקריטריונים שב"מבחן דאוברט".<sup>281</sup>

279. **ולגופו של עניין**. כאמור בעניין מצגורה, לצורך המחשת "שיעור הטעות", הציג המומחה בחוות הדעת המשלימה את תוצאות מבחני הכשירות האמריקאים (CTS). בבדיקה זו נדרשים המשתתפים לציין אחת משלוש תוצאות בלבד – "זיהוי", "התאמה", "לא החלטי". מהנתונים עולה כי שיעורי הטעות – false positive או false negative – הם מזעריים. בית המשפט הנכבד קבע כי "לא ניתן להסתמך על שיעור הטעות כפי שהוצג".

280. ראשית, בית המשפט קבע כי לא ברור באיזו מידה הבדיקה מקובלת בקהילה המדעית. שנית, בית המשפט קבע כי מכיוון שהבדיקה מבוצעת בארה"ב בלבד ועל פי "סולם הדרגות האמריקאי אשר כולל שלושה שלבים בלבד", הרי שהבדיקה לא רלבנטית לישראל, בה יש סולם רב שלבי. שלישית, קבע בית המשפט כי היעדר בדיקה בשיטה הישראלית מטריד לכשעצמו.

<sup>280</sup> **Daubert v. Merrell Dow Pharmaceuticals**, 509 U.S. 579 (1993)

<sup>281</sup> "Indeed, those factors do not all necessarily apply even in every instance in which the reliability of scientific testimony is challenged".

**KUMHO TIRE V. CARMICHAEL**, 526 U.S. 137 (1999), p. 11

281. המשיבה חולקת על נימוקיו של בית המשפט הנכבד שם. **ראשית**, לא ברור מדוע סבר בית המשפט הנכבד כי הבדיקה אינה מקובלת בקהילה המדעית. בית המשפט לא נימק קביעה זאת. **שנית**, בניגוד לכתוב בפסק הדין, מבחני כשירות אלה לא בוצעו רק בארה"ב אלא במעבדות בכל העולם. בנוסף, בניגוד לכתוב בפסק הדין, המבחנים מבוצעים בשיטה של שלוש דרגות בלבד לא מפני שזהו הסולם האמריקאי. **סולם הדרגות האמריקאי, בניגוד לכתוב בפסק הדין, אינו "תלת-דרגתי" אלא כולל שבע דרגות** (ור' בחוות הדעת של מומחה ההגנה בודזיאק). המבחן מבוצע בשיטה של שלוש דרגות בלבד, ולא באמצעות הסולם האמריקאי המלא, כדי שניתן יהיה לבחון האם הנבחן **טעה** (false positive או false negative).

282. **שלישית**, דרישת בית המשפט הנכבד לקבלת "שיעור טעות" באמצעות מבחן המתייחס למלוא הסולם, היא למעשה דרישה למבחן של "התפלגות דעות מומחים" ולא לבדיקת "שיעור טעות". ודוק - קביעת "סבירות גבוהה" כאשר למעשה הנעל אכן הטביעה את העקבה אינה "טעות" אלא יכולה להיחשב לזהירות ראויה בעבודת המומחה, עקב איכות העקבה למשל. משכך, על "שיעור הטעות" הנמוך ניתן ללמוד גם מהמחקרים שהוצגו לעיל, בהקשר של התפלגות עמדות המומחים. כזכור, במחקרם של שור וויזנר וההתפלגות כולה היתה בתחום הספקטרום החיובי. היינו – ללא "טעות".

#### ו. קושי שישי - "הביקורת במשפט המשווה"

283. בפסק הדין, מוצא בית המשפט הנכבד כי "במדינות אחרות נמתחה ביקורת, ואף ביקורת קשה, על ראיית טביעות הנעל". המשיבה חולקת על קביעה זאת של בית המשפט הנכבד, והיא סבורה שאף מקריאה של פסק הדין עצמו ניתן לראות שבמשפט המשווה לא נמתחה כל ביקורת שכזאת. **ההיפך הוא הנכון - בתי המשפט בארה"ב, באנגליה ובקנדה מקבלים עדויות של מומחים לעקבות נעל, הן כאשר הם מעידים על התאמה סוגית והן על התאמה ייחודית**. בנוסף, הפסיקה הזרה ממחישה עד כמה המבחנים שקבע בית המשפט הנכבד אינם מקובלים בשיטות אלה. **המשיבה תדגיש כי אין במשפט המשווה כל פסק דין מקביל הקובע קביעות שכאלה באשר למשקל האפריורי של ראיה מסוג טביעת נעל**.

284. במסגרת העתירה לדיון נוסף סקרה המשיבה באריכות רבה את הדין הקיים בארה"ב, אנגליה וקנדה ועקב מגבלת המקום תבקש המשיבה להפנות את בית המשפט הנכבד לעמודים הרלבנטיים בעתירה (31-46). בקצרה, תדגיש המשיבה מספר דברים.

285. **ראשית, באנגליה**, בה עקבת נעל היא ראיה קבילה ומעוגנת בחוק, נפסלה בעניין **R v. T**<sup>282</sup> פרקטיקה שביקשה לשוות להשוואת הנעליים בסיס מדעי סטטיסטי, תוך אמירה שאין לכך ביסוס מדעי מספיק. היינו – אותם מבחנים שבית המשפט בעניין מצגורה מבקש לכפות הר כגיגית על תחום פורנזי זה, נפסלו ונקבעו כלא רלבנטיים לתחום. הדרישה לבסיס מידע כמותי ולסטטיסטיקה נדחתה גם בתחומים אחרים של השוואת סימנים **[Elroy Otway v. R]**<sup>283</sup> ; **Atkins & Atkins**<sup>284</sup> [ונקבע כי המומחה רשאי לחוות דעתו על סמך נסיונו ומקצועיותו].

<sup>282</sup> [2011] 1 Cr App Rep 9, [2011] 1 Cr App R 9, [2010] EWCA Crim 2439  
<sup>283</sup> [2011] EWCA Crim 3  
<sup>284</sup> [2009] WECA Crim 1876



286. **שנית, בארה"ב** אמנם נמתחה ביקורת מסוימת במסגרת דוח ה-NAS על חלק מהפרקטיקה של השוואת הנעליים, אך כפי שמציין פסק דין מצגורה עצמו – "אין בדוח ולו אמירה משתמעת, קל וחומר שלא אמירה מפורשת, לפיה יש לפסול את קבילותן של ראיות טביעות הנעל". דבר לא השתנה לאחר הדוח, שיצא בשנת 2009. הראיה עדיין קבילה ובעלת משקל מלא בפסיקה בארה"ב [ור' בין היתר בעניין **Corley Smith**<sup>285</sup> ואף את עניין **Barnes**<sup>286</sup> בו התקבלה קביעה בדבר התאמה סוגית מלאה]. יתר על כן, הסולם האמריקאי המומלץ הנוכחי – אשר כותרות השלבים שבו השתנו לפני כשנה – אינו "תלת דרגתי" כפי שנכתב בעניין מצגורה. הוא כולל שבעה שלבים, אינו מתבסס על סטטיסטיקה ודומה לישראלי אך מפורט פחות. בין השלבים שבו – "התאמה חלקית של מאפיינים סוגיים", "התאמה של מאפיינים סוגיים", "רמה גבוהה של התאמה" (כלומר – התאמה סוגית עם מאפיינים ייחודיים) "ו-זיהוי" (זאת הנעל). [ור' בחוות הדעת של המומחה בודזיאק].

287. **שלישית, המשיבה** תדגיש כי בפסיקת בתי המשפט בכל שיטות המשפט עובר כחוט השני הרציונאל לפיו השוואת סימנים **אינה** "ראיה מדעית" שלא ניתן לערער ולהרהר אחריה ולכן יש לקבוע בעניינה מבחנים מדעיים קשיחים, אלא היא עניין שבמומחיות אשר בית המשפט יכול לבחון במו עיניו. כך, בעניין **Allen**<sup>287</sup> נקבע בארה"ב כי אין עסקין בראיה מדעית אלא בעדות מומחה ב"עניין טכני" ושמסכך יש ליישם באופן שונה את מבחני דאוברט. על כן, לא החיל בית המשפט שם את מבחן "שיעור הטעות".

288. דברים דומים נקבעו גם בקנדה. בפסקי הדין המנחים בעניין **R. v. Mohan** [1994]<sup>288</sup> ו- **R. v. Trochym** [2007]<sup>289</sup> עמד בית המשפט העליון הקנדי על כך שאחד החששות הגדולים הוא שהמושבנים **יתנו לראיה מדעית אותה אין להם כלים לבחון לגופה, משקל מוחלט וגדול יותר מהראוי**. בהתאם לרציונאל זה, טען הנאשם בעניין **Hall**<sup>290</sup> שיש חשש שחבר המושבעים יקבל את עדות המומחה לעקבות נעל בבחינת כזה ראה וקדש, מבלי יכולת לבחנה כראוי. בית המשפט דחה טענה זו, תוך שהוא מדגיש שהסכנה הזאת אכן קיימת תמיד, אך היא תלויה בסוג עדות המומחה, ובמקרה של עקבות נעל, לא כך הדבר:

"No doubt, there is a risk that a jury will cede its fact-finding function to an expert. The extent of this risk depends in large measure on the nature of the expert evidence. Sometimes the basis upon which an expert advances an opinion is very difficult for a lay person to critically analyze. That is not the situation in this case. **The basis for this expert's opinion was capable of evaluation by the jury. They could examine the photographs and charts and independently consider whether the similarities identified by the expert were in fact similarities. This was not the kind of expert evidence which carries with it an aura of "mystic infallibility"**." (בפסקה 32, ההדגשות הוספו)

<sup>285</sup> **United States v. Corley Smith**, 697 F.3d 625; 2012 U.S. App

<sup>286</sup> **United States v. Barnes**, 481 Fed. Appx. 505; 2012 U.S. App

<sup>287</sup> **United States v. Allen**, 390 F.3d 944 (7<sup>th</sup> cir. 2004)

<sup>288</sup> **R. v. Mohan** [1994] 2 S.C.R. 9

<sup>289</sup> **R. v. Trochym** [2007] 1 S.C.R. 239

<sup>290</sup> **R. v. Hall**, 2004 CanLII 46216 (ON CA), 193 OAC 7

289. לאור כל האמור לעיל, תבקש המשיבה מבית המשפט הנכבד לחזור ולקבוע כפי שנקבע בעבר במשפטנו מימים ימימה, כי יש ליתן לראיית עקבת הנעל, כאן ובכלל, את מלוא המשקל הראוי. וכפי שקבע בית המשפט בהכרעת הדין באשר לטביעות הנעל הנידונות:

"לעקבות הנעליים ככאלה משמעות ראייתית כ"דבר מה" להודאת הנאשם, לאמור בדרגה גבוהה מהנדרש, זאת אף מעבר לראיות האחרות והפרטים המוכמנים שכן מדובר, למעשה, בראיה פורנזית, עצמאית בזירה המצביעה על הנאשם." [עמ' 251 להכרעת הדין]

### אבחון עניין מצגורה

290. כטענה משנית, תבקש המשיבה לאמץ את האבחנה שעשה בית המשפט המחוזי, שראה עצמו מונחה על ידי עניין מצגורה, בין עניין מצגורה ועניינינו שלנו, ואשר הביאה אותו לקבל את הראיה, אך לייחס לה משקל מופחת.

291. ואלו הן האבחנות שבפסק הדין – בית המשפט התרשם במו עיניו שעסקינן בעקבות נעל ועניין מצגורה לא נטל מבית המשפט חובה ותפקיד זה; למרות קיום קשיים דקדוקיים בסולם, אלו אינם רלבנטיים כאן כיוון שעסקינן בהתאמה בדרגה גבוהה ביותר, שמשמעותה ברורה לבית המשפט; בעניינו הוכח שמדובר בנעל נדירה מבחינה כמותית ומשכך נתמלאה דרישה כמותית זו שבעניין מצגורה; הקושי הסטטיסטי רלבנטי יותר לדרגות הביניים, אך לא לדרגה גבוהה של ודאות, בה מובנת משמעות ההתאמה; אין בעיה ב"שיטת ההכרעה" – בתיק זה כל המחלוקות היו גלויות ולא היתה "הרמוניה מלאכותית"; לא היה קושי בשיח בין המומחים לבית המשפט ובית המשפט הבין את משמעות הראיה של "סבירות גבוהה מאוד".

292. טענתם המרכזית של באי כוח המערער נוגעת לקושי של "היעדר הסטטיסטיקה". ראשית, טוענים הם ש"אבני הבניין" אשר הביאו את המומחה שור לקבוע דרגה של "סבירות גבוהה מאוד" היו עקבות ברמה של "אפשרי" ו"אפשרי בהחלט" להן ניתן משקל אפסי בעניין מצגורה; שנית טוענים הם כי המערער בין "אפשרי בהחלט" לסבירות גבוהה" אינו בעל משמעות כיוון שבית המשפט המחוזי עצמו הסכים שאינו רואה הבחנה ברורה בין הדרגות; לבסוף חולקים באי כוח המערער על ממצאי המומחה באשר לנדירות הנעל, וטוענים כי מההתכתבות עם חברת סלמנדר עולה כי מדובר בנעל פופולארית וכי לא היה מקום לקבל גם את סקר החנויות והשוטרים שנעשה בתיק, כיוון שהמומחה חסר הכשרה סטטיסטית רלבנטית.

293. המשיבה תבקש לדחות טיעונים אלה. הנסיון של באי כוח המערער "לפרק" חזרה את מסקנת המומחה לאבני הבניין שלה וכך להשוותה לעניין מצגורה אינו עולה בקנה אחד עם שנאמר בעניין מצגורה עצמו. כזכור, בעניין מצגורה אבחן בית המשפט את הדיסציפלינה של טביעות אצבע מעקבות נעליים באמרו כי "בטביעות אצבע לא קיים מדרג מילולי מעורפל. השאלה היא רק האם, לאחר בדיקת מספר מסוים של נקודות - התגלתה התאמה מלאה... המומחה איננו עוסק בהערכות הסתברותיות או מילוליות של עוצמת הסיכוי להתאמה". במובן זה דומה טיעון המערער לאמירה לפיה לא ניתן להוסיף ארבע נקודות התאמה לארבע נקודות התאמה נוספות שנמצאו בטביעת אצבע. היינו – לא ניתן "לפרק" את מרכיביה של חוות הדעת של המומחה ובאמצעות "פירוק" זה לאיין ערכה. צירוף הממצאים הוא שמביא לתוצאה הכמעט ודאית כאן.

294. המשיבה תדגיש כי העובדה שאין משמעות **משפטית** ברורה למעבר בין "אפשרי בהחלט" ל"סבירות גבוהה" אינה אומרת שאין משמעות מבחינת הערכת המומחה את מידת ההתאמה. כאשר נוסף לצמצום פורנזי זה צמצום נוסף עקב נדירות הנעל והדרגה עולה ל"סבירות גבוהה מאוד", אז גם מתממשת המשמעות המשפטית הברורה. בהקשר זה תבקש המשיבה לתקן טעות בטיעוני המערער – המעבר ל"סבירות גבוהה" התבצע על בסיס הפגמים הייחודיים שבשלוש העקבות שסווגו "אפשרי בהחלט", וללא הסתמכות על העקבות האחרות.

295. המשיבה תבקש לדחות על הסף את הטענות העובדתיות הנוגעות לנדירות הנעל. כאמור לעיל, עסקינן בטענה עובדתית חדשה וחסרת ביסוס. כל החומרים – לרבות הסקרים וההתכתבויות – התקבלו **בהסכמה** בערכאה למטה, המומחים לא חלקו על כך ולא נטען דבר וחצי דבר באשר למסקנת המומחה באשר לנדירות הנעל. לגופו של עניין – ממצא זה מתבסס על סקר חנויות נעליים וסקר בקרב השוטרים שביססו את נדירות הנעל; מסמכי חברת בריל (גלי) לפיהם ייבאו עשרות בודדות של נעלים שיכולות להתאים לנעל המערער; מכתב חברת סלמנדר לפיו ייצור הסוליה הופסק בשנים 2000-2001 (ובהתחשב בכך שחיי מדף של סוליה כזאת הם שנה-שנתיים, סביר להניח כי נעליים עם סוליה זאת לא נמכרו לאחר שנת 2004); ומכתב סלמנדר לפיו ידוע להם על ספק ישראלי אחד בלבד – בלמונדו (אשר לא אותר בארץ).

296. המשיבה תציין כי המייל אליו מפנה ההגנה (עמ' 20 לתיק העבודה) - ואשר לכאורה "הוסתר" מבית המשפט – מציין כי מקור לא ידוע בחברת סלמנדר אמר כי החברה סיפקה נעליים "גם לארץ", **בלא לנקוב במספר הספקים**. היינו – אין במייל זה, אף אם לא היה בגדר עדות שמועה וטענה עובדתית חדשה - כדי להעיד שהיו **מספר "ספקים"** ישראלים, כדברי ההגנה. ודאי שאין בו כל מידע שישתור את המסקנה הסופית בדבר נדירות הנעל. זאת ועוד, לאחר קבלת המייל הזה, פנה רפ"ק שור למר סיברט, הגורם המוסמך בחברת סלמנדר, וקיבל נתונים פורמליים במכתב<sup>291</sup>, אשר הוגש בהסכמה.

297. המשיבה אף תבקש לדחות את הטענה לגבי כשירות המומחה לעריכת הסקרים (אשר התקבלו בהסכמה). למומחה שור תואר ראשון ושני מהפקולטה למדעי הטבע ותואר שני במנהל עסקים ותחום מומחיותו הוא השוואת נעליים – כל אלה כישורים רלבנטיים לצורך עריכת בדיקות וסקרים לנפיצות נעליים. עוד יצוין כי אין עסקינן בסקרים סטטיסטיים סבוכים, אלא בבדיקה פשוטה שכל מטרחה לבחון את נפוצות הנעל בקרב חנויות ובאוכלוסייה. ממילא, יוזכר כי סקר הנעליים בחנויות העלה תוצאה שלילית חד משמעית, וברורה לכל.

298. **לסיכום פרק זה**. בית המשפט קמא לא מצא כי יש בחוות דעתו של בודזיאק כדי להשפיע על הכרעותיו בנושא עקבות הנעליים. על כן, אם תתקבלנה טענות המשיבה בעניין פסק דין מצגורה, קביעותיו של בית המשפט המחוזי בהכרעת הדין הראשונה לעניין ראייה זו, עומדות על כנן. גם אם טענות אלו לא תתקבלנה, הרי שבהתאם להכרעת הדין המשלימה, משקלה של חוות הדעת ה**ופחת** לאור עניין מצגורה, אך **לא בוטל**, ולכל היותר יש בכך כדי להשליך על מסכת הראיות לו היתה זו ראייה תומכת יחידה. לבסוף יצוין כי בית המשפט קמא קבע בהכרעת הדין המשלימה כי גם בהעדר ראית עקבת הנעל היה המערער מורשע על בסיס הראיות אשר הונחו בפניו.

## סיום

<sup>291</sup> ת/275.

299. לסיכום - בתיק זה נמצא אותו מארג ראיות איכותי צפוף וממשי עליו עמד בית המשפט ברישא להכרעת דינו. הודאת המערער והחיזוקים המשמעותיים ביותר שנמצאו לה, מבססות כהלכה את ההרשעה. טענות המערער בנוגע לפגמים שנפלו בגביית הודאתו, דינן להדחות, הן לעניין הקבילות, והן לעניין המשקל. שקרי המערער מחזקים מסקנה זו.

לאור כל האמור לעיל, תבקש המשיבה כי בית המשפט הנכבד יאשר את פסק דינו של בית המשפט קמא, וידחה את הערעור.

נעימה חנאווי  
סגנית בכירה בפרקליטות המדינה

איתמר גלבפיש  
סגן בכיר בפרקליטות המדינה

תמר בורנשטיין  
ראש תחום (פלילי)  
בפרקליטות המדינה

היום, כ"ה תשרי תשפ"ה  
27 אוקטובר 2024